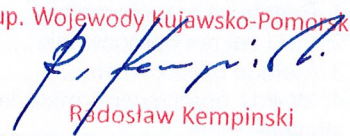

Załącznik Nr 1
do Zarządzenia Zastępczego Nr 225/2014
Wojewody Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 24 września 2014 r.

Z up. Wojewody Kujawsko-Pomorskiego

Radosław Kempinski
II Wicewojewoda Kujawsko-Pomorski

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIELGIE

WIELGIE 2014

Spis treści:

ROZDZIAŁ I.	6
WPROWADZENIE	6
1. Podstawa opracowania	6
2. Cel i zakres opracowania	6
3. Metoda opracowania	6
4. Wykaz opracowań i materiałów wykonanych na potrzeby studium lub wykorzystanych dla potrzeb studium:	7
5. Ogólna charakterystyka gminy	7
ROZDZIAŁ II.	9
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	9
1. Uwarunkowania wynikające z ustaleń decyzyjnych ponadlokalnych	9
1.1. Uwarunkowania krajowe i regionalne o charakterze decyzyjnym oraz postulatywnym wynikające ze stanu zagospodarowania. Decyzje i uchwały	9
2. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, stanu ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony	10
2.1. Uwarunkowania formalno – prawne	10
2.2. Tereny posiadające zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów	10
2.3. Stan prawny gruntów	10
2.4. Tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych	11
2.5. Uwarunkowania o charakterze postulatywnym	11
2.6. Analiza istniejącego zagospodarowania i użytkowania terenu	11
2.7. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony	11
3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	12
3.1. Stan środowiska, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego	12
3.1.1. Wielkość i jakość zasobów wodnych	12
3.1.2. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	13
3.1.3. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych	13
3.1.4. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie odrębnych przepisów	14
3.1.5. Wymogi ochrony środowiska	14
3.1.6. Wymogi ochrony krajobrazu kulturowego	15
3.1.7. Pozostałe elementy środowiska abiotycznego i biotycznego	15
3.1.8. Przekształcenia i zagrożenia środowiska	21
3.1.9. Występowanie przyrodniczych obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	23
3.1.10. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju	23
3.2. Uwarunkowania wynikające ze stanu turystyki	24
3.3. Uwarunkowania wynikające z rolniczej przestrzeni produkcyjnej	24
3.3.1. Uwarunkowania zewnętrzne	24
3.3.2. Uwarunkowania wewnętrzne	24
3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu leśnej przestrzeni produkcyjnej	27
3.4.1. Uwarunkowania zewnętrzne i znaczenie lasu	27
3.4.2. Uwarunkowania wewnętrzne	27
3.4.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju terenów leśnych	27
4. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	27
4.1. Uwarunkowania demograficzno – społeczne	27
4.1.1. Uwarunkowania zewnętrzne	27
4.1.2. Uwarunkowania wewnętrzne	27
4.1.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju	30
4.2. Uwarunkowania gospodarcze	30
4.2.1. Uwarunkowania zewnętrzne	30
4.2.2. Uwarunkowania wewnętrzne	30
4.2.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju	32
4.3. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	32
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	33
5.1. Uwarunkowania dziedzictwa kulturowego	33
5.1.1. Rys historyczny gminy	33
5.2. Zasoby zabytkowe gminy	34

5.2.1. Zabytki nieruchome i archeologiczne wpisane do rejestru zabytków (obiekty pojedyncze i zespoły obiektów), podlegające ochronie na podstawie art. 7 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami).	34
5.2.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego wskazane do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	35
5.2.3. Zewidencjonowane stanowiska archeologiczne	36
5.3. Zasady ochrony dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego	42
5.3.1. Zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków	42
5.3.2. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków	42
5.4. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych.	43
5.5. Progi, ograniczenia, preferencje	43
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI	43
6.1. Uwarunkowania zewnętrzne	43
6.1.1. Drogi wojewódzkie	43
6.1.2. Drogi powiatowe	43
6.2. Uwarunkowania wewnętrzne	44
6.2.1. Drogi gminne	44
6.2.2. Ścieżki rowerowe	46
6.2.3. Elementy zaplecza technicznego motoryzacji	46
6.2.4. Komunikacja zbiorowa	46
6.2.5. Transport towarowy	46
6.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju	46
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	47
7.1. Uwarunkowania zewnętrzne	47
7.2. Uwarunkowania wewnętrzne	47
7.2.1. Gospodarka wodna – zaopatrzenie w wodę	47
7.2.2. Gospodarka ściekowa	47
7.2.3. Zaopatrzenie w ciepło	48
7.2.4. Telekomunikacja	48
7.2.5. Zaopatrzenie w gaz	49
7.2.6. Gospodarka odpadami	49
7.2.7. Gospodarka energetyczna	50
7.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju	50
8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	51
8.1. Instytucje, jednostki ratownictwa i szybkiego reagowania	51
8.2. Zagrożenia powodziowe	51
ROZDZIAŁ III	52
WNIOSKI DO STUDIUM GMINY WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI OPRACOWAŃ STRATEGICZNYCH	52
I PLANÓW WYŻSZEGO RZĘDU	52
1. CELE ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ STRATEGICZNYCH	52
1.1. Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa do 2010r. w Województwie Kujawsko – Pomorskim.	52
1.2. Strategia Rozwoju Powiatu Lipnowskiego	52
1.3. Program rozwoju gospodarczego gminy Wielgie	52
1.3.1. Program rozwoju gospodarczego gminy Wielgie	52
1.3.2. Strategia Rozwoju Sołectwa Suradówek w Gminie Wielgie	53
1.4. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wielgie	53
1.5. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wielgie na lata 2007 – 2013	53
1.6. Program Ochrony Środowiska Gminy Wielgie	54
1.7. Plan gospodarki odpadami	54
2. CELE PUBLICZNE REALIZOWANE PRZEZ ZADANIA PONADLOKALNE	55
2.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego.	55
2.2. Zadania ponadlokalne realizujące cele publiczne wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego:	57
2.2.1. Zadania o znaczeniu krajowym - rozumiane jako wnioski do koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju.	57
2.2.2. Zadania o znaczeniu wojewódzkim	57
2.3. Strategia rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007 - 2020	58
2.3.1. Dla unowocześnienia struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu województwa:	58
2.3.2. Dla rozwoju zasobów ludzkich:	58
ROZDZIAŁ IV	60
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	60
1. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY - POLITYKA PRZESTRZENNA	60

1.1. Ogólne zasady polityki przestrzennej.....	60
1.2. Strefy polityki przestrzennej oraz kierunki zmian w przeznaczeniu terenów	60
1.2.1. System zagospodarowania terenu – elementy struktury terenu	61
1.2.2. Struktura przestrzenna gminy.....	61
1.2.3. Strefy polityki przestrzennej.....	65
1.2.4. Sposoby oddziaływania na zagospodarowanie.....	66
2.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy.	75
2.2.1. Tereny inwestycyjne	75
2.2.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów	75
2.2.3. Tereny wyłączone z zabudowy	75
2.3. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji	76
2.3.1. Tereny wymagające przekształceń	76
2.3.2. Tereny wymagające rehabilitacji	76
2.3.3. Tereny przeznaczone do rekultywacji	76
2.4. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne	76
2.5. Obszary problemowe	76
2.6. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania mas ziemnych	76
2.6.1. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi	76
2.6.2. Obszary osuwania mas ziemnych	76
2.7. Obiekty i obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.....	76
2.8. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	76
2.8.1. Tereny wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości	77
2.8.2. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400m ² ...	77
2.8.3. Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa	77
2.8.4. Obszary przestrzeni publicznej o znaczeniu lokalnym.	77
2.9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić mpzp, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nie leśne	78
2.9.1. Obszary, dla których wskazane jest opracowanie planów miejscowych. uporządkowania istniejącego zainwestowania.	78
2.10. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.....	78
2.11. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych	78
3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	79
3.1. Przyrodnicze kierunki rozwoju gminy	79
3.2. Kierunki rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku	80
3.3. Obszary, obiekty i zasady ochrony krajobrazu kulturowego.	80
3.4. Obszary, obiekty i zasady ochrony uzdrowisk	81
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	81
4.1. Kierunki kształtowania polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego	81
4.1.1. Strefa kulturowa polityki ponadlokalnej	81
4.1.2. Strefa kulturowa polityki wewnętrznej.....	81
4.2. Obszary, obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej.	81
5. KIERUNKI ROZWOJU I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	82
5.1. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej	82
5.2. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	83
6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI	84
6.1. Komunikacja drogowa	84
6.2. Elementy układu komunikacji drogowej wymagające rozbudowy i przebudowy oraz usprawnienia	85
6.3. Komunikacja kolejowa.....	86
6.4. Komunikacja zbiorowa	86
7. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	86
7.1. Zaopatrzenie w wodę	86
7.2. Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków	86
7.3. Gospodarka energetyczna	87
7.3.1. Gospodarka elektroenergetyczna.....	87

7.3.2. Rozwój energii przyjaznej środowisku.....	87
7.3.3. Gospodarka gazowa.....	89
7.3.4. Gospodarka ciepła.....	89
7.4. Telekomunikacja	89
7.4.1. Ustala się następujące zasady zaopatrzenia w sieć teletechniczną z istniejącej sieci telekomunikacyjnej.	89
7.4.2. Kierunki rozwoju telekomunikacji.....	89
7.5. Gospodarka odpadami.....	90
7.6. Melioracje	90
8. ZASADY DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OBRONY CYWILNEJ.	90
9. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ	91

Spis rysunków:

Rysunek 1. Podział administracyjny gminy Wielgie na sołectwa.	8
--	---

Spis tabel:

Tabela 1. Gmina Wielgie – główne elementy sieci hydrograficznej	12
Tabela 2. Gmina Wielgie - typy hydrokompleksów	16
Tabela 3. Gmina Wielgie – kompleksy łąkowo – bagienne.....	19
Tabela 4. Gmina Wielgie – powierzchnie biologicznie czynne.....	20
Tabela 5. Liczba ludności w latach 2002 – 2008r. w gminie Wielgie	28
Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002 – 2009.	31
Tabela 7. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD (2009r.)	31
Tabela 8. Zabytki nieruchome i archeologiczne w gminie Wielgie wpisane do rejestru zabytków.	34
Tabela 9. Obiekty zabytkowe w gminie Wielgie znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.	35
Tabela 10. Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gminy Wielgie, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP)	36
Tabela 11. Wykaz dróg powiatowych w gminie Wielgie.....	44
Tabela 12. Wykaz dróg gminnych	44
Tabela 13. Wykaz ulic w miejscowości Wielgie stanowiących drogi gminne.	45
Tabela 14. Struktura przestrzenna. Strefy polityki przestrzennej.	63
Tabela 15. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów.	72

ROZDZIAŁ I. WPROWADZENIE

1. Podstawa opracowania

Niniejsze Studium stanowi zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie przyjętego Uchwałą Nr III/26/2002 Rady Gminy w Wielgim z dnia 30 grudnia 2002 r. sporządzonego na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.). Niniejsze Studium zostało sporządzone zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.) oraz na podstawie Uchwały Nr XXXVII/245/10 Rady Gminy Wielgie z dnia 26 lutego 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowego Studium.

2. Cel i zakres opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowane zostało dla całego obszaru gminy Wielgie, która w granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię 133,83 km². w celu określenia polityki przestrzennej samorządu lokalnego. Określa ono politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej. Decyzja o podjęciu prac nad zmianą Studium wyniknęła przede wszystkim z potrzeby doprowadzenia do zgodności treści w/w dokumentu z dynamicznie zmieniającym się w naszym kraju prawodawstwem a także nowymi potrzebami w zakresie dysponowania przestrzenią. W ciągu ponad dziesięciu lat obowiązywania dokumentu uległo zmianie szereg ustaw związanych z tematyką kształtowania przestrzeni oraz wpłynęło od mieszkańców wiele wniosków i postulatów inwestycyjnych, wymagających innego podejścia do ich lokalizacji i realizacji. Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym w bardzo ograniczonym zakresie określała formę studium oraz tok prac nad jego sporządzeniem. Koncentrowała się przede wszystkim na zakresie problematyki studium nakładając równocześnie obowiązek badania, przez zarząd gminy „spójności” rozwiązań projektowych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „z polityką przestrzenną gminy” określoną w studium. Obowiązująca od 11 lipca 2003 r. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.) wprowadziła zasadnicze zmiany dotyczące toku formalno – prawnego nad sporządzeniem studium, określiła jego formę a także zmieniła zakres jego problematyki. Wymagany zakres projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w części tekstowej i graficznej określony został w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 118 poz. 1233).

Studium uchwalone przez radę gminy nie jest aktem prawa miejscowego, dlatego nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Jest natomiast „aktem kierownictwa wewnętrznego” gminy wykorzystywanym przy podejmowaniu decyzji w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy oraz stanowi podstawę do koordynacji planów miejscowych. Ustalenia studium realizowane są poprzez plany miejscowe i są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu tych planów.

3. Metoda opracowania

Pierwszy etap prac nad aktualizacją studium obejmował wstępną analizę zapisów obowiązującego studium oraz ocenę aktualności posiadanych materiałów planistycznych. Drugi etap to sporządzenie diagnozy stanu obejmującej wieloaspektowe rozpoznanie i ocenę uwarunkowań rozwoju gminy Wielgie na podstawie aktualnie wykonywanych dostępnych opracowań i materiałów. Trzeci etap obejmował ocenę kierunków i zasad rozwoju przestrzennego gminy przyjętych w obowiązującym studium. Czwarty etap związany był z opracowaniem celów, zasad rozwoju, kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz formułowaniem zapisu ustaleń studium. W toku prac nad studium, w kwestii najbardziej trudnych i kontrowersyjnych tematów, odbyły się spotkania, na których zaprezentowane i przedyskutowane zostały poszczególne grupy zagadnień. Uwarunkowania rozwoju i szczegółowe ustalenia dotyczące kierunków i zasad rozwoju przestrzennego gminy zapisane zostały w tekście studium oraz na mapie w skali 1 :25 000 – uwarunkowania rozwoju oraz kierunki rozwoju przestrzennego gminy Wielgie, stanowiące obok tekstu załączniki do uchwały o uchwaleniu studium.

4. Wykaz opracowań i materiałów wykonanych na potrzeby studium lub wykorzystanych dla potrzeb studium:

- ❑ Opracowanie ekofizjograficzne wykonane na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie, maj 2010r.;
- ❑ „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie przyjętego Uchwałą Nr III/26/2002 Rady Gminy w Wielgiem z dnia 30 grudnia 2002 r.
- ❑ „Strategia Rozwoju gminy Wielgie” – przyjęta uchwałą Nr IX/51/2003 z dnia 16.10.2003 r.
- ❑ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego, Kujawsko - Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, czerwiec 2003;
- ❑ Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007 – 2020, Zarząd Województwa Kujawsko – Pomorskiego, Uchwała Nr XLI/586/05 z dnia 12 grudnia 2005r.
- ❑ Program ochrony środowiska dla gminy Wielgie na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016” Uchwała Nr XXXVIII/251/10 z dnia 26.03.2010r.
- ❑ Plan gospodarki odpadami dla Gminy Wielgie na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016” Uchwała Nr XXXVIII/251/10 z dnia 26.03.2010r.
- ❑ Plan urządzeniowo – rolny. Gmina Wielgie. Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Bydgoszczy. Bydgoszcz 2007 r.
- ❑ „Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2006r.” - Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2007r. oraz „Raporty...” z lat wcześniejszych;
- ❑ Studium zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego Włocławka, Kierunki rozwoju funkcji miasta, Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, 2006r.

5. Ogólna charakterystyka gminy

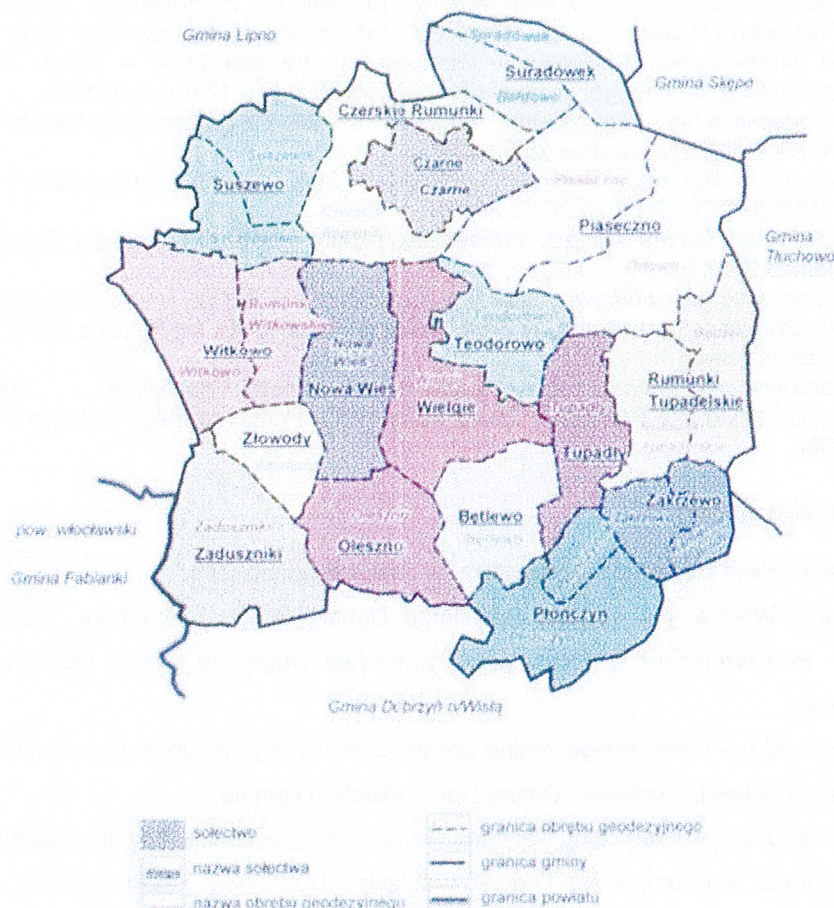
Gmina Wielgie leży w województwie kujawsko – pomorskim, w powiecie lipnowskim.

Malowniczo położona gmina Wielgie jest częścią Pojezierza Dobrzyńskiego i obejmuje obszar o powierzchni 133,83 km². Pod względem wielkości powierzchni jest drugą (po gminie Lipno) gminą wiejską powiatu lipnowskiego.

Na mapie województwa kujawsko – pomorskiego gmina położona jest w jego południowo – wschodniej części i sąsiaduje z gminami: Fabianki, Tłuchowo, Gminą Lipno, Miastem i gminą

Skępe oraz Miastem i Gminą Dobrzyń nad Wisłą. Terytorialnie na obszarze Gminy Wielgie znajdują się 32 miejscowości o charakterze wiejskim, które tworzą 17sołectw. Do Gminy Wielgie należą wsie: Bałdowo, Bętlewo, Będzień, Czarne, Chalinek, Gołąbki, Józefowo, Kamienne Brody, Kurowo, Lipiny, Miodusy, Nowa Wieś, Oleszno, Orłowo, Piaseczno, Płonczyn, Płonczynek, Podkłokock, Czerskie Rumunki, Rumunki Tupadelskie, Rumunki Witkowskie, Rumunki Oleszeńskie, Szczepanki, Suradówek, Suszewo, Tupadły, Teodorowo, Wielgie, Witkowo, Wylazłowo, Zaduszniki, Zakrzewo, Złowody.

Gmina WIELGIE - podział administracyjny, obręby geodezyjne

Rysunek 1. Podział administracyjny gminy Wielgie na sołectwa.

Siedzibą gminy jest wieś Wielgie. Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo.

Najważniejsze dane statystyczne dotyczące terenu gminy Wielgie, przedstawiają się następująco:

- powierzchnia 13360,76 ha,
- użytki rolne 9456,87 ha,
- lasy 2379,69 ha,
- ludność ogółem 6900 mieszkańców.

Od Lipna – siedziby Samorządu Powiatowego dzieli miejscowość Wielgie, siedzibę władz gminnych, 15 km, od Włocławka siedziby Delegatur Administracji Rządowej i Samorządowej szczebla wojewódzkiego 23 km, od Torunia – siedziby Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego 53 km i od Bydgoszczy - siedziby Wojewody i Urzędu Wojewódzkiego Województwa Kujawsko – Pomorskiego 110 km.

ROZDZIAŁ II.

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Uwarunkowania wynikające z ustaleń decyzyjnych ponadlokalnych

1.1. Uwarunkowania krajowe i regionalne o charakterze decyzyjnym oraz postulatycznym wynikające ze stanu zagospodarowania. Decyzje i uchwały

1) Uwarunkowania o charakterze postulatycznym

Projektowany Skępski Park Krajobrazowy wyodrębniony z Obszaru Krajobrazu Chronionego Jezioro Skępskie – obowiązujący „Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego”.

2) Wynikające z ustaw szczególnych

Na obszarze gminy występują następujące obiekty ustanowione na poziomie województwa i kraju na podstawie przepisów szczególnych:

- a) Obszar Chronionego Krajobrazu Jezioro Skępskie utworzony uchwałą Nr XX/92/83 z dnia 15.06.1983 r. Wojewódzkiej Rady Narodowej we Włocławku (Dz. Urz. WRN Nr 3 z dnia 25.07. 1983 r. poz.22), potwierdzony Obwieszczeniem Wojewody Włocławskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu z dnia 2.11.1992 r. (Dz. Urz. Województwa Włocławskiego Nr 12 poz. 52), potwierdzony Rozporządzeniem Wojewody Kujawsko – Pomorskiego Nr 46/99 z dnia 25.03.1999 r. w sprawie ustalenia i ogłoszenia wykazu aktów prawa miejscowego obowiązujących na terenie Województwa Kujawsko – Pomorskiego (Dz. Urz. Województwa Kujawsko – Pomorskiego Nr 19 z 1999 r. poz. 117), potwierdzony Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie kujawsko –pomorskim - Uchwała Nr VI/106/11z dnia 21 marca 2011r (Dz. Urz. Woj. Kuj. – Pom. Nr 99, poz. 793);
- b) Uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie zakazów obowiązujących w obszarach chronionego krajobrazu w województwie kujawsko –pomorskim - Uchwała Nr VI/106/11z dnia 21 marca 2011r.;
- c) Obiekty i zespoły zabytkowe podlegające ochronie i opiece – ewidencja wojewódzkiego konserwatora zabytków - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku;
- d) Strefy ciszy utworzone Zarządzeniem Wojewody Włocławskiego Nr42/83 z dnia 4.07.1983 r. (Dz. Urz. WRN Nr 3, poz. 24 z 1983 r.), potwierdzone w Dz. Urz. Województwa Włocławskiego Nr 25 poz. 222 z 1990 r. oraz w Dz. Urz. Wojew. Kujawsko – Pomorskiego Nr 19 poz. 117 z 1999 r.;
- e) Lasy ochronne – Zarządzenie MOŚZNiL Nr 190 z dnia 10 sierpnia 1995 r.;
- f) Drogi wojewódzkie wg wykazu dróg krajowych i wojewódzkich – Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28 lutego 2000 roku w sprawie numeracji i ewidencji dróg (Dz. U. Nr 32 poz. 393), Zarządzenie Nr 6 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 9 maja 2000r. zobowiązujące do dokonania wymiany oznakowania;
- g) Użytki ekologiczne – Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko – Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz.. Woj. Kujawsko - Pomorskiego Nr 8, poz. 76).

3) Wynikające ze stanu zagospodarowania:

Gazociąg wysokoprężny DN 1400 Jamał Europa Zachodnia.

Przebieg istniejącego gazociągu wysokoprężnego powoduje pewne ograniczenia lokalizacyjne nowych obiektów budowlanych w ich sąsiedztwie. Nowe obiekty winny być usytuowane w odległości nie mniejszej niż odległość bezpieczna wyznaczona wg nieobowiązującego rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 listopada 1995r. (Dz. U. Nr 139 poz. 686), tj. ok 100 m w obie strony (Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001r.)

2. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

2.1. Uwarunkowania formalno – prawne

1) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego –obowiązujące:

Uchwała Nr XXII/94/96 z dnia 03.10.1996r. Dz. Urz. Woj. Włocł. Nr 22 poz. 159 z dnia 21.11.1996r. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie w zakresie uwzględnienia przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia "JAMAŁ-EUROPA".

2) Decyzje o warunkach zabudowy i ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego

W latach 2004 – 2009 wydano na terenie gminy 30 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, w tym 3 decyzje w 2004r., 6 decyzji w 2005r., 8 decyzji w 2006r., 5 decyzji w 2007 r., 2 decyzje w 2008r., 6 decyzji w 2009r.,

Analogicznie w latach 2004- 2009 wydano 227 decyzji o warunkach zabudowy w tym 6 decyzji w 2004r., 29 decyzji w 2005r., 74 decyzje w 2006r., 41 decyzji w 2007 r., 40 decyzji w 2008r., 37 decyzji w 2009r.,

Decyzje o warunkach zabudowy dotyczyły przede wszystkim rozbudowy i przebudowy istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz budowy nowych budynków mieszkalnych i gospodarczych w ramach istniejącej i projektowanej zabudowy oraz w mniejszym stopniu zabudowy usługowej i produkcyjnej i zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów.

2.2. Tereny posiadające zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów

Znaczny procent gruntów objętych zmianą przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne dotyczy okresu przed 1975r. Wzmożony okres urbanizacji jaki nastąpił po roku 1979. wiązał się dodatkowo z uzyskaniem zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, związane z intensywną gospodarką. Zmiany w tym zakresie odzwierciedlone zostały w następujących miejscowych planach:

- 1) Uproszczony plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie Zarządzenie Nr 41/74 Naczelnika Powiatu Lipno z dnia 21.10.1974r.
- 2) Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie Uchwała Nr 100/84 GRN w Wielgiem z dnia 21.03.1984r. Dz. Urz. WRN Nr 3 poz. 24 z dnia 10.05.1984r.
- 3) Miejscowy szczegółowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa mieszkaniowego w miejscowości Zaduszniki Uchwała Nr VII/31/85 GRN w Wielgiem z dnia 5.06.1985r. Dz. Urz. Woj. Włocł. Nr 3 poz. 38 z dnia 31.07.1985r.
- 4) Zmiana do w/w planu Uchwała Nr VII/29/89 GRN w Wielgiem z dnia 19.12.1989r. Dz. Urz. Woj. Włocł. Nr 8 poz. 68 z dnia 31.03.1990r.
- 5) Miejscowy szczegółowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa mieszkaniowego w miejscowości Wielgie - osiedle przy szkole i cmentarzu Uchwała Nr XI/47/86 GRN w Wielgiem z dnia 25.04.1986r. Dz. Urz. Woj. Włocł. Nr 1 poz. 12 z dnia 30.01.1988r.
- 6) Miejscowy szczegółowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa mieszkaniowego w miejscowości Wielgie - osiedle przy parku Uchwała Nr XI/48/86 GRN w Wielgiem z dnia 25.04.1986r. Dz. Urz. Woj. Włocł. Nr 1 poz. 13 z dnia 30.01.1988r.
- 7) Miejscowy szczegółowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa mieszkaniowego w miejscowości Czarne Uchwała Nr XI/50/86 GRN w Wielgiem z dnia 25.04.1986r. Dz. Urz. Woj. Włocł. Nr 1 poz. 14 z dnia 30.01.1988r. Uchwała Nr XXVIII/137/93 RG w Wielgiem z dnia 10.12.1993r. Dz. Urz. Woj. Włocł. Nr 15 poz. 87 z dnia 31.12.1993r.
- 8) Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy i wsi Wielgie Uchwała Nr XXVIII/137/93 RG w Wielgiem z dnia 10.12.1993r. Dz. Urz. Woj. Włocł. Nr 15 poz. 87 z dnia 31.12.1993r.

Na podstawie tego Planu uzyskano Zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze aż **117,80 ha** gruntów rolnych gminie Wielgie, w tym:

- ✓ klasy III – 93,80 ha
- ✓ klasy IV – 24,15 ha

Kolejne zgody na zmiany przeznaczenia gruntów związane są z opracowaniem kolejnych, ale tym razem częściowych miejscowych planów .

2.3. Stan prawny gruntów

Do gminnego zasobu nieruchomości (na podstawie art. 24 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami), należą grunty:

- stanowiące własność gminy;
- co do których gmina posiada udział;

- będące przedmiotem użytkowania wieczystego gminy;
- zajęte pod drogi;
- oddane w trwały zarząd;
- oddane w użytkowanie.

Powierzchnia gruntów gminnych wyłączeniem gruntów przekazanych w trwały zarząd (w rozumieniu w/w ustawy o gospodarce nieruchomościami) wynosi ok. 199 ha co stanowi ok. 1,5 % powierzchni gminy.

2.4. Tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych

1) Zabytki

Zabytkowe zespoły parkowo-dworskie – Rejestr Zabytków dawnego województwa wrocławskiego – Dz. U. Woj. Wrocławskiego z 31.12.1998 r. (Nr 25, poz. 263).

2) Przyroda

- a) Lasy ochronne – Zarządzenie MOŚZNiL Nr 190 z dnia 10 sierpnia 1995 r.
- b) Strefy ciszy utworzone Zarządzeniem Wojewody Wrocławskiego Nr 42/83 z dnia 4.07.1983 r. (Dz. Urz. WRN Nr 3, poz. 24 z 1983 r.), potwierdzone w Dz. Urz. Województwa Wrocławskiego Nr 25 poz. 222 z 1990 r. oraz w Dz. Urz. Województwa Kujawsko – Pomorskiego Nr 19 poz. 117 z 1999 r.
- c) Obszar chronionego krajobrazu „Jeziora Skępskie” utworzony uchwałą Nr XX/92/83 z dnia 15.06.1983 r. Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławku (Dz. Urz. WRN Nr 3 z dnia 25.07. 1983 r. poz. 22), potwierdzony Obwieszczeniem Wojewody Wrocławskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu z dnia 2.11.1992 r. (Dz. Urz. Województwa Wrocławskiego Nr 12 poz. 52), potwierdzony Rozporządzeniem Wojewody Kujawsko – Pomorskiego Nr 46/99 z dnia 25.03.1999 r. w sprawie ustalenia i ogłoszenia wykazu aktów prawa miejscowego obowiązujących na terenie Województwa Kujawsko – Pomorskiego (Dz. Urz. Województwa Kujawsko – Pomorskiego Nr 19 z 1999 r. poz. 117), potwierdzony Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie kujawsko –pomorskim - Uchwała Nr VI/106/11z dnia 21 marca 2011r.
- d) Uchwała Rady Gminy Wielgie nr VIII/45/07 z dnia 18 maja 2007 r w sprawie utworzenia na terenie gminy zespołu przyrodniczo – krajobrazowego.

3) Infrastruktura

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17 marca 2004r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych w województwach dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim, pomorskim, śląskim i zachodniopomorskim (Dz. U z 2004r Nr 60, poz. 566)

2.5. Uwarunkowania o charakterze postulatywnym

Projektowany Skępski Park Krajobrazowy wyodrębniony z obszaru krajobrazu chronionego „Jeziora Skępskie” – obowiązujący „Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego”.

2.6. Analiza istniejącego zagospodarowania i użytkowania terenu

1) Bilans istniejących terenów mieszkaniowych

Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy w większości nie ma charakteru skoncentrowanego (zwartego). W większości jest to zabudowa rozproszona z brakami w uzbrojeniu technicznym i obsłudze komunikacyjnej oraz ubogiej obsłudze usług podstawowych.

2) Tereny przeznaczone pod nową zabudowę mieszkaniową

Zabezpieczenie terenów mieszkaniowych jest jednym z priorytetów planowania przestrzennego. Dla realizacji tych celów niezbędne jest stworzenie określonych warunków nierozdzielnie związanych z rozwojem terenów mieszkaniowych, m.in. infrastruktura techniczna, zabezpieczenie odpowiedniej obsługi z zakresu szeroko pojętych usług handlu, gastronomii, oświaty, sportu, służby zdrowia, rekreacji oraz obsługi komunikacji. Na terenie gminy wyznaczone są miejscowymi planami tzw. rezerwy terenowe pod budownictwo mieszkaniowe.

2.7. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

1) Stan ładu przestrzennego

Ład przestrzenny to harmonijne ukształtowanie przestrzeni, uwzględniające w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne (art.2 pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

- a) Uwarunkowania funkcjonalne:
Funkcjami wiodącymi gminy są:

- Funkcja rolnicza
- Funkcja mieszkaniowa realizowana we wszystkich formach mieszkalnictwa.

Funkcjami uzupełniającymi są:

- Funkcja produkcyjna, magazynowo – składowa i usług technicznych.
- Funkcja usług w postaci działalności gospodarczej prowadzonej w połączeniu z zabudową mieszkaniową.
- Funkcja rekreacyjna.

W gminie Wielgie, ze względu na ład przestrzenny, można wyodrębnić następujące strefy:

- tereny, na których ład przestrzenny jest zachowany; tereny, na których ład przestrzenny jeszcze się nie ukształtował - tereny dotychczas użytkowane rolniczo bądź leżące odłogiem;
- tereny, które wymagają działań, w celu uzyskania ład przestrzenny, to znaczy tereny zainwestowane w sposób chaotyczny, na których dla uzyskania ład przestrzenny niezbędne są działania w postaci odpowiedniego zagospodarowania i uzupełnienia zabudowy;
- tereny, na których ład przestrzenny jest znacznie zaburzony to znaczy tereny, na których dla uzyskania ład przestrzenny niezbędna jest, oprócz odpowiedniego zagospodarowania, wymiana zabudowy istniejącej lub całkowita zmiana przeznaczenia.

2) Wymogi ochrony ład przestrzenny

- utrzymanie dotychczasowych funkcji gminy,
- lokowanie produkcji głównie w terenach, na których znajdują się zakłady istniejące,
- dopuszczenie rzemiosła i drobnej wytwórczości głównie w strefach istniejących uciążliwości,
- powiększenie ilości i powierzchni terenów rekreacyjno – wypoczynkowych,
- ograniczenie zabudowy wielorodzinnej do sąsiedztwa stref dotychczas przeznaczonych pod ten rodzaj zabudowy.

3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Stan środowiska, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

3.1.1. Wielkość i jakość zasobów wodnych

Pod względem hydrograficznym gmina Wielgie położona jest w obrębie dwóch głównych zlewni: Chełmiczanki i Świętego Strumienia wraz z Bętlewianką. Wspomniane cieką stanowią bezpośrednie prawobrzeżne dopływy rzeki Wisły.

Chełmiczanka wypływa z Jeziora Orłowskiego, przepływa przez jezioro Czarne i kieruje się dalej do jeziora Ostrowite w gminie Lipno. Z kolei Święty Strumień bierze swój początek w terenach podmokłych okalających od południowo wschodniej strony jezioro Ostrowite i uchodzi do Wisły w rejonie wsi Tulibowo. Obydwa cieką mają naturalne doliny, wykorzystując fragmenty wypłaszczonej rynn subglacialnych. Koryta rzek są silnie przekształcone przez człowieka. Widać to szczególnie na przykładzie Świętego Strumienia w rejonie wsi Witkowo. Koryto rzeki jest wyprostowane i pogłębione a brzegi wyrównane. Dopiero dalej w odcinku ujściowym rzeka i jej dolina nabiera charakteru bardziej naturalnego. Obydwa cieką są stosunkowo mało zasobne w wodę, co jest efektem umiarkowanych zasobów wodnych gminy.

Tabela 1. Gmina Wielgie – główne elementy sieci hydrograficznej

Lp.	Obiekt hydrograficzny (nazwa)	Zlewnia	Pow. całkowita zlewni (objektu) km ²	Długość całkowita w km	Średni przepływ m ³ /s	Uwagi
1	rzeka Chełmiczanka	Wisły	110,4	28,5	0,62	W odcinku ujściowym
2	rz. Święty Strumień z Bętlewianką	Wisły	100,4	14,3	0,52	W odcinku ujściowym
3	J. Orłowskie	Chełmiczanka	0,89	-	-	
5	J. Tupadłowskie	Bętlewianka	0,56	-	-	
6	J. Czarne	Chełmiczanka	0,11	-	-	

Poza wymienionymi rzekami można jeszcze wyróżnić kilka cieków, tworzących główne elementy sieci hydrograficznej. Na uwagę zasługuje przede wszystkim Bętlewianka. Odwadnia ona

kompleks łąkowo – bagienny w rejonie Jeziora Tupadłowskiego a także zbiera część wód powierzchniowych z obszaru południowo wschodniej części gminy. Ważna jest również rzeka Piaseczanka odwadniająca północne fragmenty gminy.

Drugim istotnym elementem sieci hydrograficznej gminy Wielgie są jeziora. Na szczególną uwagę zasługują Jeziora Orłowskie, Tupadłowskie i Czarne, które tworzą charakterystyczny ciąg jezior rynnowych. Największe z nich Jezioro Orłowskie zajmuje powierzchnię około 89 ha. Jest to zbiornik o dużej głębokości przekraczającej 32 metry, stanowiący najważniejszy element hydrograficzny ale również obiekt wykorzystywany dla celów rekreacyjnych.

Obecnie sieć hydrograficzna gminy wykazuje silne piętno antropogeniczne. W większości istniejące ciekł to sztuczne rowy melioracyjne, odprowadzające okresowy nadmiar wody. Charakterystyczną cechą wielu dopływów Chelmiczanki oraz Świętego Strumienia jest ich okresowość i duże różnice w wielkości przepływu pomiędzy okresem wiosennym a letnim. Wynika to przede wszystkim z ograniczonego zasilania opadowego w okresie wegetacyjnym oraz funkcjonowania systemu melioracyjnego. Uzupełnienie sieci hydrograficznej stanowią stosunkowo licznie występujące oczka wodne i niewielkie jeziora.

Ogółem wody powierzchniowe na obszarze gminy Wielgie zajmują powierzchnię ponad 268 ha co stanowi około 2,0 % jej obszaru. Jest to wskaźnik stosunkowo wysoki zważywszy na fakt, że jest to jednocześnie obszar na którym występują stosunkowo niskie opady atmosferyczne. Czynnikiem decydującym o wskaźniku jeziorności są w tym przypadku uwarunkowania geologiczne oraz orograficzne.

Wody podziemne są jednym z najważniejszych zasobów środowiska abiotycznego. Są one związane z utworami wodonośnymi piętra czwartorzędowego w tym zwłaszcza drugim poziomem, występującym w obrębie wysoczyzny morenowej na głębokości 3 do 25 m p.p.t. Ważnym użytkowym poziomem wodonośnym są również wody trzeciorzędowe i kredowe, występujące pod napięciem na głębokości 50 – 150 m.p.p.t. Właśnie wody tych poziomów stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności gminy Wielgie. Woda jest eksploatowana zarówno z ujęć zaopatrujących wodociągi zbiorowe jak i ujęć indywidualnych.

3.1.2. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na obszarze gminy Wielgie nie występują udokumentowane obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

3.1.3. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

Na obszarze gminy Wielgie występuje złożo kruszywa naturalnego Piaseczno SA:

Nazwa złoża	Nr ID	typ kopaliny	Stan zagospo-darowania	Pow. [ha]	podtyp kopaliny	forma złoża
Piaseczno SA	19833	kruszywa naturalne	rozpoznane szczegółowo	1,754	piaski budowlane	pokładowa

Do powszechnie występujących surowców należy glina zwalowa. Jest to na ogół glina piaszczysta z różnym udziałem bruku morenowego. Nie posiada ona cech wskazujących na możliwość jej wykorzystania jako surowca do produkcji ceramiki budowlanej. Potwierdza to brak wyrobisk związanych z eksploatacją tego surowca. Drugim rodzajem surowca naturalnego powszechnie występującego są piaski i żwiry. Są to na ogół piaski różnofrakcyjne z dodatkiem żwiru. Stanowią one podstawowy budulec ciągu pagórków morenowych oraz ozu w Płonczynku. Utwory piaszczyste występują również w części wschodniej gminy na terenach sandrowych. Surowce te eksploatuje się je jedynie na potrzeby lokalne. Według wstępnego rozpoznania na terenie gminy można wskazać następujące obszary prognostyczne kruszywa naturalnego:

P – 1 Obszar Czarne Rumunki, zasoby możliwe do udokumentowania 500 tys. m³

P – 2 Obszar Czarne, zasoby możliwe do udokumentowania 600 tys. m³

P – 3 Obszar Orłowo, zasoby możliwe do udokumentowania 150 tys. m³

P – 4 Obszar Suradówek, zasoby możliwe do udokumentowania 750 tys. m³

P – 5 Obszar Witkowo, zasoby możliwe do udokumentowania 900 tys. m³

P – 6 Obszar Tupadły, zasoby możliwe do udokumentowania 1000 tys. m³.

Na obszarze gminy znajduje się kilka torfowisk. Do rozpoznanych należą:

a) torfowisko „Jezioro Orłowskie”, obejmujące 20 oddzielnych pól. Zbudowane jest ono z torfu turzycowo – trzcinowego, turzycowego i mszysto - turzycowego o miąższości 0,4 – 1,95. Torfom towarzyszą gytie,

b) torfowisko „Dyblin” składające się z siedmiu oddzielnych pól, w których występują torfy turzycowo - drzewne. Miąższość złoża wynosi od 0,78 m do 1,21 m,

c) torfowisko „Turza Wilcza” składające się z pięciu pól, wypełnionych torfami turzycowo drzewnymi o miąższości 0,71 m – do 2,15 m. Cały obszar użytkowany jest jako łąki i pastwiska,

d) torfowisko „rejon jeziora Ostrowite” obejmujące na terenie gminy Wielgie jedno pole. zbudowane jest z torfu drzewno turzycowego i turzycowo – trzcinowego. Pokrycie stanowią łąki i pastwiska.

Ogólne zasoby torfu w rozpoznanych obiektach wynoszą:

bilansowe - 1264 tys. m³

pozabilansowe - 4858 tys. m³

gytie - 13844 tys. m³

Torfowiska na obszarze gminy są przekształcone w wyniku prowadzonej wcześniej eksploatacji. Surowiec ten stanowił bowiem przez stulecia jeden z podstawowych materiałów opałowych dla miejscowej ludności. Aktualnie torf nie jest eksploatowany.

Aktualnie zatwierdzone zasoby wód czwartorzędowych i trzeciorzędowych i szacuje się na około 350 m³/h (w tym ujęcie Zaduszniki 200 m³/h). Zużycie poprzez zbiorowe wodociągi, bazujące na ujęciu w Orłowie i Czarnem (około 97% z wodociągowania gminy) wynosi około 45 m³/h (bez Zadusznik), co stanowi około 13 % zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych.

Z zestawienia przedstawionych danych wynika, że istnieją jeszcze duże rezerwy umożliwiające wzrost zużycia wody, bez zagrożenia dla poważnego naruszenia ich zasobów.

3.1.4. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie odrębnych przepisów

Na obszarze gminy Wielgie nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie odrębnych przepisów.

3.1.5. Wymogi ochrony środowiska

Naczelną zasadą korzystania z zasobów środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju. Oznacza to między innymi dążenie do:

- zachowania możliwości odtwarzania zasobów naturalnych,
- racjonalnego użytkowania zasobów nieodnawialnych i zastępowania ich substytutami,
- ograniczania uciążliwości działalności gospodarczej na środowisko i nie przekraczanie granic wyznaczonych jego odpornością.

1) Poprawa czystości wód

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków stanowi z punktu widzenia potrzeb ochrony środowiska pierwszoplanowy problem gminy. Biorąc pod uwagę konsekwencje wynikające z objęcia tego typu infrastruktura tylko części domostw, jak również złą gospodarkę odpadami produkcji rolniczej należy stwierdzić, iż rzutują one w znacznym stopniu na ochronę wód powierzchniowych i podziemnych.

Poprawa stanu jakości wody jest możliwa poprzez:

- skanalizowanie wszystkich miejscowości w gminie,
- racjonalne użytkowanie zasobów wodnych
- przywrócenie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego.

2) Ochrona powierzchni ziemi

Ochronę powierzchni ziemi powinna uwzględniać:

- ograniczenie zakresu zagospodarowania gleb w sposób, który nie odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom,
- zmniejszenie oddziaływania na grunty i gleby procesów degradacji wywołanych emisją zanieczyszczeń, a także erozją oraz niewłaściwą agrotechniką
- dostosowanie do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego,
- planowa gospodarkę odpadami.

3) Ochrona powietrza

Stan zanieczyszczenia powietrza na omawianym obszarze pozostaje w granicach dopuszczalnych norm, niemniej konieczne są działania zmierzające do nie pogarszania się tego stanu. Dążyć należy do ograniczania źródeł zanieczyszczeń powietrza, którymi są lokalne kotłownie i paleniska oraz przechodzenie na ekologiczne źródła energii (gaz, olej opałowy, energia elektryczna).

4) Wymogi ochrony przyrody

Ochrona przyrody obejmuje m.in. działania prawne i organizacyjne, mające na celu:

- Ochronę najcenniejszych ekosystemów,
- Zapewnienie trwałości lasów,
- Ochronę gleb i racjonalizację ich wykorzystania,
- Rehabilitację przyrodniczą, (rewitalizację) terenów zdegradowanych
- Kompleksowa ochrona siedlisk i krajobrazów, szczególnie tych zawierających elementy naturalnych ekosystemów.

5) Działania konieczne do poprawy jakości środowiska przyrodniczego na terenie opracowania:

- a) zwiększenie lesistości,
- b) ochrona zasobów leśnych oraz biologicznej różnorodności ekosystemów,
- c) rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej,
- d) ochrona pomników przyrody,
- e) zakładanie ścieżek dydaktyczno – turystycznych, popularyzujących lokalną przyrodę
- f) stały monitoring środowiska szczególnie leśnego w celu zapobieżenia zjawiskom niepożądanym jak pożary, choroby, szkody przemysłowe, degradacja.

3.1.6. Wymogi ochrony krajobrazu kulturowego

Ochrona krajobrazu, jest to działalność zapewniająca ochronę, utrzymanie lub restytucję naturalnych i kulturowych walorów określonego środowiska geograficznego. Ochrona krajobrazu wiąże się zarówno z ochroną przyrody, jak i z ochroną zabytków kultury, sztuki, archeologii i folkloru. Wkracza swoimi postulatami w dziedzinę planowania przestrzennego. Idea ochrony krajobrazu znalazła odbicie w filozofii estetycznej. W pracach uczonych problematyka ochrony krajobrazu była oparta głównie na przesłankach nauk przyrodniczych i społeczno-krajoznawczych, co przyczyniło się do powstania wielu parków narodowych. W ostatnich dziesięcioleciach, pod wpływem procesów urbanizacyjnych, idee ochrony krajobrazu przeszły ewolucję w kierunku planowego kształtowania krajobrazu, a także restytucji wartości zdegradowanych rabunkową gospodarką.

Rozwijające się od setek lat osadnictwo na obszarze gminy Wielgie, spowodowało głębokie zmiany w pierwotnym krajobrazie. Wytrzebienie lasów, zmiany w sieci hydrograficznej a także rozwój osadnictwa wiejskiego, przekształciły pierwotne środowisko nadając mu wyraźne cechy antropogeniczne.

Istniejące elementy przyrodnicze, pola uprawne, tereny zabudowane oraz towarzysząca jej infrastruktura komunikacyjna tworzą charakterystyczny krajobraz kulturowy. Dominuje on przede wszystkim w centralnej i południowej części gminy. Część północna i wschodnia, z uwagi na występujące tutaj powierzchnie leśne oraz jeziora ma nieco odmienny charakter krajobrazu w którym dominujące stają się elementy przyrodnicze.

Synonimem krajobrazu w ujęciu przyrodniczym jest geokompleks oznaczający zbiór komponentów oraz łączących je powiązań. Geokompleks w wymiarze przestrzennym ma swój wymiar, określony granicami wyznaczającymi właściwą mu strukturę. Biorąc pod uwagę czynniki morfogenetyczne, można na obszarze gminy Wielgie wyodrębnić trzy główne typy geokompleksów (krajobrazu).

- a) Pierwszy z nich związany jest z obszarami moreny dennej płaskiej i płaskiej. Rzeźba terenu jest tutaj mało zróżnicowana, o niewielkich deniwelacjach, nie przekraczających 5 m. W podłożu dominują typowe utwory moreny dennej, wykształcone w postaci glin i glin piaszczystych. Większe zagłębienia wypełniają utwory organogeniczne, urozmaicone niekiedy oczkami wodnymi. Geokompleks jest użytkowany rolniczo z towarzyszącą tej funkcji siecią osadniczą oraz infrastrukturą techniczną i elementami biotycznymi. Te ostatnie tworzą niewielkie płyty leśne sady, zadrzewienia śródpolne, przydrożne, łąki itp. Przedstawiony typ geokompleksu dominuje na obszarze południowej i częściowo centralnej części gminy
- b) Drugi typ geokompleksu, obejmującego centralną i częściowo północną część gminy, zdelimitowany został głównie w oparciu o układ przestrzenny rynien subglacialnych oraz pagórków morenowych. Pod względem fizjonomycznym jest on bardzo wyrazisty z uwagi na cechy morfometryczne. Dominującym elementem tego geokompleksu jest rywna Jeziora Orłowskiego i Jeziora Tupadłowskiego. Towarzyszące rynnie inne pagórki morenowe oraz znaczne deniwelacje (10 – 15 m) wpływają na dużą dynamikę orografii. Dodatkowym elementem wzbogacającym rzeźbę są liczne zagłębienia oraz różnego rodzaju drobne formy erozyjne. Wkomponowane w tło elementy biotyczne (lasy, zadrzewienia i zakrzewienia) oraz antropogeniczne dodatkowo podnoszą walory krajobrazu tej części gminy.
- c) Kolejny typ geokompleksu związany jest przestrzennie z północnymi i wschodnimi fragmentami gminy. Jest to obszar na którym dominują utwory piaszczyste związane z piaskami sandrowymi oraz płytkimi utworami moreny dennej. Deniwelacje są tutaj dużo mniejsze a w krajobrazie obok lasów pojawia się dużo płaskich powierzchni wypełnionych utworami organogenicznymi. Na obszarze gminy Wielgie najcenniejsze obiekty i obszary objęte zostały prawną ochroną. Są to:
 - północne fragmenty w rejonie wsi Suradówek i Bałdowo, które wchodzi w skład obszaru chronionego krajobrazu „Jezioro Skepskie”,
 - otoczenie Jeziora Piaseczyńskiego objęte jest ochroną jako zespół przyrodniczo krajobrazowy „Jezioro Piaseczyńskie” (Uchwała Rady Gminy Wielgie nr VIII/45/07 z dnia 18 maja 2007 r w sprawie utworzenia na terenie gminy zespołu przyrodniczo – krajobrazowego),
 - prawnie chronione pomniki przyrody: *wiąz górski* w Zakrzewie, *jesion wyniosły* w parku w Wielgim, *aleja kasztanowców* (12 sztuk) w Czarnem, *buk czerwonołistny* w parku w Wielgim oraz *modrzew europejski* (2 sztuki) w parku w Wielgim.

3.1.7. Pozostałe elementy środowiska abiotycznego i biotycznego

1) Środowisko abiotyczne

Środowisko abiotyczne stanowi kanwę, na której rozwija się materia ożywiona. Możliwości jej rozwoju, warunkowane są rodzajem oraz zasobami poszczególnych składników środowiska abiotycznego. Podstawowym czynnikiem decydującym o rozwoju i dynamice obiegu materii ożywionej jest woda, jej ilość, jakość oraz warunki krążenia.

Znajomość procesów hydrologicznych związanych z krążeniem wody w warstwie przy i podpowierzchniowej gruntu, jest bardzo istotna dla określenia uwarunkowań stosunków wodnych występujących na danym obszarze. Jest to ważne dla gospodarki rolnej, a zwłaszcza produkcji roślinnej oraz szeroko rozumianej ochrony środowiska. Pozwala również w sposób optymalny gospodarować zasobami przyrody.

O lokalnym obiegu wody decydują miejscowe warunki cyrkulacji zależne od ewapotranspiracji, infiltracji i odpływu. Podstawową jednostką strukturalną środowiska przyrodniczego o jednakowych warunkach obiegu wody jest hydrotop. Jest to elementarna jednostka obejmująca powierzchnię o homogenicznym gospodarowaniu wodą w obrębie wydzielonego obszaru. Zespół hydrotopów tworzy hydrokompleksy. Stanowią je obszary charakteryzujące się przewagą określonego sposobu obiegu wody. Mimo pewnego zróżnicowania wewnętrznego cechują się wyrazistością funkcjonalną i są możliwe do jednoznacznej identyfikacji przestrzennej.

Na obszarze gminy wyodrębnione zostały cztery zasadnicze typy hydrokompleksów, charakteryzujące się odmiennymi warunkami obiegu wody. Są to hydrokompleks ewapotranspiracyjny, ewapotranspiracyjno – infiltracyjny – odpływowy, infiltracyjny – odpływowy oraz retencyjno – odpływowy. W ujęciu syntetycznym zagadnienie to przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Gmina Wielgie - typy hydrokompleksów

L p.	Typ hydrokompleksu	Obszar występowania	Pow. w ha	% pow. gminy	Uwagi
1	Ewapotranspiracyjny	Płaskie i faliste fragmenty moreny dennej zbudowane z glin. (głównie centralna i południowa część gminy)	5300	40	obejmuje grunty orne oraz tereny zabudowane
2	Ewapotranspiracyjno - infiltracyjny - odpływowy	Płaskie i faliste fragmenty moreny dennej, zbudowane z utworów piaszczysto - gliniastych.	4300	32	obejmuje grunty orne oraz tereny zabudowane
3	Infiltracyjny – odpływowy	Fragmenty moreny dennej zbudowane z piasków oraz pagórki morenowe i sandry	2900	21,5	łącznie z obszarami leśnymi
4	Retencyjno – odpływowy	Dna doliny Chełmiczanki i Świętego Strumienia oraz większych cieków. Zagłębienia moreny dennej wypełnione osadami organogenicznymi.	860	6,5	łącznie z wodami powierzchniowymi oraz szatą roślinną
Razem			ca 13360	100,0	

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 2, na obszarze gminy dominują tereny wchodzące w skład hydrokompleksu ewapotranspiracyjnego. Oznacza to, że składowa parowania determinuje warunki obiegu wody. Wynika to przede wszystkim z uwarunkowań geologicznych oraz rzeźby terenu. W podłożu zalegają gliny morenowe, charakteryzujące się niskim współczynnikiem przepuszczalności, wynoszącym od 0,1 – 0,001 darcy. Oznacza to, że proces wsiąkania (infiltracji) jest bardzo powolny. Bardzo ograniczony jest również spływ powierzchniowy ze względu na minimalne spadki (0–2%). W rezultacie obydwie te czynniki, w połączeniu z intensywną produkcją roślinną powodują, że większość wód opadowych odprowadzana jest do atmosfery. Jedynie niewielka część opadu dostaje się w procesie infiltracji w głąb profilu glebowego, zasilając wody gruntowe. Przestrzennie omawiany typ hydrokompleksu dominuje w południowej i centralnej części gminy.

Duży jest również udział terenów wchodzących w skład hydrokompleksu ewapotranspiracyjno – infiltracyjno – odpływowego. Kolejność składowych obiegu wody oznacza, że dominuje tutaj również parowanie, podobnie jak w przypadku hydrokompleksu wcześniej przedstawionego. Jest to uwarunkowane przede wszystkim budową geologiczną podłoża, na które składają się głównie gliny morenowe. Trzeba jednak zaznaczyć, że występują tutaj również utwory zawierające większą ilość frakcji piaszczystych. Ten fakt decyduje o większej na ogół przepuszczalności podłoża, dzięki czemu proces infiltracji jest tutaj intensywniejszy. Zwiększone spadki terenu sprzyjają także, w obrębie niektórych fragmentów, zwiększonemu odpływowi powierzchniowemu i podziemnemu. Przedstawiony typ hydrokompleksu występuje głównie w centralnej części gminy oraz płacami o różnej powierzchni na pozostałym obszarze.

Trzeci typ hydrokompleksu obejmuje tereny, których podłoże budują utwory piaszczyste lub piaszczysto – żwirowe. Wysoka przepuszczalność tych utworów powoduje, że infiltracja wód opadowych w głąb profilu glebowego nie napotyka większych przeszkód. Umożliwia to zasilanie

wód gruntowych i odbudowę ich zasobów, zubożonych odpływem, bądź eksploatacją. Omawiany typ hydrokompleksu występuje głównie w części północnej i wschodniej.

Bardzo ważne znaczenie, zwłaszcza z ekologicznego punktu widzenia, mają tereny wchodzące w skład hydrokompleksu retencyjno – odpływowego. Kolejność składowych obiegu wody wyznacza dominującą funkcję retencji. Są to „zbiorniki” wodne, zasilane dopływem podziemnym i powierzchniowym oraz bezpośrednio opadami. Głównym elementem przestrzennym tego hydrokompleksu jest dolina Chełmiczanki i Świętego Strumienia a także rynna subglacialna Jeziora Tupadłowskiego. Uzupełnienie stanowią duże zagłębienia moreny dennej, wypełnione silnie nawodnionymi osadami organogenicznymi. Tereny te tworzą system węzłów hydrologicznych, regulujących stosunki wodne na obszarze gminy. Do najważniejszych węzłów można zaliczyć:

- kompleks Jeziora Tupadłowskiego - W₁
- kompleks łąkowo - bagienny Kamienne Brody - W₂
- kompleks bagienny – łąkowy Zaduszniki - W₃
- kompleks Jeziora Orłowskiego - W₄
- kompleks łąkowo – bagienny Rumunki Oleszne - W₅.

Najważniejszy jest hydrowęzeł Jeziora Tupadłowskiego (W₁) z uwagi na dużą powierzchnię wodną oraz wielkość zlewni bezpośredniej. Istotne znaczenie odgrywa również hydrowęzeł Jeziora Orłowskiego (W₄) ze względu na znaczną retencję wody (duża głębokość jeziora); jest on obszarem źródłiskowym rzeki Chełmiczanki.

W świetle powyższych rozważań należy uznać, że ważnym składnikiem omawianego hydrokompleksu są również wszystkie drobne zbiorniki wodne i podmokłości. Pełnią one taką samą rolę jak obszary węzłowe z tym tylko, że ich oddziaływanie ma charakter lokalny. Składają się one zatem na ogólną retencję gminy, zwiększając potencjalne możliwości magazynowania wód roztopowych i opadowych.

- 2) **Gleby** stanowią bezpośrednie podłoże, na którym rozwija się roślinność. Dotyczy to zarówno zbiorowisk leśnych, łąkowych a także roślin uprawnych. Bogactwo zasobów glebowych stanowi zatem czynnik decydujący o możliwościach rozwojowych gospodarki rolnej i leśnej, a także funkcjonowania pozostałych powierzchni biologicznie czynnych.

Gleby najwartościowsze, objęte ochroną, obejmujące kompleksy o wysokich klasach bonitacyjnych (I – IIIb) stanowią około 9 % wszystkich gruntów ornych. Głęboki poziom próchnicy i bogate zasoby pokarmowe profilu glebowego, gwarantują w przypadku wystąpienia sprzyjających warunków klimatycznych, wysokie plony w produkcji roślinnej. Generalnie, gleby o najwyższych klasach bonitacyjnych występują w centralnej i południowej części gminy, tworząc duże płaty. Spośród sołectw najwyższym wskaźnikiem udziału gleb klasy I-IIIb, w ogólnej strukturze gruntów ornych, charakteryzują się Wielgie około, Bętlewo, Płonczyn, Zaduszniki, Złowody. Jeżeli uwzględnić gleby klas IVa – IVb, które stanowią około 43 % wszystkich gruntów ornych, wskaźnik ten wzrasta i w przypadku kilku sołectw osiąga wartość zbliżoną do 100% (Bętlewo, Płonczyn).

Bardzo ważnym zasobem środowiska, z ekologicznego punktu widzenia są gleby hydromorficzne. W przeważającej części są one użytkowane jako trwałe użytki zielone. Jedynie stosunkowo niewielkie powierzchnie związane są z tzw. nieużytkami rolniczymi jakimi są obszary bagienne i trwale podmokłe. Ogółem gleby tego typu zajmują obszar około 1200ha.

Gleby niskich klas bonitacyjnych (V – VI) stanowią łącznie około 48 % gruntów ornych. Występują głównie w północnej i wschodniej części gminy oraz kilkoma płatami w części południowej. Najwyższymi wskaźnikami udziału gleb niskich klas bonitacyjnych charakteryzują się sołectwa: Suradówek, Czerskie Rumunki, Czarne. Generalnie sposób użytkowania tych gleb jest niewłaściwy, gdyż są one generalnie wykorzystywane jako grunty orne. Uwaga ta dotyczy w szczególności gleb klas najniższych, a mianowicie VI.

3) Środowisko biotyczne

Lasy są jednym z najważniejszych elementów środowiska biotycznego. Obok znanej i oczywistej funkcji gospodarczej las pełni bardzo wiele innych ważnych zadań w środowisku naturalnym. Na pierwszy plan wysuwa się znaczenie lasu dla gospodarki wodnej. Las stymuluje mały obieg wody poprzez większą ewapotranspirację, a jednocześnie dzięki wysokiej pojemności magazynującej ściółki i gleb leśnych wolniej uwalnia wodę w spływach rocznych. Wprawdzie ze zlewni leśnej w ciągu roku odpływa mniej wody aniżeli ze zlewni polnej ale za to odpływ jest bardziej równomiernie rozłożony w czasie. Dzięki temu przyczynia się do obniżenia zagrożenia powodziowego. Las, zwłaszcza w składzie zbliżonym do naturalnego ułatwia utrzymanie wody gruntowej na odpowiednim poziomie. Szczególnie korzystna dla obiegu wody jest obecność lasu w strefie wododziałowej.

Lasy i zadrzewienia śródpolne bardzo efektywnie redukują intensywność procesów erozji wodnej i eolicznej. Bardzo ważną rolę pełnią lasy w łagodzeniu ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych, takich jak ulewne deszcze, susze, powodzie, silne wiatry.

Las stanowi bardzo istotny element ekologii krajobrazu. Najważniejsze funkcje lasów z krajobrazowego punktu widzenia obejmują:

- funkcje prawdziwych korytarzy ekologicznych;
- funkcje strukturalne, związane z podziałem przestrzeni na wnętrza krajobrazowe;
- funkcje barierowe, polegające na tworzeniu osłonowych stref wokół lub w sąsiedztwie obiektów uciążliwych;
- funkcje ostożowe dla wielu gatunków zwierząt i roślin.

Jest oczywiste, że im większa jest powierzchnia lasów tym jego oddziaływanie oraz wymienione funkcje są wyrazistsze i efektywniejsze. W przypadku gminy Wielgie, gdzie lasy zajmują powierzchnię 2378 ha (co stanowi około 17,8 % jej obszaru), oddziaływania te są ograniczone do wybranych przestrzeni.

Najbardziej widoczny wpływ lasu jest w północnej i wschodniej części gminy w rejonie Jeziora Orłowskiego. Obok wszystkich wymienionych wyżej funkcji znajdujące się tutaj kompleksy leśne pełnią również bardzo ważną funkcję ochronną w stosunku do wspomnianego zbiornika wodnego i obszaru źródłiskowego rzeki Chełmiczanki.

Kompleksy roślinności łąkowo – bagiennej są kolejnym ważnym elementem środowiska biotycznego. Spełniają one bardzo ważną rolę w utrzymaniu naturalnych zbiorowisk trawiastych, zabezpieczaniu ich w obrębie wartościowych gatunków roślin oraz pielęgnowaniu naturalnych cech krajobrazu. Trwałe użytki zielone mają również duży wpływ na regulację stosunków wodnych i klimatycznych ich otoczenia, co wiąże się z zatrzymywaniem przez roślinność łąkową dużych ilości wody. Drugim elementem decydującym o wpływie łąk na stosunki wodne, jest transpiracja, przekraczająca 500 mm w skali okresu wegetacyjnego. Odprowadzenie tak dużych ilości wody do atmosfery powoduje wzrost wilgotności powietrza na terenach otaczających, co ma bardzo korzystny wpływ na mikroklimat.

Trwałe użytki zielone i łąki zajmują powierzchnię ponad 1200 ha co stanowi około 9 % obszaru gminy. Jest to wskaźnik stosunkowo niski i powoduje, że przedstawione wcześniej oddziaływanie łąk i użytków zielonych jest widoczne tylko na niektórych obszarach. Przykładem może być rejon Jeziora Tupadłowskiego.

Bardzo ważną funkcję w środowisku spełniają tereny bagienne. Tworzą je przede wszystkim silnie nawodnione torfowiska. Są one naturalnymi i potężnymi zbiornikami retencyjnymi, wpływającymi hamująco, a zarazem regulującą na odpływ wód powierzchniowych ze zlewni oraz wód podziemnych, znajdujących się w sąsiedztwie torfowisk. Osuszanie torfowisk prowadzi do poważnych ubytków zmagazynowanej wody, a nawet likwiduje mały obieg wody w zlewni. Jest to przyczyną zachwiania stabilności ekosystemów lądowych, a szczególnie w obrębie zlewni obejmujących gleby luźne i piaszczyste. Torfowiska pełnią dominującą rolę jako magazyny wielkiej ilości materii organicznej. Jest to ogromne bogactwo, które być może będzie wykorzystane w przyszłości do rekultywacji zdegradowanych gleb mineralnych.

Inną ważną funkcją, jaką pełnią torfowiska jest ich rola sanitarna. Torf jest znakomitym filtrem, który przeciwdziała skutkom stosowania chemicznych środków ochrony roślin, oczyszcza ścieki przemysłowe itp. Na licznych przykładach stwierdza się, że torfowiska są czynnikiem umożliwiającym utrzymanie czystych wód w ciekach i strumieniach. W przypadku gminy Wielgie jest to zagadnienie ważne, gdyż stanowi ona obszar na którym prowadzona jest dość intensywna gospodarka rolna. Ponadto stanowi obszar źródłiskowy dla rzeki Chełmiczanki, Bętlewianki oraz kilku innych mniejszych cieków.

Kompleksy łąkowo – bagienne stanowią ostożę dla wielu gatunków zwierząt. Dotyczy to zwłaszcza licznej fauny wodnej, odgrywającej ważną funkcję w łańcuchu pokarmowym i stanowiącej pożywienie dla takich zwierząt jak ptaki i drobne ssaki. W intensywnie użytkowanym gospodarczo krajobrazie kompleksy te są bardzo ważnymi ostożami dla wielu zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i ich biocenoz, w tym zwłaszcza ornitofauny.

W obrębie analizowanej gminy można wydzielić 7 głównych kompleksów łąkowo – bagiennych, mających kluczowe znaczenie dla funkcjonowania środowiska biotycznego. Stanowią one istotne elementy ekologiczne systemu przyrodniczego nie tylko gminy Wielgie, ale również terenów otaczających. Ich ogólną charakterystykę zawiera tabela 3.

Tabela 3. Gmina Wielgie – kompleksy łąkowo – bagienne

Lp.	Nazwa kompleksu	Pow. w ha	Sposób użytkowania	Uwagi
1.	KŁB 1 Zaduszniki	180	łąki, nieużytki wodne, zadrzewienia	Fragment doliny Świętego Strumienia
2.	KŁB 2 Rumunki Oleszne	40	łąki, nieużytki wodne, zadrzewienia	W strukturze przestrzennej dominują łąki i nieużytki wodne
3.	KŁB 3 Rumunki Witkowo	45	łąki, nieużytki wodne, grunty orne	
4.	KŁB 4 Lipiny	110	łąki, nieużytki wodne	Nie obejmuje Jeziora Tupadłowskiego
5.	KŁB 5 Czarne Rumunki	60	zadrzewienia, łąki, nieużytki wodne	Obejmuje fragment doliny Chełmiczanki
6.	KŁB 6 Kamienne Brody	25	łąki, zadrzewienia, nieużytki wodne	
7.	KŁB 7 Wielgie	90	Łąki, zadrzewienia, grunty orne	
	Razem	550		

• **Zespoły roślinności krzewiastej** oraz zadrzewienia występujące jako przydrożne, śródpolne i przyzagrodowe odgrywają w systemie ekologicznym gminy istotne znaczenie. Tworzą one niewielkie z reguły zespoły zieleni, rozmieszczone na całym analizowanym obszarze. Zadrzewienia śródpolne pełnią ważną rolę jako ostoja dla zwierząt, zarówno kręgowców jak i bezkręgowców. W krajobrazie o zróżnicowanej strukturze roślinności występuje znacznie więcej zwierząt.

Enklawy drzew i zarośli śródpolnych, wkomponowane w układ łąk i pól, tworzą charakterystyczną strukturę „ziarnistą” krajobrazu. Stanowią one również podstawowy element ekosystemów „pułapkowych” ograniczających negatywne zjawiska związane z procesami erozji eolicznej i wodnej. W przypadku gminy Wielgie jest to czynnik bardzo ważny z uwagi na duży udział gleb podatnych na erozję eoliczną.

Kompleksy zieleni śródpolnej i przyzagrodowej są niekiedy stosunkowo bogate pod względem gatunkowym. Dotyczy to zwłaszcza zieleni przyzagrodowej, gdzie ze względów estetycznych i użytkowych wprowadzono cały szereg drzew i krzewów ozdobnych, niekiedy o charakterze egzotycznym.

Szczególne znaczenie mają jednak parki podworskie. Mimo poważnych zaniedbań i dewastacji są na ogół obiektami bogatymi pod względem florystycznym. Występujące w nich gatunki roślin są często unikatowe, co powoduje, że parki obok funkcji przyrodniczych mają również duże znaczenie dydaktyczne. Okazały drzewostan parków wyróżnia się na tle terenów otaczających tworząc dominanty krajobrazowe. Ekologiczne funkcje parków podworskich ujawniają się szczególnie w terenach bezleśnych. Parki dają schronienie i są miejscem gnieźdzenia się wielu gatunków ptaków pożytecznych dla rolnictwa. Wpływają korzystnie na mikroklimat otaczających pól i stosunki wodne w glebie. Stanowią wreszcie filtr dla powietrza i wzbogacają je w tlen.

Należy również zwrócić uwagę na duże znaczenie parków jako obiektów rekreacyjnych, nie tylko o znaczeniu lokalnym. Parki na obszarach pozbawionych lasów, jednocześnie bogatych w zasoby kultury mogą stanowić istotne elementy tras turystyczne oraz miejsc przeznaczonych na wypoczynek.

Na obszarze gminy Wielgie znajduje się 8 obiektów posiadających zachowane cechy parków. Wyróżniają się one spośród innych zespołów roślinnych składem florystycznym i założeniami architektoniczno - przestrzennymi. Zalicza się do nich parki znajdujące się we wsiach:

- Wielgie,
- Zaduszniki,
- Czarne,
- Witkowo,
- Oleszno,
- Nowa Wieś,
- Wylazłowo,
- Zakrzewo.

Stan przyrodniczy wymienionych obiektów jest różny. Najlepiej prezentują się parki najmniej zniszczone o zachowanej strukturze przyrodniczej. Należą do nich parki w Wielgiem, Czarem, Zadusznikach i Wylazłowie.

Ważną funkcję, zbliżoną do parków podworskich spełnia zieleń towarzysząca i ochronna. Występuje ona w sąsiedztwie takich obiektów jak szkoły, kościoły, cmentarze, zabudowa mieszkalna itp. Tworzy ona dla nich tło przyrodniczo – krajobrazowe oraz stanowi miejsce bytowania dla drobnej fauny.

Mimo stosunkowo niewielkiej powierzchni sumarycznej (około 160 ha) znaczącą funkcję w środowisku gminy pełnią sady. Są to na ogół niewielkie, kilku lub kilkunasto arowe obiekty o charakterze przyzagrodowym a także kilka większych powierzchni sadów produkcyjnych. Pomimo, że sady są elementami typowo antropogenicznymi, wykorzystywanymi dla produkcji rolnej, to jednak stanowią ważny element regulacyjny środowiska. Pełnią podobne funkcje jak zadrzewienia śródpolne. Dotyczy to zwłaszcza ich funkcji wiatrochronnej i glebochronnej, bardzo istotnej na obszarze wysoczyznowej części gminy. Przyzagrodowe sady nie mają na ogół charakteru towarowego. W związku z tym sporadycznie wykonywane są różnego rodzaju zabiegi chemizacyjne. Wpływa to korzystnie na zachowanie ich walorów ekologicznych. Dzięki temu sady są miejscem czasowego pobytu i żerowania drobnej fauny.

Ważnym elementem struktury krajobrazu rolniczego są miedze. Stanowią one naturalne granice oddzielające poszczególne pola. Jest to pas nie zaoranej ziemi o szerokości 0,5 – 1,0m. Miedze porasta roślinność trawiasta i chwasty oraz rzadziej krzewy i drzewa. Ekologiczna rola miedz jest znacząca. Stanowią one swoiste biocenozy sprzyjające procesom samoregulacji populacji różnych gatunków. Miedze wpływają ograniczająco na spływ powierzchniowy wody, chronią ją przed erozją. Jest to szczególnie istotne w okresie jesienno – zimowym i wiosennym, kiedy brak jest pokrywy roślinnej na polach. Jedyną wówczas przeszkodą, ograniczającą ten proces są właśnie miedze.

Ogólną miarą zasobów środowiska biotycznego gminy jest wielkość powierzchni terenów biologicznie czynnych. Obejmują one fragmenty porośnięte trwałą szatą roślinną, bez względu na jej rodzaj oraz miejsce występowania.

Zestawienie powierzchni biologicznie czynnych zawiera tabela 4.

Tabela 4. Gmina Wielgie – powierzchnie biologicznie czynne

Lp	Rodzaj powierzchni	Pow. w ha	% pow. gminy	Główne funkcje przyrodnicze
1	Lasy	2378	17,8	Ochrona, składnik krajobrazu, siedlisko fauny
2	Kompleksy łąkowo bagienne	1800	13,0	Regulacja i kształtowanie obiegu wody, siedlisko fauny
4	Sady	160	1,1	Wiatrochronna, glebochronna, krajobrazowa, czasowo siedlisko fauny
5	Zadrzewienia przydrożne, śródpolne i przyzagrodowe	35	0,26	Składnik krajobrazu, wiatrochronna, glebochronna, siedlisko drobnej fauny
6	Parki podworskie	25	0,19	Składnik krajobrazu, wiatrochronna, glebochronna, siedlisko drobnej fauny
7	Miedze	12	0,09	Glebochronna, siedlisko drobnej fauny
Razem		4410	Ok. 33,0	

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 4. udział terenów biologicznie czynnych w stosunku do ogólnej powierzchni gminy jest dość wysoki. Jest to konsekwencja uwarunkowań przyrodniczych w tym zwłaszcza występowania znacznych powierzchni leśnych oraz terenów podmokłych. Wprawdzie silna antropogenizacja środowiska doprowadziła do poważnych przeobrażeń, których efektem była likwidacja naturalnych zespołów roślinnych. Spowodowało to generalnie zubożenie zasobów środowiska biotycznego na przeważającej części gminy i zachwianie równowagi ekologicznej. Dominującym elementem stały się agrocenozy pól. Tym niemniej istniejące zasoby przyrodnicze a głównie lasy i kompleksy łąkowo – bagienne tworzą wyraźny system ekologiczny gminy. Decyduje on o różnorodności środowiska zapewniającej istniejącym gatunkom roślin i zwierząt minimum warunków niezbędnych dla egzystencji. Pozostałości dawnego systemu ekologicznego w powiązaniu z antropogenicznymi elementami takimi jak zadrzewienia śródpolne, miedze oraz oczka wodne, bagienka itp. tworzą system powiązań przyrodniczych gminy.

Przedstawione wcześniej elementy środowiska biotycznego składają się na aktualny system ekologiczny gminy. Ma on generalnie charakter pasmowo – węzłowy, uzupełniony elementami punktowymi.

Fauna.

Świat zwierzęcy gminy Wielgie pod względem gatunkowym jest dość typowy i charakterystyczny dla agrocenozy pól i terenów leśnych z udziałem gatunków związanych z terenami podmokłymi i wodami otwartymi. Duże ssaki reprezentowane są przez sarnę, jelenia, zającą, lisa. Ssaki mniejsze to kuna, wiewiórka, łasica oraz gryzonie. Z terenami rolnymi oraz podmokłymi i lasami związana jest awifauna. Na terenie gminy występują gatunki pospolite takie jak wrona, wróbel sroka, szpak. Z mniej pospolitych gatunków obserwuje się bociana białego, czajkę, łyskę, kaczkę krzyżówkę czy drapieżnego błotniaka łąkowego.

3.1.8. Przekształcenia i zagrożenia środowiska

- Efektem gospodarczego wykorzystania przestrzeni przyrodniczej gminy Wielgie są różnorodne przekształcenia oraz zagrożenia środowiska. Najbardziej widoczną i oczywistą zmianą jest wylesienie. Proces ten trwający przez wiele stuleci doprowadził do prawie całkowitej likwidacji pierwotnych lasów. Obecnie istniejące lasy są w zdecydowanej większości elementem antropogenicznym o zubożonej strukturze biocenotycznej. Pewne cechy naturalności posiadają jedynie zespoły roślinności leśno – łąkowej, porastającej podmokłe obniżenia rynnowe.
- Wyraźne zmiany w środowisku wprowadziły melioracje wodne. Na obszarze gminy Wielgie objęły one łącznie około 3320 ha użytków rolnych. W tym ponad 78 % to grunty zdrenowane. Najwięcej zmeliorowanych (głównie zdrenowanych) gruntów znajduje się w sołectwach Złowody 94%, Zaduszniki ponad 82% oraz Zakrzewo 72,5%. Ogółem długość otwartych rowów melioracyjnych na obszarze gminy wynosi ponad 152 km.
- Rolniczy charakter gminy Wielgie sprawia, że największe zagrożenia środowiska związane są z gospodarką rolną w tym zwłaszcza uprawą ziemi i produkcją roślinną. Obecnie użytki rolne zajmują około 71 % powierzchni gminy. Można zatem przyjąć, że wspomniany obszar, obejmujący użytki rolne, jest objęty licznymi procesami i zmianami o charakterze naturalnym i antropogenicznym, przyczyniającymi się do degradacji gleb. Do najważniejszych procesów i zmian można zaliczyć:
 - erozję eoliczną,
 - erozję wodną,
 - zatrucie gleb,
 - zmiany struktury fizycznej gleb.
- **Erozja eoliczna** występuje praktycznie na obszarze całej gminy. Ma ona charakter okresowy, choć zdarza się że jej natężenie jest niekiedy duże. Najbardziej narażone na erozję eoliczną są duże, płaskie przestrzenie gruntów ornych, pozbawione większych skupisk zadrzewień śródpolnych (rejon Zadusznik). W jej wyniku wywiewane są z wierzchniej warstwy profilu glebowego drobne cząstki organiczne i mineralne, stanowiące najbardziej wartościowe składniki. Najczęściej zjawisko erozji eolicznej występuje w okresie wiosennym, marzec - kwiecień, kiedy gleba jest pozbawiona roślinności i często przesuszona w wierzchniej warstwie. Przy silnych wiatrach zjawisko erozji przebiega intensywnie.
- **Erozja wodna** powierzchniowa powoduje niekorzystne dla rolnictwa zmiany warunków agroekologicznych. Powoduje przekształcenie rzeźby i mikroklimatu terenu oraz różnicuje gleby i stosunki wilgotnościowe pomiędzy poszczególnymi elementami stoków. W obrębie gminy Wielgie zjawisko erozji wodnej jest zróżnicowane pod względem intensywności. Najbardziej wyraźne skutki są widoczne w obrębie terenów o dużych spadkach, a więc głównie w obrębie stoków obejmujących zbocza rynien subglacialnych oraz pagórki morenowe. Występująca tutaj silna erozja pozostawia w glebie bruzdy. Jest to tzw. erozja żłobinowa. Przykłady erozji wodnej są najbardziej widoczne na silnie nachylonych, pozbawionych trwałej szaty roślinnej zboczach pagórków morenowych, w centralnej i części północnej gminy. Należy zaznaczyć, że w przypadku wystąpienia deszczy nawaalnych, erozja wodna występuje również w obrębie terenów, gdzie spadki są mniejsze (2 – 3%), a w podłożu zalegają utwory gliniaste. Szacunkowo można przyjąć, że zjawisko erozji wodnej o natężeniu słabym i umiarkowanym, obejmuje ono około 5 – 10% gruntów ornych gminy.
- Istotnym czynnikiem, powodującym degradację gleb są zabiegi agrochemiczne. Wiąże się to ze stosowaniem do produkcji roślinnej nawozów sztucznych oraz chemicznych środków ochrony roślin. Wielokrotne jednostronne stosowanie nawozów sztucznych powoduje zakwaszenie gleby. Ponadto wysokie dawki nawozów, przekraczające możliwości sorpcyjne gleby są dla roślin stracone. Obok zakwaszenia, następuje również przyspieszenie ubytków próchnicy oraz innych cząstek organicznych. Proces ten jest szczególnie widoczny w obrębie gleb piaszczystych, o niskich klasach bonitacyjnych. W przypadku gleb cięższych, rozwiniętych na utworach gliniastych, zjawisko to przebiega zdecydowanie wolniej. W świetle powyższego można przyjąć,

że na obszarze gminy Wielgie problem silnego zakwaszenia gleb dotyczy tylko części gruntów ornych. Terytorialnie jest to głównie północna i wschodnia część gminy w rejonie wsi Czarne, Piaseczno i Suradówek. oraz płaty gruntów ornych rozmieszczone w części południowej.

- W obrębie gleb o niższych klasach bonitacyjnych przebiega również inny negatywny proces. Związany on jest ze stosowaniem nawozów sztucznych. Wraz z infiltrującą wodą następuje przemieszczanie się składników nawozowych w głąb profilu glebowego i dalej do wód gruntowych oraz powierzchniowych. Szczególnie aktywnym składnikiem jest azot. Pierwiastek ten w formie azotanów jest łatwo wymywany z gleby i przedostaje się do wód gruntowych. Podobny proces występuje w przypadku fosforu, który obok azotu, stanowi jeden z głównych czynników biogenicznych przyczyniających się do eutrofizacji jezior i wód stojących.
- Poważnym zagrożeniem dla gleb jest stosowanie chemicznych środków ochrony roślin. Znaczna część tych środków, stosowanych na zielone części roślin, dostaje się do gleby. Dłuższe stosowanie tych preparatów prowadzi do ich kumulacji. Dłuższe stosowanie tych preparatów prowadzi do ich kumulacji w profilu glebowym. Szczególnie podatne są na to gleby, których profil jest rzadko „przepłukiwany” infiltrującymi wodami opadowymi. Zagrożenie to jest realne dla większości gleb wyższych klas bonitacyjnych występujących na obszarze gminy i wchodzących w skład hydrokompleksu ewapotranspiracyjnego i ewapotranspiracyjno – odpływowo – infiltracyjnego.

Dużym zagrożeniem dla środowiska glebowego jest siarka. Pierwiastek ten jest wprowadzany do gleby w postaci różnych związków. Źródłem siarki są ciepłownie, emisje przemysłowe, kwaśne deszcze oraz nawozy mineralne i sztuczne. Na obszarze gminy Wielgie znajduje się około indywidualnych i zbiorowych źródeł ciepła, bazujących głównie na węglu kamiennym. Zakłada się, że skali roku spala się tutaj około 4000 – 5000 ton tego paliwa. Powoduje to, że z obszaru gminy emitowane jest 650 ton SO_2 , NO_2 , CO oraz pyłów w skali roku.

Wspomniane źródła ciepła oraz wpływ czynników zewnętrznych (np. zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł ciepła miasta Włocławka, miasta Płocka i Lipna) powodują, że ponad 60% gleb wykazuje podwyższoną zawartość siarki (Monitoring 1998). Gleby zanieczyszczone związkami siarki ulegają dodatkowemu zakwaszeniu. Jest to, jak już wcześniej wspomniano, proces niekorzystny ponieważ prowadzi do eliminacji wartościowych mikroelementów, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania flory glebowej.

Analizując tę problematykę należy również wspomnieć o zagrożeniach związanych z ruchem komunikacyjnym. Pojawiają się one wzdłuż ciągów głównych dróg. Dotyczy to przede wszystkim drogi wojewódzkiej relacji Lipno Dobrzyń n/W. Podstawowym źródłem zanieczyszczeń gleby są w tym przypadku węglowodory oraz związki ołowiu.

Jednym z ważniejszych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego gminy Wielgie jest brak kompleksowych rozwiązań w zakresie gospodarki wodno – ściekowej na terenach wiejskich. Rozproszona zabudowa, rozwinięta sieć wodociągowa, przy jednoczesnym braku pełnego skanalizowania (około 6,5 km sieci) powodują, że w większości ścieki socjalno – bytowe są odprowadzane do gruntu lub wód powierzchniowych. Faktu tego nie zmienia istnienie i funkcjonowanie ponad 200 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz gminnej oczyszczalni o przepustowości 350 m³ ścieków na dobę; oczyszczalnia przy Domu Pomocy Społecznej w Nowej Wsi służy tylko temu obiektowi.

Oczyszczalnia gminna oraz oczyszczalnie przydomowe obsługują około 30 % mieszkańców gminy.

- Biorąc pod uwagę globalne zużycie wody oraz przepustowość oczyszczalni można uznać, że aktualnie odprowadza się do gruntu i wód powierzchniowych około 350 m³ ścieków na dobę.
- Brak kompleksowych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków na terenach wiejskich a także wpływ gospodarki rolnej powodują liczne zagrożenia dla higieny wód podziemnych i powierzchniowych. Choć w przypadku wód podziemnych zagrożenie jest relatywnie mniejsze, z uwagi na budowę geologiczną. Znajdujące się bowiem w podłożu utwory gliniaste w znacznym stopniu ograniczają infiltrację zanieczyszczeń w głąb gruntu. Należy również dodać, że znaczącą poprawę w tym zakresie spowodowała budowa w wielu gospodarstwach tzw. płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę.
- Poważnym zagrożeniem dla środowiska, a zwłaszcza wód podziemnych są miejsca składowania odpadów komunalnych. Ogólnie biorąc odpady komunalne obejmują: odpady domowe, odpady z zakładów usługowych, odpady uliczne i inne. Zawierają one takie składniki jak: popiół, resztki kuchenne, szmaty, kości, papier, szkło, złom metali, opakowania plastikowe, opony samochodowe, zużyty sprzęt AGD, gałęzie, liście itp.
- Na obszarze gminy Wielgie problem składowania odpadów komunalnych jest rozwiązany poprzez wywóz odpadów poza gminę do składowisk w innych miejscowościach. Istniejące składowisko odpadów komunalnych w Teodorowie jest aktualnie zamknięte z uwagi na to, że nie spełnia wymogów ochrony środowiska. Istotnym czynnikiem stanowiącym zagrożenie dla środowiska jest niekontrolowane składowanie odpadów o różnym stopniu toksyczności,

odbywające się w obrębie indywidualnych gospodarstw rolnych, dawnych wyrobiskach, terenach podmokłych i lasach. Taki sposób pozbywania się odpadów jest nadal dość powszechny, zwłaszcza na obszarze wsi o zabudowie rozproszonej. Powoduje to powstawanie licznych zagrożeń punktowych, które w przypadku odpowiednich warunków gruntowo – wodnych, tworzą zagrożenia o charakterze obszarowym.

- Jednym z ważniejszych czynników antropogenicznych przyczyniających się do zmian środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza stosunków wodnych, jest eksploatacja surowców naturalnych prowadzona metodą odkrywkową. Powoduje ona głębokie zmiany w rzeźbie terenu i krajobrazie. Przyczynia się do likwidacji szaty roślinnej, a także pokrywy glebowej. Na terenie gminy Wielgie eksploatacja surowców naturalnych obejmuje kruszywa i ma charakter dorywczy. Miejsca eksploatacji są na ogół niewielkie i nie przekraczają kilkunastu arów. Efektem prowadzonej przed laty eksploatacji torfu są tzw. potorfia. Tworzą je różnopoверхniowe oczka wodne o regularnym na ogół kształcie. W wyniku procesów naturalizacji, część z nich utraciła cechy antropogeniczne stając się trwałym elementem środowiska, wzbogacającym jego walory krajobrazowe. Najwięcej tego typu form występuje w dolinie Bętlewianki oraz większych zagłębieniach powytopiskowych. Aktualnie na terenie gminy Wielgie nie prowadzi się eksploatacji torfu.
 - Potencjalnym zagrożeniem dla wód gruntowych są niektóre obiekty infrastruktury komunikacyjnej. Dotyczy to między innymi stacji paliw płynnych. Zgromadzone w zbiornikach paliwa mogą w wyniku błędów eksploatacyjnych, bądź awarii dostać się do gruntu i wód gruntowych. Zanieczyszczone wody związkami ropopochodnymi są bardzo niebezpieczne ze względu na dużą skalę skażeń, a także praktyczną niemożność ich eliminacji
 - W przypadku gminy Wielgie możliwość skażenia większego obszaru jest ograniczona ze względu na warunki geologiczne gruntu w którym posadowione są zbiorniki. Występują tutaj bowiem utwory gliniaste z dużym udziałem frakcji ilastych, co niewątpliwie bardzo utrudnia rozprzestrzenianie się ewentualnych zanieczyszczeń i skażeń.
 - Źródłem zagrożeń dla higieny powietrza atmosferycznego (zanieczyszczenia pyłowe, gazowe oraz hałas) są szlaki komunikacyjne. Dotyczy to w pierwszym rzędzie ruchliwej drogi wojewódzkiej Lipno - Dobrzyń n/W.
 - Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokoprężny Jamał – Europa. Obiekt ten stanowi potencjalne zagrożenie dla higieny atmosfery. Wiąże się ona z możliwością wystąpienia niekontrolowanego wycieku gazu. W takim przypadku nastąpi skażenie powietrza i gleby, a także zagrożenie wybuchu i pożaru z wszelkimi negatywnymi skutkami dla środowiska.
- Wyraźne zmiany w strukturze przyrodniczej i krajobrazie spowodowane zostały wprowadzeniem funkcji turystyczno rekreacyjnej w rejonie Jeziora Orłowskiego. W tym przypadku mamy do czynienia ze zmianami pozytywnymi i negatywnymi. Pierwsze z nich objawiają się wprowadzeniem dużych powierzchni biologicznie czynnych jakie tworzy roślinność ozdobna i przydomowa. Zmiany negatywne to przede wszystkim chaos architektoniczny zabudowy lotniskowej, przejawiający się w różnorodności form powstałych tam obiektów mieszkalnych i towarzyszących.

3.1.9. Występowanie przyrodniczych obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

Na obszarze gminy Wielgie niektóre obiekty przyrodnicze objęte zostały prawną ochroną. Północne fragmenty w rejonie wsi Suradówek i Bałdowo wchodzi w skład obszaru chronionego krajobrazu „Jeziora Skepskie”. Otoczenie Jeziora Piaseczyńskiego objęte jest ochroną jako zespół przyrodniczo krajobrazowy „Jezioro Piaseczyńskie” (Uchwała Rady Gminy Wielgie nr VIII/45/07 z dnia 18 maja 2007 r.). Ponadto na obszarze gminy znajdują się prawnie chronione pomniki przyrody, są to: **wiąz górski** w Zakrzewie, **jesion wyniosły** w parku w Wielgiem, **aleja kasztanowców (12 sztuk)** w Czarnem, **buk czerwonołistny** w parku w Wielgiem oraz **modrzew europejski (2 sztuki)** w parku w Wielgiem.

3.1.10. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju

a) Preferencje rozwoju:

- występowanie zwartych powierzchni gleb o wysokich klasach bonitacyjnych,
- walory krajobrazowe sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji, dotyczy to szczególnie zachodniej i południowej części.

b) Progi i ograniczenia rozwoju:

- stosunkowo uboga struktura ekologiczna gminy, wynikająca głównie z ubogiej szaty roślinnej.

3.2. Uwarunkowania wynikające ze stanu turystyki

Podstawowy potencjał turystyczny Gminy wynika z jej walorów przyrodniczo – krajobrazowych, istniejących obiektów dziedzictwa kulturowego oraz stanu usług turystycznych.

Główna oferta turystyczno wypoczynkowa związana jest z walorami Jeziora Orłowskiego i jego obszaru. Uzupełniają ją zespoły pałacowo-parkowe w Czarnem, Zadusznikach, Nowej Wsi, Olesznie i Witkowie oraz kościoły w Czarnem, Zadusznikach i w Wielgim oraz kilkanaście obiektów wpisanych na listę zabytków i liczne pomniki przyrody. Bazę noclegową tworzą trzy gospodarstwa agroturystyczne oraz Dworek Modrzewiowy w Nowej Wsi. W najbliższych latach przewiduje się rozwój usług agroturystycznych na terenie Gminy. Potencjał turystyczny gminy jest niedoinwestowany, co ogranicza jego optymalne wykorzystanie, również jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej. Sukcesywne rozwiązywanie istniejących problemów, oraz dobrze prowadzona kampania reklamowa są warunkiem wykorzystania potencjału turystycznego do rozwoju gospodarczego gminy i różnicowania źródeł dochodów mieszkańców.

3.3. Uwarunkowania wynikające z rolniczej przestrzeni produkcyjnej

3.3.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Aktualna sytuacja gospodarcza kraju oraz słabo rozwinięte przetwórstwa rolno – spożywczego na obszarze gminy Wielgie, powoduje, że wytworzony potencjał surowcowy w postaci pierwotnej produkcji rolnej, zagospodarowany jest poza jej granicami. Sprzyjają temu również powiązania gospodarczo – przestrzenne z obszarami gmin i powiatów ościennych gminy. Dotyczy to głównie takich płodów, jak:

- 1) **mleka**, którego skupem i przetwarzaniem zajmuje się:
 - AGROMLECZ Sp. z o.o. w Lipnie,
 - Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Sierpcu,
 - KeSeM Kujawska Spółdzielnia Mleczarska we Włocławku,
 - Proszkownia Mleka Sp. z o. o. w Piotrkowie Kujawskim,
 - BROMILK Sp. z o. o. w Brodnicy,
 - podmiot prywatny w Makówcu,
- 2) **żywa wieprzowego i wołowego**, który skupują:
 - Zakłady Mięsne w Bogucinie,
 - podmioty prywatne zlokalizowane w miejscowościach: Wielgie, Izabelinie i Orłowie,
- 3) **zbóż**, których skup prowadzi:
 - młyn zbożowy – Dobrzyń nad Wisłą,
 - mieszalnia pasz SKĘP - PASZ Sp. z o. o. w Skępem,
 - Cargill (Polska) Sp. z o. o. oddział w Sierpcu,
 - „MATPOL” Sp. z o. o. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe w Fabiankach,
 - Elewator Włocławek we Włocławku,
- 4) **rzepaku**, który skupują Zakłady Tłuszczowe „Kruszwica” S.A.,
- 5) **ziemniaka przemysłowego** skupowanego przez:
 - Przedsiębiorstwo Przerobu Ziemniaków, Krochmalnia Radomice Sp. z o. o.,
 - Przedsiębiorstwo Przemysłu Ziemniaczanego Trzemeszno,
- 6) **buraka cukrowego**, którego skup i przetwarzanie odbywa się w British Sugar Overseas Polska S.A. w Gliniojecku.
- 7) **owoców i warzyw**, które skupowane są przez:
 - Kujawskie Zakłady Przemysłu Owocowo – Warzywnego Włocławek Sp. z o. o.,
 - Zakład Przetwórstwa Owocowo – Warzywnego Dawtona, Zakład Produkcyjny w Lipnie,
 - GLOBUS Polska Sp. z o. o. w Lipnie.

3.3.2. Uwarunkowania wewnętrzne

1) Użytkowanie gruntów

W strukturze użytkowania gruntów gminy Wielgie dominują użytki rolne zajmujące 70,78% powierzchni gminy. Udział ten na 18 obrębach jest znacznie wyższy od średniej dla gminy. Grupę obrębów o największym udziale użytków rolnych w powierzchni ogólnej tworzą obręby w południowej części gminy, tj. wsie: Bętlewo (91,79%), Złowody (94,17%), Płonczynek (89,91%), Oleszno (88,82%), Zakrzewo (88,10%) i Płonczyn (87,08%). Do grupy tej zaliczyć należy również wsie położone na północy gminy, Bałdowo (89,97%) i Rumunki Witkowskie (87,7 %). Obręby położone w północno - wschodniej części gminy Wielgie charakteryzują się niskim udziałem użytków rolnych w porównaniu do średniej w gminie. Zdecydowanie najmniej jest ich w Orłowie (16,16%) i w Będzeniu (33,79%). Obszar ten charakteryzuje się mniejszym udziałem użytków rolnych w porównaniu z resztą gminy.

Użytki rolne na terenie gminy Wielgie są zdominowane przez grunty orne. Ich udział na poszczególnych obrębach jest w zasadzie proporcjonalny do udziału wszystkich użytków rolnych.

Im większy udział użytków rolnych tym większy udział gruntów ornych na danym obrębie. Dlatego też, najwięcej jest ich w południowych obrębach gminy: Płonczynek, Bettlewo, Złowody i Płonczyn.

Łąki i pastwiska razem stanowią 8,75% powierzchni użytków gruntowych gminy. Ich udział na poszczególnych obrębach nie odbiega w istotny sposób od średniej dla gminy. W północnych obrębach ich udział jest większy niż we wsiach na południu gminy. Występują one przede wszystkim na terenach gdzie jest dużo wód powierzchniowych, a więc w: Piasecznie, Teodorowie, Tupadłach i Wielgim. Są to tereny o glebach niskich klas bonitacyjnych. Część trwałych użytków zielonych jest użytkowana ornie.

Sady w skali gminy zajmują 1,20% powierzchni użytków gruntowych. Spośród wszystkich obrębów najwięcej sadów występuje w Zadusznikach, gdzie zajmują 45,22 ha, tj. 5,10% powierzchni obrębu.

W północnej części gminy występuje też największe skupisko lasów. Stanowią one 77,56% powierzchni wsi Orłowo i 58,97% wsi Będzień. Duża koncentracja powierzchni leśnej tylko na tych obrębach (942,10 ha i 275,57

ha), to prawie 50% wszystkich lasów gminy, przy średnim udziale lasów w gminie ogółem wynoszącym znacznie mniej, tj. 17,81%. Większy udział lasów w strukturze użytków gruntowych cechuje jeszcze obręby: Rumunki Tupadelskie, Szczepanki i Wielgie.

Najmniejszy udział mają lasy w południowych obrębach gminy.

Z pozostałych użytków gruntowych tylko nieużytki zajmują 5,25% powierzchni ogólnej gminy. Najwięcej jest ich we wsi Witkowo i Zaduszniki, na gruntach położonych wzdłuż Świętego Strumienia.

Pozostała część użytków gruntowych ma niewielki udział w powierzchni gminy sięgający ok. 2%. Wyjątek stanowią wody powierzchniowe w Piasecznie i Tupadłach (jeziora) oraz drogi i tereny zabudowane w Wielgim.

2) Gleboznawcza klasyfikacja gruntów

Głównym miernikiem jakości i przydatności rolniczej gruntów jest gleboznawcza klasyfikacja gruntów. Na terenie gminy Wielgie nie występują grunty orne najlepsze I i II klasy bonitacyjnej.

- Gleby dobre - klasy bonitacyjnej III a i III b, zajmują 9,20% powierzchni gruntów ornych i występują w południowej części gminy. Najwięcej jest ich na terenie obrębów: Bettlewo, Oleszno, Płonczyn, Wielgie i Złowody.
- Grunty średnie – klasy bonitacyjnej IV a i IV b, stanowią 43,02% gruntów ornych gminy. Oprócz wcześniej wymienionych obrębów dużo gruntów tych klas posiadają wsie: Płonczynek, Oleszno i Zakrzewo.
- Gleby najłabsze - V i VI klasy bonitacyjnej, zajmują 47,77% gruntów ornych gminy. Ich udział jest bardzo duży przede wszystkim na obrębach położonych we wschodniej i północnej części gminy, takich jak: Będzień, Orłowo, Rumunki Tupadelskie, Czerskie Rumunki i Szczepanki.

3) Kompleksy glebowo - rolnicze

Występowanie kompleksów glebowo – rolniczych na terenie gminy Wielgie, dzieli się na dwa obszary:

- północny - o przewadze gruntów ornych należących do słabszych kompleksów rolniczej przydatności gleb: żytniego bardzo słabego i żytniego słabego,
- południowy - z dużym udziałem lepszych kompleksów glebowo rolniczych: żytniego bardzo dobrego i pszennego dobrego.

Występujące użytki zielone w gminie, należą do kompleksów glebowo - rolniczych niskiej (3z) i średniej (2z) przydatności rolniczej.

4) Struktura władania gruntami ogółem

W strukturze władania gruntami gminy Wielgie dominującym sektorem jest sektor prywatny - 76,54%. Sektor publiczny obejmuje 23,28% gruntów, a grunty spółdzielcze i pozostałe grunty (wspólnot gruntowych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, kościołów i związków wyznaniowych) mają niewielki udział w powierzchni gminy i występują tylko na kilku obrębach.

5) Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych

Według kart podatkowych gospodarstw na terenie gminy Wielgie znajdują się 1084 gospodarstwa rolne o średniej powierzchni 9,54 ha. Z przyjętych grup obszarowych gospodarstw najliczniejszą są gospodarstwa o powierzchni od 1,01 ha do 4,99 ha, których jest 379. Zajmują one 10,38% powierzchni ogółu gospodarstw.

Liczebność pozostałych grup obszarowych gospodarstw spada od 349 w grupie od 5,00 ha do 9,99 ha, do: 186 w grupie od 10,00 ha do 14,99 ha, 164 w grupie od 15,00 ha do 49,99 ha i tylko 6 gospodarstw w grupie powyżej 50,00 ha.

Największy udział powierzchniowy mają gospodarstwa od 15,00ha do 49,99 ha – 37,38%. Udział powierzchniowy gospodarstw od 5,00 ha do 9,99 ha i od 10,00 ha do 14,99 ha jest zbliżony i

wynosi odpowiednio 24,40% - 22,19%. Gospodarstwa powyżej 50,00 ha zajmują tylko 5,65% powierzchni gospodarstw.

Uwagę zwraca bardzo duży udział gospodarstw mniejszych do 10,00 ha powierzchni, które stanowią 67 % wszystkich gospodarstw rolnych i 34,78% ich powierzchni.

Analiza grup obszarowych w poszczególnych obrębach wykazuje, że najwięcej gospodarstw dużych (ponad 15 ha) występuje we wsiach: Witkowo (21), Czerskie Rumunki i Nowa Wieś (po 16), Zaduszniki (13), Wielgie i Płonczyn (po 12).

6) Produkcja rolnicza roślinna

Ogólna powierzchnia zasiewów kształtowała się na poziomie 7880 ha i jest to powierzchnia mniejsza od ogólnego arealu gruntów ornych gminy wynoszącego 8461 ha. Dominującą uprawą była uprawa zbóż, na którą przypadało 2508 ha, co stanowiło 31,83% całego arealu, w tym największą powierzchnię zajmowały zasiewy żyta i pszenżyta. Kolejnymi grupami upraw według powierzchni zasiewów były:

- trawy na gruntach ornych – 11,80%,
- kukurydza pastewna – 7,36%,
- rośliny okopowe – 5,40%,
- rzepak, rzepik – 1,55%,
- warzywa gruntowe – 0,98%.

Jednak największą powierzchnię zajmowały uprawy pozostałe – 41,08%, w skład których wchodziły między innymi takie uprawy, jak: groch siewny, leszczyna, łubin słodki, mieszanki upraw i plantacje wieloletnie.

Na terenie gminy można wyodrębnić też 15 większych gospodarstw rolnych, które zajmują się tylko uprawą roślin (np. ziemniak przemysłowy, burak, rzepak) czy warzyw i owoców (np. marchew, pomidor, ziemniak, truskawka). Gospodarstwa te znajdują się w następujących wsiach: Płonczyn, Suszewo, Wielgie, Zaduszniki, Złowody.

Mając na uwadze powyższe, wysoki udział zbóż w strukturze zasiewów uwarunkowany był i jest wieloma czynnikami, a głównie warunkami glebowymi, stosunkowo niskimi nakładami pracy oraz tradycją upraw. Rośliny te stanowią również główne zaplecze paszowe dla zwierząt gospodarskich.

Uprawa pozostałych grup roślin wymagają bardziej urodzajnych gleb oraz większych nakładów pracy i środków na uprawę. Rośliny te dostarczają surowca dla przetwórci ogrodniczo – warzywniej, przemysłu cukrowniczego oraz paszy dla produkcji zwierzęcej.

7) Produkcja zwierzęca

Obsada zwierząt hodowlanych, ogółem dla gminy wynosiła 84,90 SD/100 ha UR, osiągając najwyższą wartość we wsiach: Kamienne Brody (271,81) i Witkowo (246,79).

Najniższą obsadą zwierząt charakteryzowała się wieś Będzeń i Orłowo, odpowiednio 7,09 i 8,15 SD/100 ha UR.

Wskaźnik intensywności hodowli bydła ogółem w gminie kształtował się na poziomie 58,31 szt./100ha UR, a dla trzody chlewnej wynosił 189,87 szt./100 ha UR.

Obsada bydła w poszczególnych obrębach wynosiła od 667 sztuk w Witkowie do 7 sztuk w Będzeniu. Wskaźnik sztuk fizycznych na 100 ha UR najmniejszy występował we wsi Będzeń – 4,43 i jest on porównywalny z obsadą bydła w tej miejscowości. Największy wskaźnik posiada wieś Witkowo – 135,77 szt./100 ha.

W hodowli trzody chlewnej, najwięcej świń na 100 ha UR hodowano we wsi Kamienne Brody – 1571,00, a najmniej we wsi Piaseczno – 4,70. W sztukach fizycznych największe pogłowie występowało w miejscowości Witkowo - 3896 sztuki, a najmniejsze również w Piasecznie – 17 sztuk. We wsi Orłowo nie zanotowano chowu żadnej sztuki trzody chlewnej. Z innych zwierząt gospodarskich we wsi: Płonczynek, Wielgie i Zaduszniki hodowano razem 7 kóz.

Powyższe dane wskazują, że najwięcej gospodarstw większych ukierunkowanych na hodowlę bydła występuje na terenie wsi Czerskie Rumunki i Zaduszniki (po 7).

Gospodarstw hodujących większą ilość trzody chlewnej (po 10) jest we wsi Rumunki Witkowskie i Witkowo. Z kolei w Zadusznikach na dzień sporządzania opracowania, 10 właścicieli gospodarstw rolnych hoduje bydło i trzodę chlewną. Tylko 2 większe gospodarstwa na terenie gminy, zaliczyć można do gospodarstw tzw. wielokierunkowych.

Znajdują się one we wsi Teodorowo i Zakrzewo.

8) Melioracje szczegółowe

Grunty zmeliorowane w gminie zajmują 34,45 % powierzchni użytków rolnych, z tego grunty zdrenowane obejmują 78,45 % użytków rolnych zmeliorowanych. Większość tych użytków (zdrenowanych) położona jest na obrębach w południowo – zachodniej części gminy, we wsiach: Złowody - 93,99 %, Zaduszniki – 82,26 % i Zakrzewo – 72,56 %.

Melioracje mają tam charakter systematyczny i kompleksowy. Na pozostałym obszarze użytki zmeliorowane zajmują mniejszą powierzchnię, a we wsi Kamienne Brody nie ma ich w ogóle. Są to użytki rolne niskiej jakości, powstałe na utworach przepuszczalnych, zmeliorowane rowami.

Rowy melioracyjne na terenie gminy tworzą sieć o długości całkowitej 152,348 km. W rowach tych zbiera się woda z obiektów melioracyjnych obejmujących kompleksy trwałych użytków zielonych oraz gruntów ornych. Brak odpowiednich zasobów finansowych istniejącej Gminnej Spółki Wodnej powoduje, że w działaniach podejmowanych w zakresie inwestycji melioracyjnych oraz bieżącej konserwacji istniejących urządzeń brak jest systematyczności. W konsekwencji działania te mają charakter dorywczy i lokalny, koncentrując się głównie na najlepszych terenach zdrenowanych.

3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu leśnej przestrzeni produkcyjnej

3.4.1. Uwarunkowania zewnętrzne i znaczenie lasu

Jednym z najważniejszych elementów systemu ekologicznego gminy są lasy. Pełnią one w środowisku bardzo wiele ważnych funkcji, z których najważniejsze to:

- stymulacja obiegu wody,
- funkcje glebo i wodochronne,
- funkcje prawdziwych korytarzy ekologicznych,
- funkcje strukturalne, związane z podziałem przestrzeni na strukturalno-funkcjonalne wnętrza architektoniczno-krajobrazowe,
- funkcje barierowe, polegające na tworzeniu osłonowych stref wokół lub w sąsiedztwie obiektów uciążliwych,
- funkcje ostożowe dla wielu zwierząt i roślin.

3.4.2. Uwarunkowania wewnętrzne

W gminie Wielgie lasy zajmują powierzchnię 2477 ha (dane za 2008 r), co stanowi około 17,81% jej obszaru (dla przykładu wskaźnik lesistości dla województwa kujawsko – pomorskiego wynosi 18,5%). Z racji niewielkiej powierzchni wspomniane wyżej oddziaływania są ograniczone. W północno - wschodniej części gminy koncentrują się zasoby leśne, w większości należące do Nadleśnictwa Skrwilno. W drzewostanie przeważa sosna z pewnym udziałem brzozy na pobrzeżach kompleksów leśnych. Na terenach wokół zbiorników wodnych i nisko położonych, większy jest udział gatunków liściastych odpornych na wysoki poziom lustra wody, jak: olcha, wierzba i topola.

Według form własności grunty lasy gminy Wielgie dzielą się na:

- grunty leśne prywatne – 529 ha,
- grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych- 1975,8 ha,
- grunty leśne publiczne Skarbu Państwa- 1977,8 ha,
- grunty leśne publiczne ogółem – 1982,1 ha.

3.4.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju terenów leśnych

Czynnikiem ograniczającym wzrost powierzchni leśnej jest duży udział gleb o wysokich klasach bonitacyjnych.

4. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

4.1. Uwarunkowania demograficzno – społeczne

4.1.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Obsługa instytucjonalna mieszkańców gminy Wielgie powiązana jest z miastami:

Lipno – Urząd Powiatowy, Bydgoszcz - Urząd Wojewódzki, Toruń – Urząd Marszałkowski

Mieszkańcy korzystają również z licznych usług, które nie występują na terenie gminy: szkolnictwo średnie ogólnokształcące, szkolnictwo wyższe, ośrodki kultury, tj.: kino, teatr, muzeum, usługi medyczne – specjalistyczne.

Bardzo wyraźnie są wahadłowe migracje mieszkańców gminy, związane z codziennymi dojazdami do pracy oraz szkół we Włocławku i Płocku.

4.1.2. Uwarunkowania wewnętrzne

4.1.2.1. Liczba i rozmieszczenie ludności, gęstość zaludnienia

W gminie Wielgie w 2008r., zamieszkiwało 6614 osób co stanowiło ok. 10% ludności mieszkającej w powiecie lipnowskim. Najwięcej ludności mieszkało we wsi Wielgie ok. 1300, a najmniej we wsi Będzień (24). Na ilość ludności zamieszkujących wieś Wielgie miały wpływ funkcje, jaką spełnia ta miejscowość w gminie, tj.: ośrodka administracyjnego i mieszkalno – usługowego. Ilość osób mieszkających w Będzeniu jest związana z funkcją jaką spełnia ta wieś tj. z wsi rolniczej staje się wsią rekreacyjną, w której większość istniejących zabudowań należy do osób zamieszkujących poza terenem gminy. Do najmniej zaludnionych wsi należy również: Orłowo, Płonczynek i Rumunki Tupadelskie.

Średnia gęstość zaludnienia dla gminy wynosi 51 osoby na 1 km², a dla powiatu lipnowskiego kształtuje się na poziomie 76 osób na 1 km². Wśród wsi gminy Wielgie, najwyższym tym wskaźnikiem charakteryzuje się wieś Wielgie (123 osoby na 1 km²) oraz wieś Czarne (79 osób na

1 km²) i Nowa Wieś (76 osób na 1 km²). Najniższy wskaźnik posiada wieś: Będzień i Orłowo (odpowiednio po 5 i 8 osób na 1 km²). Liczba ludności w ciągu lat 2002 – 2008 zwiększyła się o 44 osoby tj. z 6570 w 2002 r. do 6614 w 2008 r.

Tabela 5. Liczba ludności w latach 2002 – 2008r. w gminie Wielgie

Jednostka terytorialna	ogółem						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Wielgie (2)	6 570	6 554	6 544	6 592	6 605	6 584	6 614

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

1) Struktura demograficzna

Struktura ludności według płci

Ludność cechuje niewielka przewaga liczby kobiet ogółem (3325) nad liczbą mężczyzn (3289). Współczynnik feminizacji wynosi 101,1 tzn., że na 100 mężczyzn przypadało statystycznie 101 kobiet. (stan na 31.12. 2008 r. dane GUS), przy średniej wartości tego zjawiska dla wsi województwa wynoszącej 100 kobiet na 100 mężczyzn).

Analiza struktury ludności wg wieku i płci w gminie Wielgie, wykazuje minimalną przewagę ilościową kobiet powyżej 18 roku życia. Przewaga ta występuje na 9 obrębach, a na pozostałych obrębach przewagę ilościową stanowią mężczyźni. Wyjątek stanowi wieś Płonczyn, w której ilość kobiet i mężczyzn jest na tym samym poziomie (odpowiednio po 124 osoby).

Struktura wieku ludności

Według podziału ludności na grupy ekonomiczne gmina Wielgie charakteryzuje się niekorzystnym z punktu widzenia demograficznego małym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym: 24,5%. (dana na 31. 12. 2008 r GUS)

Ludności w wieku produkcyjnym jest w gminie 59,85% w stosunku do ogólnej ilości mieszkańców. Najwięcej ludności w tym wieku występuje w Rumunkach Tupadelskich – 65,00% i w Bałdowie – 64,49%. Najmniejszą ilością mieszkańców w przedziale wiekowym 19 – 60, charakteryzuje się wieś Rumunki Witkowskie (53,57%). Zaznaczyć należy też, że w miejscowości: Nowa Wieś i Płonczynek, ilość kobiet i mężczyzn w przedziale 55 – 60 i 55 – 64 kształtuje się na tym samym poziomie.

W wieku poprodukcyjnym, udział ludności w tym przedziale występuje na poziomie 13,89%, przy największym jego udziale we wsi Będzień (29,17%) i najmniejszym w miejscowości Orłowo (9,18%). We wszystkich tych wsiach, obserwuje się większy udział kobiet niż mężczyzn z wyjątkiem wsi Orłowo gdzie ilość mężczyzn jest większa niż kobiet.

Struktura wiekowa występująca na terenie gminy Wielgie kształtuje możliwości rozwoju biologicznego ludności i jej potencjalne walory intelektualno – produkcyjne. Zjawiskiem niekorzystnym jest występowanie wysokiego odsetka ludności w starszym wieku, co wskazuje na starzenie się określonej populacji.

W strukturze wieku ludności w przeciągu lat 2002 - 08 dokonały się zmiany udziału poszczególnych grup, podobnie jak obserwuje się to w gminach województwa kujawsko – pomorskiego.

Mianowicie:

- zmniejszył się udział ludności młodej w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 lat) z 1890 osób w 2002 r (28,7%) do 1625 w 2008r. (24,5%),
- zwiększył się udział ludności w wieku produkcyjnym: z 3714 osób w 2002 r (56,5%) do 4045 w 2008r. (61,1%),
- zmniejszył się udział ludności w wieku poprodukcyjnym z 14,7% do 14,2%.

2) Ruch naturalny ludności

a) Przyrost naturalny

Według danych US (stan na koniec 2008 r.) w gminie Wielgie, liczba urodzeń (101 w tym: 53 mężczyzn i 48 kobiety), przewyższała liczbę zgonów 75 (w tym 42 mężczyzn i 33 kobiety) stąd przyrost naturalny miał wartość dodatnią (26) i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosił 3,9‰.

b) Migracje ludności

Gmina Wielgie ogółem posiada niekorzystne ujemne saldo migracji - co oznacza, że liczba wymeldowanych z pobytu stałego przekroczyła liczbę osób zameldowanych osób na pobyt stały. Migracje mają wpływ na zmiany liczby ludności. Różnicowanie kształtowały się tendencje ruchów migracyjnych w poszczególnych latach 2002 –2008 jak również w

podziale na płeć migrantów. Nie dało się zaobserwować żadnego logicznego trendu w ruchach migracyjnych ludności.

3) Wykształcenie

Poziom wykształcenia ludności, zamieszkałej w gminie Wielgie jest niższy niż średnia wartość tego wskaźnika dla gmin w województwie kujawsko-pomorskim.

Wykształcenie zaledwie podstawowe i bez wykształcenia posiada aż 2995 osób na 5311 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej, co stanowi 56,39% . Zasadniczym zawodowym legitymowało się 26,7%. Wykształcenie wyższe posiadało zaledwie 2,83 %. Pozostała część posiadała średnie policealne i średnie zawodowe

Niski poziom wykształcenia ludności uniemożliwia przejście nadwyżki siły roboczej istniejącej w rolnictwie do zawodów pozarolniczych.

Ludność słabo wykształcona jest nieelastyczna, mało aktywna (gospodarczo i społecznie).

4.1.2.2. Oświata i wychowanie

Na terenie gminy Wielgie funkcjonują następujące placówki w zakresie oświaty:

Zespół Placówek Oświatowych w Wielgim (szkoła podstawowa, gimnazjum, oddziały zerowe i przedszkole), Publiczna Szkoła Podstawowa w Zadusznikach, Szkoła podstawowa w Czarnem.

Zespół Placówek Oświatowych w Wielgim jest największą placówką oświatową w gminie. W jej skład wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum, oddziały zerowe i przedszkole. Siedziba szkoły mieści się w pięknym nowoczesnym budynku posiadającym zaplecze sportowe. Dysponuje dwiema pracowniami komputerowymi, dwiema salami gimnastycznymi wyposażonymi w nowoczesny sprzęt do ćwiczeń, siłownią, stołówką oraz biblioteką wraz z czytelnią. Biblioteka szkolna jest połączona z biblioteką gminną i od 2003 roku jest gminną instytucją kultury, jedyną w gminie. Posiada dwie filie w Czarnem i Zadusznikach. Dyrekcja szkoły dba o wygląd zewnętrzny i wewnętrzny budynku.

Szkoła zapewnia dzieciom opiekę w czasie oczekiwania na rozpoczęcie zajęć lekcyjnych, jak i po ich zakończeniu w oczekiwaniu na autobus szkolny, który dowozi uczniów do szkół. Tabor autobusowy liczy 3 autobusy (jeden Jelcz, dwa Autosany), którymi zarządza dyrektor ZPO, nadzorując dowóz dzieci do wszystkich szkół w gminie. Pieniądze na zakup autobusów wygospodarowane były ze środków własnych i funduszu osób niepełnosprawnych.

Szkoła Podstawowa w Zadusznikach mieści się w zabytkowym pałacyku otoczonych kompleksem parkowym.

Dla potrzeb szkół w Zadusznikach rozpoczęto budowę sali gimnastycznych. Budowa sali w Zadusznikach zakończyła się w 2001 roku i trwała 8 lat. Sala jest budynkiem wielofunkcyjnym. Stanowi ona jednocześnie remizę Ochotniczej Straży Pożarnej, salę gimnastyczną i bibliotekę. Sala gimnastyczna i remiza OSP w Zadusznikach jest na dzień dzisiejszy najnowocześniejszym budynkiem rekreacyjno-sportowym w gminie

Szkoła Podstawowa w Czarnem podobnie jak Szkoła w Zadusznikach mieści się w zabytkowym dworze. Przeprowadzone zostały również inwestycje, m.in. modernizacja kotłowni czy też budowa sali gimnastycznej, finansowane przez Gminę a także z dotacji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Budowa sali gimnastycznej w Czarnem rozpoczęła się w 2002 roku. Do użytku oddana została w 2003 roku. Nadano jej imię Jana Pawła II. Koszt budowy w całości poniesiony był ze środków finansowych gmin.

Szkoły prowadzą także działalność kulturalną. Jej część adresowana jest do społeczności rodziców i do wszystkich mieszkańców gminy. Najaktywniej działa w tym zakresie szkoła w Wielgim, ma, bowiem aż 700 uczniów i najliczniejszą kadrę nauczycieli, podczas gdy szkoły w Czarnem i Zadusznikach mają po 150 uczniów i odpowiednio mniej nauczycieli.

Podstawową miarą powszechności nauczania są współczynniki skolaryzacji.

Współczynnik skolaryzacji brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto dla poziomu szkoły podstawowej wynosi 96,05%.

Współczynnik skolaryzacji netto dla poziomu szkoły gimnazjum jest niższy i wynosi 98,34%.

Na terenie gminy Wielgie brak szkolnictwa ponadpodstawowego.

4.1.2.3. Zdrowie opieka lekarska i opieka społeczna

1) Opieka społeczna

Na terenie gminy zadania w zakresie pomocy społecznej obejmują:

- Jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka
- Świadczenie z Funduszu Alimentacyjnego
- Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego
- Świadczenia opiekuńcze:
 - zasiłek pielęgnacyjny,
 - świadczenie pielęgnacyjne.

Dodatkowo w Nowej Wsi działa Dom Pomocy Społecznej.

2) Zdrowie i opieka lekarska

Poziom usług w zakresie ochrony zdrowia w gminie Wielgie jest dobry. Usługi medyczne szczebla podstawowego dla mieszkańców gminy świadczą przychodnie w Zadusznikach i Wielgiem.

W miejscowości Suradówek funkcjonuje Szpital Opieki Długoterminowej w Suradówku, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Wimed" w Lipnie - Zakład Opiekuńczo Leczniczy Suradówek.

Działalność w zakresie zaopatrzenia ludności gminy w leki prowadzi apteka – Wielgie i punkt apteczny – Czarne.

4.1.2.4. Kultura

Na terenie gminy funkcję kulturalną pełni:

1) Ośrodek Kultury

Jest samorządową instytucją kultury działającą na terenie Gminy Wielgie. Podstawowym celem działalności Ośrodka jest realizowanie zadań w dziedzinie upowszechniania kultury, włączenie społeczności Gminy Wielgie do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz jej współtworzenie przez organizację wydarzeń kulturalnych, edukację kulturalną, promocję kultury lokalnej, kształtowanie wzorców aktywnego uczestnictwa w kulturze. Cele Ośrodka realizowane są przez organizację imprez kulturalnych w tym wystaw koncertów, przeglądów twórczości, spektakli i innych wydarzeń o zasięgu lokalnym. W swych działaniach koncentrujemy się na rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, tworzeniu lepszej i skuteczniejszej promocji działań Ośrodka, współpracy ze szkołami, bibliotekami oraz organizacjami społecznymi.

Przy Ośrodku Kultury działają następujące grupy artystyczne:

- Grupa Rękodzieła Artystycznego,
- Orkiestra Dęta.

2) Biblioteka

Służy zaspakajaniu potrzeb czytelniczych, kulturalnych, edukacyjnych i informacyjnych społeczeństwa oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

Posiada filie w Zadusznikach i Czarne. Wskaźnik określający liczbę czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców wynosi 237. Wskaźnik określający liczbę ludności na 1 placówkę biblioteczną wynosi 2205 osób.

Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności to 237 osób. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach 22,2.

3) Remizy strażackie – Zaduszniki, Witkowo, Czarne, Zakrzewo, Oleszno, Tupadły, Wielgie i Płonczyn, OSP Suradówek.**4) Kluby** – Złowody, Suradówek, Suszewo, Bętlewo i Płonczyn.**4.1.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju****1) Preferencje rozwoju:**

- liczba ludności w ciągu lat 2002 – 08 zwiększyła się o 44 osoby tj. z 6570 w 2002 r. do 6614 w 2008 r.,
- równowaga płci – na 100 mężczyzn przypada statystycznie 101 kobiet.

2) Progi i ograniczenia rozwoju:

- niski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym – udział ludności młodej w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 lat) zmniejszył się z 1890 osób w 2002 r (28,7%) do 1625 w 2008r. (24,5%),
- brak szkolnictwa średniego,
- niski poziom wykształcenia - wykształcenie zaledwie podstawowe i bez wykształcenia posiada aż 2995 osób na 5311 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej, co stanowi 56,39%.

4.2. Uwarunkowania gospodarcze**4.2.1. Uwarunkowania zewnętrzne**

Gmina Wielgie jest gminą o charakterze rolniczym z uzupełniającą funkcją przemysłową o kierunku głównie rolno-spożywczym. Wieś Wielgie spełnia rolę ośrodka administracji oraz rzemiosła i usług o charakterze lokalnym.

Położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Włocławka oraz Płocka w jego strefie życielskiej, stwarza potencjalne możliwości rozwoju kontaktów gospodarczych, a wraz z rozwojem miasta Włocławka, poszerzenie rynku zbytu dla produktów zarówno rolnych jak i również rzemiosła, drobnej wytwórczości i działalności produkcyjnej z terenu gminy.

4.2.2. Uwarunkowania wewnętrzne

W bazie REGON w 2009 roku na terenie gminy Wielgie zarejestrowanych było 351 podmiotów gospodarczych. Zdecydowaną większość (331) stanowią podmioty sektora prywatnego. Zaledwie 10 podmiotów stanowią podmioty sektora publicznego – w tym 10 państwowych i samorządowych

jednostek prawa budżetowego. W sektorze prywatnym dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (293 podmioty), spółki handlowe 7 podmiotów. Na omawianym terenie nie ma spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego.

Zmiany w liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ostatnich 10 latach, z uwzględnieniem własności, przedstawiono w tabeli nr 6.

Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002 – 2009.

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON	347	369	353	339	340	340	351	351
Sektor publiczny ogółem	9	10	10	10	10	10	11	12
Sektor prywatny ogółem	338	359	343	329	330	330	340	339

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Zdecydowana większość zarejestrowanych firm w sektorze prywatnym to podmioty małe, często jednoosobowe.

Wśród rodzajów działalności dominują działalności zaliczone do sekcji G – handel (118 podmiotów). Z analizy okresu ostatnich 10 lat wynika, że największe zmiany w ilości firm wystąpiły w sekcji L – administracja publiczna i obrona narodowa, ubezpieczenia społeczne i zdrowotne (wzrost o 600% w stosunku do 1999r., są to osoby zajmujące się ubezpieczeniami społecznymi i zdrowotnymi), sekcji O – działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna (wzrost o 130% w stosunku do 1999r.) oraz w sekcji F – budownictwo (wzrost o ok. 100% w stosunku do 1999r.).

Tabela 7. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD (2009r.)

Sekcja PKD	Ilość zarejestrowanych podmiotów
A - rolnictwo	18 sektor prywatny
B – rybactwo	0
C - przetwórstwo przemysłowe	27 sektor prywatny
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0
E – dostawa wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0
F – budownictwo	73 sektor prywatny
G – handel	118 sektor prywatny
H – hotele i restauracje	24 sektor prywatny
I - transport i łączność	8 sektor prywatny
J – pośrednictwo finansowe	3 sektor prywatny
K – nieruchomości	5 sektor prywatny
L – administracja publiczna i obrona narodowa, ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	4 sektor prywatny
M – edukacja	13 w tym 12 sektor publiczny i 1 sektor prywatny
N – ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2 sektor prywatny
O – usługi komunalne	4 w tym 2 sektor publiczny i 2 sektor prywatny
P -edukacja	7 w tym 5 sektor publiczny i 2 sektor prywatny

Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14 w tym 2 sektor publiczny i 12 sektor prywatny
R- działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7 w tym 2 sektor publiczny i 5 sektor prywatny
S - pozostała działalność usługowa	18 sektor prywatny
T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0
U - organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: Bank Danych Regionalnych

Udział poszczególnych sektorów (I - rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo oraz rybactwo, II – przemysł i budownictwo, III – usługi) w zatrudnieniu zmienia się w czasie, wraz z przemianami społeczno-gospodarczymi, podążając w kierunku wzrostu znaczenia sektora trzeciego. Najwięcej mieszkańców gminy Wielgie zatrudnionych jest w trzecim sektorze obejmującym usługi, zarówno rynkowe jak i nierynkowe.

1) Poziom bezrobocie

Dostrajanie się gospodarki gminy Wielgie do funkcjonowania w warunkach rynkowych, stało się przyczyną zmian w sferze zatrudnienia ludności. Podstawowym przejawem tego była zmiana stanu zatrudnienia i ujawnienie znaczących nadwyżek siły roboczej, czyli ukazanie bezrobocia.

Na podstawie informacji uzyskanych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, na dzień 30 listopad 2010r., na terenie gminy było 619 osób bezrobotnych, w tym bezrobotnych z prawem do zasiłku 83, co stanowiło 13,4% udziału tej grupy w stosunku do bezrobotnych.

Obserwowane bezrobocie dotyczy wszystkich mieszkańców gminy, a w dużej mierze dotyczy to ludzi młodych, słabo wykształconych i mało aktywnych. Trudno będzie znaleźć pracę tej grupie ludzi, przy słabo rozwiniętych na dzień dzisiejszy usługach związanych z obsługą rolnictwa czy turystyki.

4.2.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju

1) Progi i ograniczenia rozwoju:

- niewystarczający stopień uprzemysłowienia gminy,
- zbyt mała liczba zakładów zatrudniających powyżej 5 osób,
- niewystarczająca ilość prywatnych inwestorów zewnętrznych podnoszących atrakcyjność inwestycyjną gminy,
- brak strategicznych inwestorów z zewnątrz.

2) Preferencje rozwoju:

- rezerwy siły roboczej,
- zaplecze surowcowe pochodzenia rolniczego,
- położenie w sąsiedztwie miasta Włocławek,
- wykorzystanie sprzyjających warunków klimatycznych – duża wietrzność i jej wykorzystanie do produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- rezerwy terenowe.

3) Plany miejscowe:

Gmina posiada opracowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (uchwalone w 2010 r.) będące w trakcie realizacji. Plany te obejmują tereny w sąsiedztwie jezior Orłowskiego i Tupadelskiego. Przedmiotem tych planów są przede wszystkim tereny przeznaczone pod strefę mieszkaniową, osadniczo - rekreacyjną (MNr/Tw) oraz mieszkaniową (MN) i mieszkaniowo – rezydencjonalną (MNr). Tereny zostały podzielone na działki budowlane i można powiedzieć, że w większości zostały zabudowane lub są w trakcie zabudowy. Tereny wyznaczone pod zabudowę w mpzp zostały ujęte na załączniku nr 3 do uchwały - rysunku „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie”.

4.3. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Ożywienie gminy może nastąpić poprzez rozwój funkcji osadniczej (– gmina ma być przede wszystkim miejscem zamieszkiwania obecnych mieszkańców i osiedlania się nowych), dzięki zlokalizowaniu w północnej-wschodniej części gminy, przylegającej do obszarów leśnych i jezior, nowych osiedli domów i rezydencji dla zamożnych mieszkańców Warszawy, Włocławka czy Torunia. Za takim wyborem przemawiają następujące czynniki:

- Narastająca potrzeba osiedlania się na wsi ludzi z miast, poszukujących przyjaznego miejsca do życia, z wygodnym dostępem komunikacyjnym do swoich miejsc pracy w dużych miastach. W przeciągu kilku lat wyczerpią się możliwości lokalizowania takich osiedli w innych atrakcyjnie położonych gminach.
- Atrakcyjne tereny dla osiedli mieszkaniowych, w centralnej i północno-wschodniej części gminy, ze stosunkowo krótkim czasem dojazdu do Włocławka, Torunia, a nawet Warszawy. W przyszłości ta dostępność się poprawi w związku z planowaną w strategii rozwoju województwa, rozbudową trasy Płońsk -Toruń (przebieg drogi ekspresowej trasy nr 10 „via Pomerania”).
- Możliwość budowy i modernizacji dróg lokalnych łączących planowane osiedla z drogami wojewódzkimi (nr 558 i 559) i Lipnem (które leży przy trasie krajowej nr 10).
- Istniejące leśne tereny, pozwalające na ukształtowanie funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej.
- Stworzenie nowych miejsc pracy w usługach związanych z budową i obsługą planowanych osiedli mieszkaniowych.
- Stworzenie możliwości wykorzystania sprzyjających warunków klimatycznych do produkcji energii ze czystej dla środowiska.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

5.1. Uwarunkowania dziedzictwa kulturowego

5.1.1. Rys historyczny gminy

Obszar gminy związany jest historycznie z Ziemią Dobrzyńską. W XIV wieku na Ziemi Dobrzyńskiej pojawiają się powiaty ze starostami na czele. Początkowo istniały jako jednostki sądownictwa szlacheckiego. Dopiero z czasem przejęły funkcje skarbowo-administracyjne i administracyjno-wojskowe. Powiat lipnowski pojawił się w 1371 r. i miał obszar 1252 km². Stolicą powiatu było Lipno. Na ziemi Dobrzyńskiej istniały też powiaty: dobrzyński i rypiński. Powiat lipnowski w niezmienionym kształcie istniał do 1793r., do drugiego rozbioru Polski. Powiat lipnowski uzyskał status powiatu starościńskiego. Stan ten rwał zaledwie do III rozbioru Polski w 1795r., kiedy to decyzją władz pruskich cała Ziemia Dobrzyńska stała się powiatem lipnowskim. Powiat włączony został do departamentu płockiego. Utworzenie w 1807r. Księstwa Warszawskiego i w 1815r. Królestwa Kongresowego nie przyniosło zmian administracyjnych, a Lipno dalej było stolicą wielkiego powiatu obejmującego całą Ziemię Dobrzyńską. Dopiero w 1866r., w wyniku represji carskich, wprowadzono nowy podział ziem polskich. Ziemia Dobrzyńska pozostawała w guberni płockiej. Jednak w 1867r. z powiatu lipnowskiego wyodrębniono powiat rypiński. Kolejne zmiany administracyjne nastąpiły w 1915r. po zajęciu tego regionu przez wojska niemieckie. Niemcy znieśli dotychczasowy podział rosyjski na gubernie zastępując je powiatami. 26 lutego 1916r. powiaty lipnowski i rypiński złączono w jeden powiat lipnowski. Ten stan utrzymał się do końca I wojny światowej. Odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918r. spowodowało konieczność przeprowadzenia reformy administracyjnej państwa. Dlatego 14 stycznia 1919r. ukazało się rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych o podziale Ziemi Dobrzyńskiej na dwa powiaty: lipnowski i rypiński. Na czele stanęli rządowi komisarze, a swoje funkcje sprawowali do wyborów starostów. Pierwszym lipnowskim starostą został T. Świętochowski. Powiat lipnowski składał się z dwóch gmin miejskich: Dobrzynia nad Wisłą i Lipna oraz 17 wiejskich: Bobrownik, Chalina, Czarnego, Czernikowa, Dobrzejewic, Jastrzębia, Kikoła, Kłokocka, Ligowa, Mazowska, Narutowa, Nowogrodu, Osówki, Szpetala, Skępego, Tłuchowa i Zadusznik. Powiat lipnowski miał w 1921r. 15350 km² i zamieszkiwało go 91911 osób.

W dniu 01 kwietnia 1938r. weszła w życie ustawa z 12 VI 1937r. o zmianie granic województw. Lipno z województwa warszawskiego włączono do województwa pomorskiego z siedzibą w Toruniu. Po wybuchu II wojny światowej powiat lipnowski włączony został do rejencji kwidzyńskiej w prowincji Gdańsk Prusy Zachodnie. Po wyzwoleniu w 1945r. przywrócono przedwojenny podział administracyjny. Siedzibą województwa była Bydgoszcz. Dalsze zmiany administracyjne nastąpiły w 1955r. Z części powiatu lipnowskiego wyodrębniono gromady i przekazano je do nowego powiatu golubsko - dobrzyńskiego. W dniu 28 maj 1975r. zlikwidowano powiaty i powołano województwo włocławskie. Lipnowskie znalazło się w województwie włocławskim.

Wskutek reformy administracyjnej w dniu 1 stycznia 1999r. przywrócony został powiat lipnowski o powierzchni 1015,6 km² i 68764 mieszkańców.

Obecnie w skład powiatu lipnowskiego wchodzi 3 miasta: Dobrzyń nad Wisłą, Lipno i Skępe oraz 6 gmin: Bobrowniki, Chrostkowo, Kikół, Lipno, Tłuchowo i **Wielgie**.

Osadnictwo na terenie **Gminy Wielgie** rozwinęło się pod koniec XIII i na początku XIV w. Osady parafii Wielgie pojawiają się w źródłach w XV wieku. Z zachowanego wykazu parafii archidiakonatu

dobrzyńskiego wynika, że w 1510 roku wymieniona jest parafia Wielgie pod wezwaniem św. Wawrzyńca, składające się z dwóch wsi: Wielgie i Nowa Wieś.

Dalsze zapiski o wsi Wielgie pochodzą z 1564 roku. Notatki mówią o folwarku i kościele. Znajdował się tu dwór, który w XIX w. był w posiadanie Mioduskich, następnie Międzyńskich, którzy wybudowali gorzelnię, młyn, spichlerz i suszarnię cykorii. Hrabia Tadeusz Międzyński około 1900 roku wybudował nowy dwór w stylu eklektycznym, który na dzień dzisiejszy już nie istnieje.

Osadnictwo na terenie Gminy Wielgie rozwinęło się pod koniec XIII i na początku XIV w. Osady parafii Wielgie pojawiają się w źródłach w XV wieku. Z zachowanego wykazu parafii archidiecezji dobrzyńskiego wynika, że w 1510 roku wymieniona jest parafia Wielgie pod wezwaniem św. Wawrzyńca, składające się z dwóch wsi: Wielgie i Nowa Wieś.

5.2. Zasoby zabytkowe gminy.

5.2.1. Zabytki nieruchome i archeologiczne wpisane do rejestru zabytków (obiekty pojedyncze i zespoły obiektów), podlegające ochronie na podstawie art. 7 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami).

Tabela 8. Zabytki nieruchome i archeologiczne w gminie Wielgie wpisane do rejestru zabytków.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Rejestr zabytków	Uwagi
1	Czarne	kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. św. Michała Archanioła	1793	1982. 11.15 – A/434 (dawny nr rej. zab.88/A)	istnieje
2	Nowa Wieś	zespół dworsko – parkowy:	poł. XIX w.	1994. 06. 29 – A/718/1 -3 (dawny nr rej. zab. – 349/A)	istnieje
2.1		dwór drewniany, ob. dom Opieki Społecznej	1848		istnieje
2.2					istnieje
2.3		park dworski	k. XIX w.		istnieje
		spichlerz murowany	XIX w. 1		
3.	Wielgie	zespół dworsko – parkowy:	XIX w.	1988. 06. 20 – A/1194/ 1-2 (dawny nr rej. zab. – 265/A)	istnieje
3.1					Ruiny
3.2		dwór murowany, ob. nie używany	XIX w. 4 ćw.		istnieje
3.3		park dworski	XIX w.		
3.4					
3.5		budynek gospodarczy	XIX w. k.	Obiekt zabytkowy	brak
		młyn murowany	1900 ok.	Obiekt zabytkowy	istnieje
		gorzelnia murowana	1881	Obiekt zabytkowy	istnieje
4.	Wielgie	kościół parafialny rzymsko – katolicki drewniany pw. św. Wawrzyńca	XVIII w. poł. ok.	1982. 11. 15 – A/430 (dawny nr rej. zab. – 92/A)	istnieje
5.	Witkowo	zespół dworsko – parkowy:	XIX w. 2 poł.	2000. 03. 20 – A/20/1-2	istnieje
5.1		dwór murowany			istnieje
5.2		park dworski oraz teren dawnych sadów i część podwórza gospodarczego oraz działki nr 276, 421/1, 420 i część	k. XIX w.		istnieje
6.	Wylazłowo	zespół dworsko – parkowy:	XIX w.	1997. 04. 16 – A/1335/1-3 (dawny nr rej. zab. – 402/A)	istnieje
6.1		dwór murowany	1942		istnieje
6.2		park dworski	XIX w.		istnieje
6.3		budynek mieszkalny, murowany	XIX w. k.		

6.4		chlewnia murowana	XIX w. k.	Obiekt zabytkowy	istnieje
6.5		obora murowana	XIX w. k.	Obiekt zabytkowy	istnieje
7	Zaduszniki	zespół dworsko – parkowy:	XIX w.	1994. 02.7 – A/720/1-2 (dawny nr rej. zab. – 336/A)	istnieje
7.1		dwór murowany, ob. szkoła	XIX w. 3 ćw.		istnieje
7.2		park dworski	XIX w.		istnieje
8.	Zaduszniki	kościół parafialny rzymsko-katolicki murowany pw. św Nawiedzenia NMP	1873 - 1875	1988. 05. 8 – A/425 (dawny nr rej. zab. – 254/A)	istnieje

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku. Dane Urzędu Gminy w Wielgim.

5.2.2. Zasoby dziedzictwa kulturowego wskazane do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków / wojewódzkiej ewidencji zabytków (obiekty pojedyncze i zespoły obiektów), podlegające ochronie na podstawie art. 6 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 9. Obiekty zabytkowe w gminie Wielgie znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.

Lp.	Gmina	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Uwagi
1	Wielgie	Bałdowo	dom drewniany 15	1868 ok.	Brak
2	Wielgie	Czarne	zespół dworsko-parkowy:	poł. XIX w.	istnieje
2.1			dwór murowany, ob. szkoła	XIX w. 3 ćw.	istnieje
2.2			park dworski	k. XIX w.	istnieje
3	Wielgie	Czarne	cmentarz parafialny rzymsko - katolicki	pocz. XX w.	istnieje
4	Wielgie	Czarne	dom drewniany nr 47	ok. 1930	istnieje
5	Wielgie	Oleszno	zespół dworsko – parkowy:		istnieje
5.1			dwór murowany	XIX w. k.	istnieje
5.2			park dworski - pozostałości	XIX w. poł.	istnieje
6	Wielgie	Oleszno	dwór murowany	1930 ok.	Dwór
7	Wielgie	Oleszno	dom drewniany 10	1904	Brak
8	Wielgie	Orłowo	cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	istnieje
9	Wielgie	Płonczyn	dom drewniany 31	1920 ok.	Brak
10	Wielgie	Płonczyn	dwór murowany	XIX/XX w.	Brak
11	Wielgie	Płonczyn	budynek chlewni murowany	XIX/XX w.	Brak
12	Wielgie	Rumunki Oleszno	cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	istnieje
13	Wielgie	Rumunki Witkowo	cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	istnieje
14	Wielgie	Teodorowo	cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	istnieje
15	Wielgie	Wielgie	cmentarz parafialny rzymsko - katolicki	II poł. XIX w.	istnieje
16	Wielgie	Zaduszniki	cmentarz parafialny rzymsko - katolicki	4 ćw. XIX w.	istnieje
17	Wielgie	Zakrzewo	pozostałości parku dworskiego	k. XIX w.	istnieje
18	Wielgie	Zakrzewo	dom drewniany 28	XIX w. 4 ćw.	brak

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku. Urząd Gminy w Wielgim.

5.2.3. Zewidencjonowane stanowiska archeologiczne

– podlegające ochronie na podstawie art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 10. Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gminy Wielgie, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP)

Lp.	Sołectwo	Funkcja obiektu	Nr stanowiska (Na mapie w skali 1:10000) Na obszarze AZP	Chronologia	Kultura
1	2	3	4	5	6
1.	Bętlewo	osadnictwa ślad	(52) 048	halszacki okres D	łużycka
2.		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad, osadnictwa ślad, osada, osadnictwa ślad	(054) 050	brązu epoka okres IV, halszacki okres C, średniowiecze wczesne XIII w., średniowiecze późne, nowożytność XIV-XVI w., nowożytność XVII-XVIII w.,	łużycka
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.		osada	(55) 051	nowożytność XVI-XVII w.,	
9.		osadnictwa ślad,	(56) 052	brązu epoka okres IV, nowożytność	łużycka
10.		osadnictwa ślad,			
11.		osadnictwa ślad	(57) 053	brązu epoka okres III	
12.		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad,	(58) 054	neolit, halszacki okres D	amfor kulistych, łużycka
13.	Bętlewo	osadnictwa ślad	(64) 056	nowożytność XVI-XVII w.,	
		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	(65) 057	neolit, neolit	pucharów lejkowatych amfor kulistych
		osadnictwa ślad	(66) 058	halszacki okres D	łużycka
		osadnictwa ślad	(67) 059	neolit	Amfor kulistych
		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	(68) 060	neolit, brązu epoka okres IV	pucharów lejkowatych, łużycka
		osadnictwa ślad	(96) 002	halszacki okres D	łużycka
		osadnictwa ślad	(69) 061	brązu epoka okres III	łużycka
14.	Czarne	osadnictwa ślad	(118) 031	nowożytność XVI w.	
15.		osada	(178) 003	średniowiecze wczesne XII w.	
16.		osadnictwa ślad	(179) 004	neolit?	
17.		osadnictwa ślad	(180) 005	nowożytność XVI-XVII w.	
18.		osada	(180) 001	nowożytność XVII-XVIII w.	
19.		osada	(182) 002	nowożytność XVI-XVII w.	
20.		osada	(183) 003	nowożytność XVI-XVIII w.	
21.		osada	(184) 004	średniowiecze późne	
22.				nowożytność XV-XVI w.	
23.		osadnictwa ślad	(185) 005	średniowiecze późne XIV-XV w.	
24.		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	(186) 006	brązu epoka, średniowiecze wczesne okres III	łużycka
25.		osadnictwa ślad	(187) 007	średniowiecze wczesne okres III	
26.		osadnictwa ślad,	(188) 008	brązu epoka, rzymski okres, średniowiecze wczesne okres III	przeworska
27.		osadnictwa ślad, osada, osadnictwa ślad			
28.		osadnictwa ślad			
29.		osadnictwa ślad	(189) 009	nowożytność XVI-XVIII w.	
30.		osadnictwa ślad	(190) 010	średniowiecze wczesne okres III	
31.		osada	(191) 011	średniowiecze wczesne okres III	
32.		osadnictwa ślad	(192) 012	średniowiecze wczesne okres III	

		osada	(193) 013	średniowiecze wczesne okres III	
		osada	(194) 014	średniowiecze wczesne okres III	
		osada	(195) 015	średniowiecze późne XIV-XVw.	
		osadnictwa ślad	(175) 006	rzymski okres	przeworska
33.		osadnictwa ślad	(176) 007	średniowiecze wczesne okres III	
34.		osadnictwa ślad,	(177) 008	brązu epoka,	łużycka
35.		osadnictwa ślad,	(177) 008	brązu epoka,	łużycka
36.		osadnictwa ślad	(4) 049	średniowiecze wczesne okres III	
37.		osadniczy punkt	(4) 049	średniowiecze wczesne XII-XIII	
38.		osadniczy punkt	(5) 050	średniowiecze późne XIV-XV w.	
39.		osadnictwa ślad	(168) 037	neolit	pucharów
40.		osadnictwa ślad	(165) 034	średniowiecze wczesne okres III	lejkowatych
41.		osadnictwa ślad	(165) 034	średniowiecze wczesne okres III	
42.		osadnictwa ślad	(172) 041	średniowiecze wczesne okres II	
		osadniczy punkt	(117) 029	średniowiecze wczesne okres III	
		osada	(151) 009	nowożytność XVII-XVIII w.	
43.		osadnictwa ślad	(152) 010	neolit?	
44.		osada	9153) 011	średniowiecze późne	
45.		osada	9153) 011	średniowiecze późne	
46.		osada,	(154) 012	nowożytność XV-XVI w.	przeworska
47.		osada,	(154) 012	rzymski okres,	przeworska
48.		osadnictwa ślad	(155) 013	średniowiecze wczesne okres III	przeworska
49.		osadnictwa ślad	(155) 013	rzymski okres	przeworska
50.		osadnictwa ślad	(156) 014	średniowiecze wczesne okres III	
51.		osadnictwa ślad,	(157) 015	średniowiecze wczesne okres III,	
52.		osadnictwa ślad	(158) 016	średniowiecze wczesne okres III	
53.		osadnictwa ślad	(158) 016	średniowiecze wczesne okres III	
54.		osadnictwa ślad,	(10) 023	neolit,	amfor
55.		osadnictwa ślad,	(110) 024	brązu epoka,	kulistych,
56.		osadnictwa ślad,		lateński okres	łużycka,
57.		osadnictwa ślad		neolit,	celtycka?
58.		osadnictwa ślad,	(110) 024	neolit,	amfor
59.		osadnictwa ślad	(12) 025	halsztacki okres C	kulistych,
60.		osada,	(12) 025	brązu epoka okres III-IV,	łużycka
61.		osada,	(12) 025	brązu epoka okres III-IV,	
62.		osadnictwa ślad	(13) 026	średniowiecze wczesne XIII w.	łużycka
		osadnictwa ślad,	(14) 027	halsztacki okres C,	łużycka,
		osadnictwa ślad		rzymski okres II-IV w.	przeworska
		osada	(22) 035	średniowiecze wczesne XIII w.	
		osadnictwa ślad	(23) 036	halsztacki okres D	łużycka
		osadnictwa ślad	(24) 037	rzymski okres II-III w.n.e.	przeworska
		osada,	(20) 033	brązu epoka okres IV,	łużycka
		osadnictwa ślad	(21) 034	brązu epoka okres IV	łużycka
		osadnictwa ślad	(19) 032	brązu epoka okres III	łużycka
		osadnictwa ślad	(160) 002	średniowiecze wczesne okres III	
		cmentarzysko	(8) 066	żelaza epoka	pomorska
		osadnictwa ślad	(17) 030	halsztacki okres D	łużycka
64.		osadnictwa ślad,	(18) 031	halsztacki okres C- D,	łużycka
65.		osadnictwa ślad,	(18) 031	halsztacki okres C- D,	łużycka
66.		osada,	(25) 038	średniowiecze późne XIV-XVw.,	łużycka
67.		osada		nowożytność XVII-XVIII w.	
68.		osadnictwa ślad	(25) 038	halsztacki okres C	łużycka
69.		osadnictwa ślad	(26) 039	brązu epoka okres IV	łużycka
70.		cmentarzysko	(15) 067	żelaza epoka wczesna	pomorska
71.		cmentarzysko	(15) 067	żelaza epoka wczesna	pomorska
			(236) 043		

72.		osadnictwa ślad	(70) 044	rzymski okres późny	
		osadnictwa ślad	(70) 044	rzymski okres późny	
		osadnictwa ślad	(71) 045		
73.		osadnictwa ślad	972) 046	rzymski okres II-III w.n.e.	przeworska
		osadnictwa ślad	(73) 047	halszacki okres C	łużycka
		osadnictwa ślad	(200) 020	średniowiecze wczesne okres III	
74.		osadnictwa ślad	(201) 021	średniowiecze późne XVw.	
75.		osada	(202) 022	nowożytność XVI-XVIII w.	
76.		osadnictwa ślad,	(204) 023	neolit?	przeworska
77.		osadnictwa ślad,		neolit?	przeworska
78.		osada,	(204) 023	rzymski okres,	
79.		osada,	(204) 024	średniowiecze wczesne okres III, średniowiecze późne,	
80.		osadnictwa ślad		nowożytność XIV-XVI w.	
81.					
82.		osadnictwa ślad	(204) 024	średniowiecze późne,	
83.		osadnictwa ślad	(209) 029	nowożytność XV-XVI w.	
84.		osadnictwa ślad	(209) 029	nowożytność XVII-XVIII w.	
85.		osada	(210) 030	średniowiecze wczesne okres III,	
86.		osadnictwa ślad,	(211) 031	neolit?	
87.		osadnictwa ślad,	(211) 031	średniowiecze wczesne okres III	przeworska
88.		osadnictwa ślad	9196) 016	rzymski okres	przeworska
89.		osada	9196) 016	neolit?	
90.		osadnictwa ślad,	(197) 017	neolit?	
91.		osadnictwa ślad,	(197) 017	średniowiecze wczesne okres III	
92.		osadnictwa ślad	(212) 032	średniowiecze wczesne okres III	
		osada	(212) 032	neolit?	
		osadnictwa ślad,	(213) 033	rzymski okres,	przeworska
		osadnictwa ślad,	(214) 034	nowożytność XVIII w.	
		osada			
		osadnictwa ślad	(215) 035	średniowiecze wczesne okres III	
		osadnictwa ślad	(216) 036	nowożytność XVI-XVIII w.	
93.		osada	(217) 037	brązu epoka	łużycka
		osadnictwa ślad	(218) 038	średniowiecze wczesne okres III	
		osadnictwa ślad	(219) 039	brązu epoka	
		osadnictwa ślad	(220) 040	rzymski okres	przeworska
		osadnictwa ślad	(221) 041	brązu epoka	łużycka
		osadnictwa ślad,	(105) 031	brązu epoka okres IV, halszacki okres D	łużycka
94.		osadnictwa ślad,	(105) 031	brązu epoka okres IV,	łużycka
95.		osadnictwa ślad	(74) 033	halszacki okres D	trzcieniecka
96.		osadnictwa ślad	(74) 033	brązu epoka okres II	trzcieniecka
97.		osadnictwa ślad	(75) 034	halszacki okres D	łużycka
98.		osadnictwa ślad	(76) 035	nowożytność XVI-XVIII w.	
99.		osadnictwa ślad,		halszacki okres D,	łużycka
100.		osada,	(77) 036	średniowiecze późne,	amfor
101.		osadnictwa ślad	(102) 041	nowożytność XV-XVII w.,	kulistych
102.		osadnictwa ślad		nowożytność XIX-XX w.	
		osadnictwa ślad	(102) 041	neolit	
		osadnictwa ślad,	(103) 042	halszacki okres późny,	amfor
		osada,		średniowiecze późne XIII-XIV w.,	kulistych
		osadnictwa ślad	(78) 037	nowożytność XVII-XVIII w.	
103		osadnictwa ślad	(79) 038	średniowiecze wczesne okres XI-XIII w.	

		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	(80) 039	halsztacki okres, średniowiecze późne,	
		osada	(81) 040	średniowiecze późne XIII-XIV w	
104		osadnictwa ślad	(82) 017	neolit	amfor kulistych
105	Rumunki Tupadelskie	osadnictwa ślad	(82) 017	neolit	amfor
106		osadnictwa ślad	(83) 018	brązu epoka okres IV	kulistych
107		osadnictwa ślad	(83) 018	brązu epoka okres IV	
108		osadnictwa ślad	(84) 019	neolit	amfor
		osadnictwa ślad	(85) 021	brązu epoka okres IV	łużycka
		osadnictwa ślad	(115) 028	średniowiecze późne XIV w.	
109	Suradówek	osadnictwa ślad	(115) 028	średniowiecze późne XIV w.	
110		osadnictwa ślad,	(107) 014	neolit,	łużycka
111		osadnictwa ślad,	(107) 014	neolit,	łużycka
112		osadnictwa ślad	(108) 015	halsztacki okres	łużycka
113		osadniczy punkt	(108) 015	halsztacki okres	łużycka
114		osadniczy punkt,	(109) 016	halsztacki okres,	łużycka
115		osadnictwa ślad	(110) 017	nowożytność XVI w.	łużycka
116		osadnictwa ślad,		halsztacki okres,	
117		osadnictwa ślad,	(110) 017	halsztacki okres,	łużycka
		osadnictwa ślad	(111) 018	średniowiecze późne XIV-XV w.	
118		osadniczy punkt	(112) 019	średniowiecze wczesne okres III	
		osada	(113) 020	średniowiecze wczesne okres III	
		osadniczy punkt	(114) 021	średniowiecze wczesne okres III	
		osadniczy punkt	(116) 030	neolit	pucharów
		osadniczy punkt,		neolit,	amfor
		osadniczy punkt	(1) 046	średniowiecze późne, nowożytność XV-XVI w.	kulistych
119	Suszewo	osadniczy punkt,		neolit,	amfor
120		osadniczy punkt	(1) 046	średniowiecze późne,	kulistych
121		osadnictwa ślad,	(2) 047	nowożytność XV-XVI w.	
122		osadnictwa ślad		nowożytność XVIII w.	
123		osadnictwa ślad,	(2) 047	nowożytność XVIII w.	
124		osadnictwa ślad	(3) 048	średniowiecze wczesne XII w.	
125		osadnictwa ślad	(3) 048	średniowiecze wczesne XII w.	
126		osadnictwa ślad	(164) 033	średniowiecze wczesne okres III	
127		osada	(166) 035	nowożytność XVII-XVIII w.	
128		osada,	(167) 036	średniowiecze wczesne okres	
129		osada,	(167) 036	średniowiecze wczesne okres	
130		osadnictwa ślad	(169) 038	III, nowożytność XVI-XVIII w.	
		osadnictwa ślad,		średniowiecze wczesne okres III	
131		osada	(170) 039	średniowiecze wczesne okres III	
		osada	(171) 040	średniowiecze późne XIII-XIV w.	
		osadnictwa ślad	(174) 043		
		osada	(161) 044	średniowiecze wczesne okres III	
		osada	(162) 045	nowożytność XVI-XVIII w.	
		osada	(163) 046	średniowiecze późne XIV-XV w.	
	osadnictwa ślad	(222) 042	średniowiecze wczesne okres III		
132	Teodorowo	osadnictwa ślad	(222) 042	średniowiecze wczesne okres III	
133		osadnictwa ślad	(223) 043	średniowiecze wczesne okres III	
134		osadnictwa ślad	(223) 043	średniowiecze wczesne okres III	

135		osadnictwa ślad,	(224) 044	brązu epoka,	łużycka
136		osadnictwa ślad,	(224) 044	brązu epoka,	łużycka
137		osadnictwa ślad	(225) 045	średniowiecze wczesne okres III	przeworska
138		osadnictwa ślad		rzymski okres	
139		osadnictwa ślad	(225) 045	rzymski okres	przeworska
140		osadnictwa ślad	(226) 046	średniowiecze wczesne okres III	
141		osadnictwa ślad	(226) 046	średniowiecze wczesne okres III	
142		osada	(227) 047	średniowiecze wczesne okres III	
143		osada	(227) 047	średniowiecze wczesne okres III	
144		osada	(228) 048	średniowiecze wczesne XIII w.	
145		osada	(228) 048	średniowiecze wczesne XIII w.	
146		osada	(229) 049	nowożytność XVII-XVIII w.	
147		osada	(229) 049	nowożytność XVII-XVIII w.	
148		osadnictwa ślad	(230) 050	średniowiecze wczesne okres III	
149		osadnictwa ślad	(230) 050	średniowiecze wczesne okres III	
150		osada	(231) 051	średniowiecze wczesne okres III	
		osadnictwa ślad	(232) 052	średniowiecze wczesne okres III	
		osadnictwa ślad	(85) 008	rzymski okres, nowożytność XVIII w.	przeworska
		osadnictwa ślad,			
		osada	(86) 009	halsztański okres C	łużycka
		osadnictwa ślad	(87) 010	rzymski okres II w.n.e.	przeworska
		osadnictwa ślad	(206) 026	brązu epoka	
		osadnictwa ślad	(207) 027	średniowiecze wczesne okres III	
		osadnictwa ślad	(208) 028	rzymski okres	przeworska
		osada	(199) 019	nowożytność XVII-XVIII w.	
151		osadnictwa ślad	(205) 025	brązu epoka	łużycka ?
		osadnictwa ślad	(233) 053	średniowiecze wczesne okres III	
		osadnictwa ślad	(233) 053	średniowiecze wczesne okres III	
		osadnictwa ślad	(234) 054	brązu epoka	łużycka
		osadnictwa ślad	(234) 054	brązu epoka	łużycka
		osada,	989) 012	brązu epoka okres IV,	łużycka,
		osada,		brązu epoka okres IV,	łużycka,
		osadnictwa ślad,	989) 012	rzymski okres II-III w.n.e.,	przeworska
		osada	(90) 013	średniowiecze późne XIII-XIV w.	pucharów
		osadnictwa ślad,		neolit,	lejkowatych,
152	Tupadły	osadnictwa ślad,		rzymski okres,	przeworska
		osada	991) 014	średniowiecze późne XIV-XV w.	
		osadnictwa ślad	(92) 015	neolit	amfor kulistych
		osadnictwa ślad	(59) 055	brązu epoka okres IV	łużycka
		osadnictwa ślad	(93) 016	rzymski okres IV w.n.e.	przeworska
		osadnictwa ślad	(27) 028	rzymski okres	przeworska
		osadnictwa ślad	(27) 028	rzymski okres	przeworska
		groby	(94) 062	żelaza epoka	
		groby	(94) 062	żelaza epoka	
		osadnictwa ślad	(95) 001	średniowiecze późne,	
153	Wielgie	osadnictwa ślad	(53) 049	nowożytność XIV-XVI w.	iwieńska
		osadnictwa ślad			
		osadnictwa ślad			
		osadnictwa ślad			
		osadnictwa ślad			

164				brązu epoka okres II	
165		osadnictwa ślad	(53) 049	brązu epoka okres II	iwieńska
166		osada	(97) 003	brązu epoka okres IV-V	
167		osada	(97) 003	brązu epoka okres IV-V	
168		osadnictwa ślad,	(98) 004	brązu epoka okres IV,	łużycka
		osadnictwa ślad,		brązu epoka okres IV,	łużycka
		osada,	(98) 004	halsztacki okres C,	łużycka
		osadnictwa ślad	(99) 005	nowożytność XVI-XVII w.,	
		osadnictwa ślad,		nowożytność XIX-XX w.	
		osadnictwa ślad		halsztacki okres D,	
		osada	(100) 006	średniowiecze późne XIV-XV w.	
169		osadnictwa ślad,	(101) 007	neolit,	amfor
		osada,		halsztacki okres D,	kulistych,
		osadnictwa ślad	(198) 018	średniowiecze wczesne okres III	
		osadnictwa ślad	(88) 011	rzymski okres ?	
		osadnictwa ślad	(159) 001	średniowiecze wczesne okres III	
170		osadnictwa ślad	(159) 001	średniowiecze wczesne okres III	
171		osada	(142) 052	nowożytność XVI-XVIII w.	
172		osada	(142) 052	nowożytność XVI-XVIII w.	
173		osadnictwa ślad	(143) 053		
174		osadnictwa ślad	(143) 053		
175		osadnictwa ślad	(144) 054	średniowiecze późne XIV w.	
176		osadnictwa ślad		średniowiecze wczesne okres	
177		osadnictwa ślad,	(145) 055	III,	
178		osadnictwa ślad	(146) 056	nowożytność XVI-XVII w.	
179		osadnictwa ślad	(146) 056		
	Witkowo	osadnictwa ślad	(148) 058	nowożytność XVI-XVII w.	
		osadnictwa ślad	(150) 032	brązu epoka	łużycka
180		osadnictwa ślad,	(70) 016	halsztacki okres D,	łużycka
		osadnictwa ślad	(149) 059	średniowiecze wczesne okres III	
		osada		brązu epoka okres IV	łużycka
		osadnictwa ślad,	(29) 047	średniowiecze późne,	
		osadnictwa ślad	(30) 048	nowożytność XIV-XVI w.,	
				nowożytność XIX-XX w.	
181		osada	(29) 047	brązu epoka okres IV	łużycka
182		osadnictwa ślad,	(30) 048	średniowiecze późne,	łużycka
183		osadnictwa ślad	(31) 049	nowożytność XIV-XVI w.,	
184		osadnictwa ślad		nowożytność XIX-XX w.	
185		osadnictwa ślad	(31) 049	halsztacki okres D	łużycka
186		osadnictwa ślad,		lateński okres późny,	przeworska
187		osadnictwa ślad,		średniowiecze późne,	
188		osadnictwa ślad,	(32) 050	nowożytność XV-XVII w.,	
189		osadnictwa ślad	(33) 051	nowożytność XVI-XVII w.,	
190		osadnictwa ślad		nowożytność XIX	
191				nowożytność XVII-XVIII w.	
192		osadnictwa ślad	(33) 051	nowożytność XVII-XVIII w.	
193		osadnictwa ślad,		brązu epoka okres II,	trzcieniecka
194		osadnictwa ślad,	(34) 052	średniowiecze późne,	wenedzka
195		osadnictwa ślad	(35) 053	nowożytność XV-XVI w.,	
		osadnictwa ślad		nowożytność XIX-XX w.	
196		osadnictwa ślad	(35) 053	rzymski okres późny	wenedzka

197		osadnictwa ślad	(36) 054	średniowiecze późne XIII-XIV w.	
198		osadnictwa ślad	(36) 054	średniowiecze późne XIII-XIV w.	
199		osadnictwa ślad	(37) 055	średniowiecze późne XIII-XIV w.	
200		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	(38) 056	średniowiecze późne XIII-XV w., nowożytność XIX-XX w.	
		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	(39) 057	halsztacki okres D, nowożytność XVI-XVII w.	
		osadnictwa ślad	(400) 058	średniowiecze	
		osada, osada,	(41) 059	brązu epoka okres IV, halsztacki okres C późny,	łużycka
		osadnictwa ślad, osada, osadnictwa ślad	(42) 060	neolit, brązu epoka okres V, rzymski okres późny	amfor kulistych, łużycka, przeworska
		osadnictwa ślad	(43) 061	rzymski okres II w.n.e.	przeworska
		osadnictwa ślad, osadnictwa ślad	(44) 062	brązu epoka okres IV,	łużycka,
			(45) 063	brązu epoka okres IV-V	łużycka
		osadnictwa ślad	(46) 064	rzymski okres późny	przeworska
			(235) 014		
		cmentarzysko	(28) 068	żelaza epoka wczesna	
		osadnictwa ślad	(63) 020	brązu epoka okres IV	łużycka
201	Zakrzewo	osada,	(61) 022	łateński okres wczesny,	pomorska
202					

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku. Analiza własna.

Przedstawione powyżej zestawienie stanowisk archeologicznych jest wynikiem analizy i weryfikacji materiałów otrzymanych z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu, Delegatura we Włocławku. W wyniku analizy stwierdzono, że na terenie gminy Wielgie znajdują się 202 stanowiska archeologiczne.

5.3. Zasady ochrony dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego

5.3.1. Zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków

(wymienionych w Tabeli nr 8, 9)

Obowiązuje:

- trwałe zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru,
- utrzymanie (ewentualnie rewitalizacja) otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
- opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi (art. 36 ust. 1 pkt 1-6, pkt 8-11 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

5.3.2. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

(wymienionych w Tabeli 10).

Obowiązuje:

- zakaz wszelkiej działalności związanej z pracami ziemnymi, poza badaniami archeologicznymi oraz pracami zabezpieczającymi tych stanowisk,
- zachowanie istniejącego układu topograficznego,
- pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na wszelkie działania w obrębie tych stanowisk, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi (art. 36 ust. 1 pkt 5, ust. 4 i 6 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

5.4. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych.

Na terenie gminy nie występują obiekty pomników zagłady i ich stref ochronnych

5.5. Progi, ograniczenia, preferencje

1) Preferencje rozwoju.

Zachowane i objęte ochroną konserwatorską obiekty zabytkowe.

2) Progi i ograniczenia. Zagrożenia.

Analiza terenowa pozwoliła na weryfikację listy obiektów zabytkowych otrzymanych od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Delegatura we Włocławku przekazanej wraz z wnioskami do Studium. Na dzień dzisiejszy dwór murowany w zespole dworsko – parkowym w Wielgim jest w ruinach.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

6.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Układ komunikacyjny obszaru gminy Wielgie stanowi szkielet układu przestrzennego. Służy zarówno mieszkańcom jak też przejeżdżającym tranzytem przez obszar gminy.

System komunikacji gminy Wielgie składa się z sieci dróg kołowych.

Teren gminy Wielgie łączy się z zewnętrznym układem komunikacyjnym regionu za pomocą sieci dróg wojewódzkich i powiatowych.

Drogi te stanowią połączenia:

- b) wojewódzkie – między miastami, mające znaczenie dla województwa oraz drogi o znaczeniu obronnym,
- c) powiatowe – między miastami będącymi siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Na terenie gminy nie ma ważnych tras komunikacji drogowej o znaczeniu krajowym.

Łączna długość dróg w gminie wynosi:

- dróg wojewódzkich: 16,70 km
- dróg powiatowych: 50,599 km
- dróg gminnych: 110,811 km.

Sieć połączeń oraz ich częstotliwość zabezpieczają podstawowe potrzeby mieszkańców gminy. Wymagają jednak bieżącego monitorowania i okresowych korekt. Sieć dróg na terenie gminy oceniana jest jako wystarczająca, jednak ich jakość wymaga radykalnej poprawy. Szczególnie niski jest % dróg gminnych o nawierzchni utwardzonej.

Komunikacja publiczna obsługiwana jest głównie przez PKS i uzupełniana transportem prywatnym. Głównym węzłem komunikacji zbiorowej jest wieś gminna Wielgie.

6.1.1. Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy Wielgie przebiegają trasy **dróg wojewódzkich**:

o numerze 558 Lipno – Dyblin

o numerze 559 Lipno – Jasiień – Brudzeń Duży – Sikórz - Płock

Drogi wojewódzkie posiadają nawierzchnię utwardzoną (asfaltobeton).

Administracyjnie w/w drogą na terenie gminy Wielgie zarządza Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy Rejon Dróg Wojewódzkich we Włocławku, ul. Chopina 1.

6.1.2. Drogi powiatowe

Zgodnie z Uchwałą Nr 26/175/2003 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 09 kwietnia 2003r. w sprawie nadania drogom publicznym zaliczonym do kategorii dróg powiatowych nowych numerów na terenie gminy Wielgie swój przebieg zaznaczają drogi powiatowe.

Administracyjnie drogami powiatowymi na terenie gminy Wielgie zarządza Powiatowy Zarząd Dróg w Lipnie.

W sieci komunikacji kołowej drogi powiatowe pełnią rolę powiązań z wojewódzkim układem komunikacyjnym oraz z siedzibami i miejscowościami gmin ościennych. Drogi powiatowe na terenie gminy posiadają nawierzchnię utwardzoną, a ich parametry techniczne zaliczają się do V klasy.

Tabela 11. Wykaz dróg powiatowych w gminie Wielgie

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi
1	2704C	Rachcin - gr.pow. - /Cyprianka/ - Zaduszniki - Wielgie
2	2718C	Lipno - Czarne
3	2719C	Suradówek - Wielgie
4	2720C	Suszewo - Czarne - Orłowo - Jasień - Kamień Kmiec
5	2724C	Kłokock - Złowody - Szpiegowo
6	2725C	Łochocin - Wichowo - Witkowo
7	2726C	Wichowo - Zaduszniki
8	2727C	Złowody - Krojczyn
9	2729C	Wielgie - Zakrzewo - Bętlewo
10	2730C	Oleszno - Bętlewo
11	2731C	Wylazłowo - Mokowo - Dobrzyń n/W

Źródło: Gmina Wielgie

6.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Układ funkcjonalny wewnętrznego układu komunikacji gminy, oprócz opisanych już dróg kołowych, składa się z sieci dróg gminnych, dróg o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi.

6.2.1. Drogi gminne

Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym nie zaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Uchwałą Rady Gminy w Wielgiem Nr XVII/100/2004 z dnia 28 czerwca 2004r. do kategorii dróg gminnych zaliczono 36 dróg oraz 25 ulic.

Wykaz dróg gminnych i ulic stanowiących drogi gminne zgodny z załącznikiem do ww. Uchwały zawierają tabele nr 12 i 13.

Tabela 12. Wykaz dróg gminnych

Lp.	Nr ewidencyjny drogi	Nazwa drogi	Nr drogi na załączniku graf.	Długość drogi w m
1.	170801C	Bętlewo -Zakrzewo - Kamienne Brody	1	7730
2.	170802C	Mokowo - Kamienne Brody	2	1156
3.	170803C	Rumunki Witkowskie - Wichowo	20	850
4.	170804C	Orłowo - Będzeń	28	1525
5.	170805C	Wielgie -Tupadły - Zakrzewo - Wierznica	35	1250
6.	170806C	Wielgie - Bętlewo	31	2970
7.	170807C	Witkowo - Czarne	21	6625
8.	170808C	Głodowo - Suradówek	12	1900
9.	170809C	Płonczyn - Wierznica	34	550
10.	170810C	Teodorowo - Orłowo	8	7050
11.	170811C	Ostrowite - Suszewo	18	1851
12.	170812C	Witkowo - Suszewo	22	3450
13.	170813C	Nowa Wieś - Witkowo	23	3372
14.	170814C	Czarne – Józefowo – Budki Suradowskie	11	6150
15.	170815C	Piaseczno - Józefowo	10	2655
16.	170816C	Orłowo - Tupadły	5	6150
17.	170817C	Płonczynek - Płonczyn	33	1955

18.	170818C	Ostrowite - Szczepanki	19	2233
19.	170819C	Chalin - Mokowo - Wylazłowo - Oleszno	29	2050
20.	170820C	Bętlewo – Kisielewo - Szpiegowo	30	2057
21.	170821C	Nowa Wieś - Złowody	26	2623
22.	170822C	Turza Wilcza - Tupadły	4	3950
23.	170823C	Chalin - Borowo - Rumunki Jasieńskie	3	900
24.	170824C	Piątki - Suradówek	13	550
25.	170825C	Huta Głodowska - Czarne	16	2400
26.	170826C	Huta Głodowska - Czarne	15	2550
27.	170827C	Suszewo - Elzanowo	17	1800
28.	170828C	Płonczynek - Tupadły	32	3650
29.	170829C	Zakrzewo - Rumunki Tupadelskie - Będzeń	6	2700
30.	170830C	Orłowo - Koralewo	7	3240
31.	170831C	Zaduszniki - Nasiegniewo	27	1630
32.	170832C	Zakrzewo - Płonczyn	36	2240
33.	170833C	Kurowo - Nowa Wieś	25	1800
34.	170834C	Gołębki - Nowa Wieś	24	3558
35.	170835C	Orłowo – Budki Suradowskie	14	3250
36.	170836C	Wielgie - Teodorowo	9	2740
Źródło: Gmina Wielgie			RAZEM:	103110

Tabela 13. Wykaz ulic w miejscowości Wielgie stanowiących drogi gminne.

Lp.	Nazwa drogi
1	ul. Bętlewska
2	ul. Cmentarna
3	ul. Dobrzyńska
4	ul. Kasztanowa
5	ul. Klonowa
6	ul. Komunalna
7	ul. Kręta
8	ul. Krótka
9	ul. Leniec
10	ul. Lipnowska
11	ul. Lipowa
12	ul. Ogrodowa
13	ul. Okrężna
14	ul. Olchowa
15	ul. Polna
16	ul. Poprzeczna
17	ul. Rzemieślnicza
18	ul. Starowiejska
19	ul. Szkolna
20	ul. Turystyczna
21	ul. Włocławska
22	ul. Zachodnia
23	ul. Za parkiem
24	ul. Źródłana
25	ul. Żabia

Niezależnie od dróg uznanych jako drogi gminne – występują drogi o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi, drogi wewnętrzne oraz dojazdy. Powstawały one wraz z rozwojem zabudowy mieszkaniowej oraz infrastruktury. Zaliczenie tych dróg do kategorii dróg gminnych powinno nastąpić w drodze uchwały rady gminy po zasięgnięciu opinii właściwej rady powiatu.

6.2.2. Ścieżki rowerowe

Na terenie gminy nie występują samodzielne trasy przeznaczone wyłącznie dla ruchu rowerów, tzw. ścieżki rowerowe. Ruch rowerowy odbywa się po drogach publicznych na ogólnie przyjętych zasadach określonych w Kodeksie Drogowym. W przypadku wyznaczenia szlaków komunikacji turystycznej należy poddać analizie potrzebę budowy oddzielonych ścieżek. Decydującym czynnikiem powinno być natężenie ruchu na drogach i wiążące się z tym utrudnienia i niebezpieczeństwa dla ruchu rowerowego.

6.2.3. Elementy zaplecza technicznego motoryzacji

Elementy zaplecza technicznego motoryzacji gminy Wielgie rozpatrywano w zakresie: stacji paliw, stacji obsługi pojazdów, parkingów, garaży.

1) Stacje paliw

Na terenie gminy Wielgie funkcjonują dwie stacje paliw. Jedna z nich zlokalizowana jest we wsi Wielgie, druga w Zadusznikach.

Obydwie stacje paliw są w zarządzie osób prywatnych, ogólnodostępne.

2) Stacje obsługi pojazdów

Na terenie gminy Wielgie funkcjonują pojedyncze warsztaty napraw samochodowych o niskim stopniu unowocześnienia i wyposażenia w sprzęt techniczny. Brak jest stacji obsługi pojazdów wyposażonej w profesjonalny sprzęt diagnostyczny.

3) Zespoły parkingowe

Na terenie gminy Wielgie występują trzy zespoły parkingowe umożliwiające parkowanie większej liczby pojazdów. Jeden z nich zlokalizowany jest przed Urzędem Gminy w Wielgiem.

4) Garaże

Brak szczegółowych danych odnośnie ilości garaży na terenie gminy. Oprócz pojedynczych obiektów zrealizowanych na działkach przez osoby prywatne nie występują garaże zgrupowane w zespoły.

6.2.4. Komunikacja zbiorowa

Środkami komunikacji zbiorowej na terenie gminy Wielgie jest komunikacja autobusowa i transport prywatny.

Komunikacja autobusowa zorganizowana jest przez Państwową Komunikację Samochodową. Linie autobusowe obsługujące teren gminy zbiegają się w Wielgiem, gdzie zlokalizowane są dwa przystanki wyposażone w wiaty.

W poszczególnych wsiach na trasie kursowania autobusów zlokalizowane są przystanki i wiaty przystankowe. Wszystkie te obiekty stanowią własność gminy.

6.2.5. Transport towarowy

Na terenie gminy transport towarów odbywa się przy użyciu pojazdów samochodowych. Transport towarowy po drogach kołowych odbywa się głównie przy użyciu prywatnego sprzętu przewoźowego. Brak zorganizowanego - wyposażonego w większą ilość pojazdów, przewoźnika świadczącego usługi transportowe.

Rodzaj przewozów towarowych to głównie płody rolne, materiały budowlane, wyroby oraz środki służące do produkcji rolno-towarowej. Posiadacze środków transportowych świadczą usługi przewoźowe zgłaszającym te potrzeby osobom fizycznym z terenu gminy.

6.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju

Drogi gminne na terenie gminy w części posiadają nawierzchnie nieutwardzone.

Drogi te pełnią funkcję połączeń o znaczeniu lokalnym dla potrzeb gospodarczych i społecznych gminy, stąd brak utwardzenia stanowi barierę rozwoju poprzez ograniczenie dostępności komunikacyjnej. Pozytywnym zjawiskiem jest znaczne zaangażowanie samorządu w inwestycje drogowe polegające na przebudowie nawierzchni dróg gminnych.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Poziom wyposażenia w media infrastruktury technicznej jest jednym z ważniejszych wyznaczników rozwoju wszystkich dziedzin gospodarki gminy.

Brak podstawowych mediów może zniechęcać do podejmowania działalności gospodarczej na danym terenie, rozbudowa infrastruktury lokalnej ma dwojaki cel:

- zmniejszenie kosztów, jakie ponosi inwestor lokalizujący swą działalność na danym terenie,
- poprawę warunków życia, co może stać się ważnym czynnikiem przyciągającym nowe inwestycje.

7.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokoprężny DN 1400 JAMAŁ – EUROPA ZACHODNIA. Obowiązuje zachowanie odległości ze względów bezpieczeństwa zgodnie z przepisami odrębnymi.

7.2. Uwarunkowania wewnętrzne

7.2.1. Gospodarka wodna – zaopatrzenie w wodę

Główne trasy sieci wodociągowej przebiegają wzdłuż dróg komunikacyjnych. Ogólnie sieć wodociągowa jest w różnym stanie technicznym w zależności od okresu realizacji. W gminie funkcjonują publiczne urządzenia zaopatrzenia w wodę.

Obszar gminy Wielgie jest w przeważającej części zwodociągowany – 98 %. Dostęp do sieci wodociągowej posiada 1235 gospodarstw domowych i obiektów użyteczności publicznej. Główna sieć wodociągowa liczy 176,4 km, zaś liczba przyłączy równa jest 1252 sztuki o długości 56,07 km. Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy jest sukcesywnie realizowana. Powoduje to zwiększone zapotrzebowanie na pobór wody, których wydajność staje się niewystarczająca. W okresach letnich w czasie suszy tworzy to sytuacje kryzysowe. Dlatego konieczna staje się rozbudowa i modernizacja stacji uzdatniania wody w Orłowie oraz modernizacja ujęcia rezerwowego w Czarnem. Istniejące trzecie ujęcie wody w Zadusznikach jest aktualnie eksploatowane przez Ekoflorę sp. z o.o. z siedzibą: Słomczyn 51, 06-600 Grójec.

Gmina posiada wystarczające zasoby wodne dla zaopatrzenia w wodę odbiorców w ich granicach administracyjnych. Na terenie gminy znajdują się dwa ujęcia wody.

- 1) **Ujęcie wody w Orłowie** posiada średnią wydajność 600 m³/dobę. Woda wymaga uzdatnienia ze względu na zawyżone ilości związków żelaza i manganu oraz zwiększoną mętność. Ujęcie posiada własną stację uzdatniania wody spełniającą wszystkie wymagania normatywne. Pod względem bakteriologicznym jakość wody nie budzi zastrzeżeń.
- 2) **Ujęcie wody we wsi Czarne** posiada średnią dobową wydajność 103,6 m³/dobę i zaopatruje w wodę głównie północną część obszaru gminy. Woda także wymaga uzdatnienia ze względu na zawyżone ilości związków żelaza.

Sieć wodociągowa na terenie gminy jest systemem spiętym co umożliwia rozprowadzanie wody również w wypadku awarii jednego z ujęć.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających jakości a także ze względu na ochronę zasobów wodnych dla eksploatowanych na terenie gminy ujęć wody mogą być ustanowione strefy ochronne ujęć wody. Istniejące ujęcia wody mają wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej 8-9 m od studni Strefy ochrony pośredniej, dzielą się na wewnętrzną (tzw. ścisłej ochrony), którą wyznacza izochora 30-dniowego dopływu wody do ujęcia oraz zewnętrzną, którą wyznacza izochora 25-letniego dopływu wody do ujęcia.

Z analizy zasięgu sieci systemu gminnych wodociągów wynika, że na terenie gminy istnieją pojedyncze tereny poza zasięgiem obsługi sieci wodociągowej, wymagające rozbudowy sieci. Dotyczy to rejonów, gdzie zabudowa mieszkaniowa znajduje się w stanie rozproszonym.

Niezbędna jest również rozbudowa systemu wodociągowego dla uzyskania jakości wody dostarczanej odbiorcom zgodnej z przepisami krajowymi i UE, zapewnienie ciągłości i dostępności usług zaopatrzenia w wodę.

Problemem pozostaje istnienie starych sieci wodociągowych, które wymagają remontów, renowacji i wymiany.

7.2.2. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Wielgie funkcjonuje jedna komunalna mechaniczno- biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana we wsi gminnej Wielgie (na północ od Urzędu Gminy).

Oczyszczalnia o przepustowości 125 m³/dobę została przekazana do eksploatacji we wrześniu 2001 r. Oczyszczalnia poprzez sieć kolektorów kanalizacji sanitarnej (o długości 5,6 km) obsługuje część mieszkańców wsi Wielgie. Obecnie obsługuje 675 mieszkańców wymienionej miejscowości, co stanowi około 54% populacji. W czasie pogody bezopadowej do oczyszczalni dopływa średnio 85 m³ ścieków na dobę (maksymalnie 115 m³/d). W czasie opadów ilość ta zwiększa się do

średnio 120 m³/dobę i maksymalnie 200 m³/d. Oczyszczalnia jest obiektem nowoczesnym, spełnia wszystkie wymagania stężenia emitowanych do środowiska oczyszczonych ścieków. Niekorzystne jest jednak to, że kanalizacja ma charakter ogólnospławny, tj. do oczyszczalni docierają zarówno ścieki sanitarne, jak i deszczowe. Udział ścieków przemysłowych w całkowitej masie nie przekracza 2%. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest ciek Leniec, uchodzący do Jeziora Tupadelskiego. Oczyszczalnia jest wyposażona w punkt zlewny, co umożliwia dowożenie do niej ścieków wozami asenizacyjnymi z posesji nieskanalizowanych.

Ocenia się, że z oczyszczalni korzysta łącznie około 1254 mieszkańców gminy Wielgie.

Drugą oczyszczalnią na terenie gminy jest oczyszczalnia w Domu Pomocy Społecznej w Nowej Wsi. Obiekt ten administrowany przez Starostwo Powiatowe w Lipnie funkcjonuje jedynie na potrzeby DPS i nie przewiduje się możliwości podłączenia terenów spoza Domu. Docelowo ścieki z DPS będą odprowadzone do oczyszczalni w Wielgim.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosiła na koniec 2009 r. 13 km. Ilość połączeń kanalizacyjnych do budynków wynosi na koniec 2009 r 294 sztuki. Wskaźnik procentowy długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w gminie wynosi 7,3%, oznacza to że na każdy 1 km sieci wodociągowej Stosunek stopnia skanalizowania do stopnia zwodociągowania dla gmin powiatu włocławskiego wynosi 30%.

Gmina globalnie nie posiada rozwiązanej gospodarki ściekowej. Mieszkańcy terenów wiejskich rozwiązują problem odprowadzania ścieków na własnych działkach, wpuszczając w grunt lub gromadząc w zbiornikach bezodpływowych. Pozytywnym elementem zmian w tym zakresie jest funkcjonowanie oczyszczalni przydomowych. Potrzeby w zakresie budowy oczyszczalni przydomowych na obszarze gminy ocenia się na około 500 obiektów. Do końca 2006 roku wybudowano 148 tego typu obiektów, w tym 3 oczyszczalnie powstały przy budynkach wielorodzinnych – dwa w Płonczynie i jeden w Czarnem.

Szacuje się, że w skali całej gminy około 70% zanieczyszczeń dopływających do wód stanowią źródła obszarowe, powstające głównie w wyniku rolniczego użytkowania gruntów, spływów z ciągów komunikacyjnych i terenów zainwestowanych.

Jednym ze sposobów rozwiązania tego problemu jest wyznaczanie tzw aglomeracji, obejmujących obszary kwalifikujące się do budowy systemu kanalizacji.

Proces wyposażenia aglomeracji w Polsce w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków powinien zostać zakończony do końca 2015 roku. Wymagać to będzie budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych i systemów kanalizacji zbiorczej.

Obszar i granice aglomeracji kanalizacyjnej do uwzględnienia w KPOŚK wyznaczono uwzględniając zasięg sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych zakończonych oczyszczalniami ścieków komunalnych, zwanych dalej „systemem kanalizacji zbiorczej”, przy czym do tej samej aglomeracji należą tereny obsługiwane przez sieć kanalizacyjną oraz

tereny, na których planuje się budowę takiej sieci, wyznaczone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego lub wieloletnich planach rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych.

Przy wyznaczaniu obszaru aglomeracji zwracano uwagę na to aby realizacja sieci kanalizacyjnej na obszarze aglomeracji z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków była uzasadniona finansowo i technicznie, przy czym wskaźnik długości sieci obliczany jako stosunek przewidywanej do obsługi przez system kanalizacji zbiorczej liczby mieszkańców aglomeracji i niezbędnej do realizacji długości sieci kanalizacyjnej (łącznie z kolektorami i przewodami tłocznymi doprowadzającymi ścieki do oczyszczalni) nie był mniejszy od 120 mieszkańców na 1 km sieci.

Dla gminy Wielgie wyznaczony został obszar aglomeracji kanalizacyjnej o RLM2712, zatwierdzony Rozporządzeniem Nr 64/2006 Wojewody Kujawsko – Pomorskiego z dnia 01. czerwca 2006 roku w sprawie wyznaczenia aglomeracji Wielgie. Aglomeracja oparta jest o oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w miejscowości Wielgie obsługującą wsie : Wielgie, cz. Nowej Wsi, cz. Teodorowo, cz. Piaseczno.

7.2.3. Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła i kotłowniach zakładowych. Urządzenia te opalane głównie węglem emitują do atmosfery SO₂, NO₂ i CO₂ w ilościach, które dla pojedynczego źródła ciepła wydają się małe, ale są bardzo uciążliwe ze względu na bezpośrednią oddziaływanie.

7.2.4. Telekomunikacja

W zakresie stacjonarnej telefonii przewodowej teren gminy Wielgie jest obsługiwany przez Telekomunikację Polską S.A., której centrala automatyczna zlokalizowana jest w miejscowości Wielgie. Ogółem w gminie zarejestrowanych jest 561 użytkowników telefonii stacjonarnej, według spisu abonentów TP S.A.

Po przeliczeniu uzyskujemy 8,13 numerów na 100 mieszkańców, czyli 81,30 numerów na 1000 mieszkańców.

Wyliczony stopień telefonizowania, czyli ilość numerów przypadająca na jeden budynek mieszkalny (0,40) oraz ilość numerów na 100 mieszkańców świadczą o dość niskim nasyceniu terenu gminy przez telefonię stacjonarną, a tym samym o ograniczonym zasięgu usług internetowych dostępnych głównie przez łącza kablowe. Jest to powodem rozwijającej się telefonii bezprzewodowej. Na terenie gminy Wielgie swoje stacje bazowe posiadają: PLUS GSM w Nowej Wsi, ERA GSM w Orłowie oraz ORANGE w Czarnem.

Rozproszona zabudowa mieszkalna powoduje, że rozwój sieci kablowej będzie trudny ze względu na znaczną kapitałochłonność i rosnącą konkurencję komunikacji bezprzewodowej, w tym usług internetowych. Realizowany na szczecelu wojewódzkim, przy udziale środków Unii Europejskiej, projekt „Kujawsko – Pomorska Sieć Informacyjna”, powinien umożliwić szerszy dostęp do szybkiego internetu wszystkim gminom z terenu Województwa Kujawsko- Pomorskiego, w tym również gminie Wielgie.

W ostatnich latach nastąpił szybki rozwój sieci telefonicznej, zarówno telefonii stacjonarnej jak i telefonii komórkowej.

7.2.5. Zaopatrzenie w gaz

Zgodnie z „Koncepcją programową gazyfikacji Pomorskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. ” nie przewiduje się gazyfikacji gminy Wielgie.

Gospodarstwa domowe położone na terenie gminy Wielgie, funkcjonują w oparciu o gaz bezprzewodowy.

W przypadku pojawienia się strategicznych odbiorców i zaistnieniu warunków technicznych i ekonomicznych umożliwiających gazyfikację zaopatrzenie w paliwo gazowe może zostać zrealizowane po spełnieniu technicznych i ekonomicznych warunków dostawy określonych przez przedsiębiorstwo energetyczne Zakład Gazowniczy zgodnie z ustawą Prawo Energetyczne.

Wariantowo zakłada się podłączenie go do gazociągu wysokoprężnego DN 500 Włocławek - Płock lub do projektowanego gazociągu DN 200, który ma przebiegać na terenie gmin ościennych.

Ewentualna realizacja sieci gazociągów szczegółowych do odbiorców końcowych w gminie, będzie wymagać budowy stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia.

7.2.6. Gospodarka odpadami

Podstawowym dokumentem w zakresie gospodarowania odpadami na terenie gminy Wielgie jest Plan gospodarki odpadami dla Gminy Wielgie na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016” Uchwała Nr XXXVIII/251/10 z dnia 26.03.2010r.

Opracowany został dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa oraz realizacji określonych ustawą zasad gospodarki odpadami, a także stworzenie zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwienia odpadów, spełniających wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska.

Plan w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi zakłada:

- objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów,
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
- podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów ze szczególnym
- uwzględnieniem rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych ulegających
- biodegradacji,
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych,
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów budowlanych,
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w grupie
- odpadów komunalnych.

Nakłady na realizację Planu pochodzą będą z budżetu gminy, ze środków własnych podmiotów gospodarczych, z budżetu powiatu i państwa, funduszy ekologicznych i środków zewnętrznych.

Gmina Wielgie posiadała własne wysypisko odpadów stałych usytuowane w miejscowości Teodorowo. Obecnie jest one zamknięte.

Nadzór nad zbiórką i składowaniem odpadów gminy sprawuje Urząd Gminy. Zbiórka i utylizacja odpadów komunalnych od klientów indywidualnych oraz zakładów produkcyjnych w oparciu o umowy cywilno - prawne, prowadzona przez wyspecjalizowane zakłady utylizacji odpadów o zasięgu regionalnym, ma już charakter obligatoryjny. Zezwolenie Urzędu Gminy na wywóz odpadów z gospodarstw z terenu gminy posiada: Zakład Obsługi Komunalnej w Lipnie i „SITA” Spółka z o.o. działająca na terenie Województwa Mazowieckiego.

Na większości wsiach gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów do kontenerów zbiorczych i koszy ustawionych w najbardziej uczęszczanych miejscach na terenie tych wsi lub obszarach o zwartej zabudowie. Asortyment zbieranych w ten sposób surowców wtórnych staje się coraz szerszy. Obecnie jest to tylko szkło i plastik.

Coraz większe znaczenie będzie odgrywać segregacja odpadów w poszczególnych gospodarstwach domowych, obejmująca nawet odpady organiczne. Odpady surowcowe o dużej wartości, a przede wszystkim złom żelaza i metali kolorowych, są skupowane po cenach rynkowych przez wyspecjalizowane firmy. Pojemniki na baterie znajdują się również w sklepie „Lewiatan” Wielgie.

W gminie mieszkańcy poszczególnych wsi do utrzymywania czystości zobowiązani są poprzez opracowany przez Urząd Gminy „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Wielgie”.

W aktualnym Programie ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego, w oparciu o składowisko odpadów w Lipnie planowane jest utworzenie Międzygminnego Kompleksu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych, jako jednego z jedenastu w województwie. MKUOK powinien zapewnić co najmniej następujący zakres usług:

- mechaniczno – biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów
- komunalnych i pozostałości z sortowni,
- składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych,
- kompostowanie odpadów zielonych,
- sortownie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (opcjonalnie),
- zakład demontażu odpadów wielogabarytowych (opcjonalnie),
- zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (opcjonalny)

7.2.7. Gospodarka energetyczna

Gmina Wielgie jest zasilana w energię elektryczną z Głównego Punktu Zasilania 110/15 kV(GPZ) w Lipnie. Od GPZ w Lipnie do stacji transformatorowych na terenie gminy prowadzą magistrale napowietrzne 15 kV. Od stacji transformatorowych prowadzi sieć niskiego napięcia bezpośrednio do odbiorców energii.

Stan techniczny poszczególnych elementów sieci zasilającej, przede wszystkim stacji transformatorowych jest zadowalający. Jednak z czasem niektóre odcinki ze względu na ich wiek oraz wzrost zapotrzebowania na energię będą wymagać wymiany lub modernizacji. Za dostawę energii, sprawność i bieżącą eksploatację elementów sieci energetycznej na obszarze gminy odpowiada ENERGA Operator S.A.

Zobowiązania Polski, po negocjacjach z UE, mówią o tym, że w 2010 roku 7,5% krajowego zużycia energii elektrycznej brutto pochodzić będzie z odnawialnych źródeł energii (OZE). Udział energii z OZE w bilansie paliwowo – energetycznym po 2010 roku zostanie ustalony w ramach prac nad aktualizacją rządowej strategii rozwoju energetyki odnawialnej. W strategii z 2000 roku udział energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo – energetycznym do roku 2020 określono na poziomie 14%.

Korzystne warunki klimatyczne (duża wietrzność) sprzyja wykorzystaniu terenów otwartych wolnych od zabudowy dla wykorzystania dla produkcji energii elektrycznej środkami przyjaznymi środowisku w tym energetyki wiatrowej.

7.3. Progi, ograniczenia, preferencje rozwoju

1) Preferencje rozwoju

- 98% zwodociągowania terenów wiejskich,
- istniejąca mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Wielgiem
- rozpoczęty proces kanalizowania gminy
- prawidłowa gospodarka odpadami oparta o zorganizowany wywóz odpadów z terenu gminy,
- korzystne warunki wiatrowe dla rozwoju energetyki (OZE).

2) Progi i ograniczenia rozwoju:

- zbyt mały procent skanalizowania terenów wiejskich.
- Zbyt mała powierzchnia gminy objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego obejmującymi tereny rozwojowe, w tym także lokalizacji elektrowni metodą odnawialną oraz możliwością wykorzystania produktów rolnych jako pozyskania energii elektrycznej i energii cieplnej.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

8.1. Instytucje, jednostki ratownictwa i szybkiego reagowania

Zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałaniem zagrożeniom zajmują się Powiatowe służby, których siedziby znajdują się na terenie miasta Lipno.

Jednostkami tymi są: Straż Pożarna, Policja, Sąd.

Teren gminy w zakresie ochrony przeciwpożarowej obsługuje Gminna Ochotnicza Straż Pożarna w Wielgim z jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej w: Zaduszniki, Witkowo, Suradówek, Czarne, Zakrzewo, Oleszno, Płonczyn, Wielgie i Tupadły,

Obszar gminy w odnoścu do celów gaśniczych zabezpieczony jest z gminnej sieci wodociągowej, poprzez sieć hydrantów, które zainstalowane są na przyłączach wodociągowych oraz końcówkach sieci rozdzielczej.

8.2. Zagrożenia powodziowe

Zgodnie z art. 88a ustawy prawo wodne:

- Ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej.
- Użytkownicy wód współpracują z organami administracji rządowej i samorządowej w ochronie przed powodzią, w zakresie określonym w przepisach ustawy oraz w odrębnych przepisach.
- Ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Na terenie Gminy Wielgie nie występują obszary, na których istnieje znaczące ryzyko powodzi lub wystąpienie znaczącego ryzyka powodzi jest prawdopodobne – obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

ROZDZIAŁ III

WNIOSKI DO STUDIUM GMINY WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI OPRACOWAŃ STRATEGICZNYCH I PLANÓW WYŻSZEGO RZĘDU

1. CELE ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ STRATEGICZNYCH

Niniejsze Studium stanowi uszczegółowienie zagadnień zawartych w opracowaniach strategicznych dotyczących obszaru całej gminy.

Niżej wymienione opracowania strategiczne to:

- ☐ Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa województwa kujawsko – pomorskiego,
- ☐ Strategia rozwoju powiatu lipnowskiego na lata 2006 - 2016,
- ☐ Program rozwoju gospodarczego gminy Wielgie,
- ☐ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie,
- ☐ Plan rozwoju lokalnego gminy Wielgie na lata 2007 – 2013,
- ☐ Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla gminy Wielgie na lata 2004 – 2007 z perspektywą na lata 2008 - 2011.

1.1. Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa do 2010r. w Województwie Kujawsko – Pomorskim.

W Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa do 2010r, w Województwie Kujawsko – Pomorskim przyjęto trzy cele operacyjne, którym podlegają następujące priorytety:

- ☐ poprawa warunków życia ludności:
 - podniesienie poziomu wykształcenia ludności obszarów wiejskich,
 - wspieranie rozwoju infrastruktury społecznej oraz zapewnienie funkcjonowania systemów pomocy i ubezpieczeń społecznych,
- ☐ poprawa sytuacji dochodowej rolnictwa przez wspieranie restrukturyzacji i modernizacji obszarów wiejskich:
 - przebudowa rolnictwa i jego otoczenia,
 - modernizacja i restrukturyzacja przetwórstwa rolno – spożywczego,
 - poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej, rozwój alternatywnych źródeł dochodu,
- ☐ ochrona i poprawa środowiska przyrodniczego i kulturowego poprzez:
 - respektowanie zasad ochrony środowiska w rozwoju gospodarczym wsi,
 - kompleksowe kształtowanie środowiska kulturowego na obszarach wiejskich.

1.2.Strategia Rozwoju Powiatu Lipnowskiego

Strategia Rozwoju Powiatu Lipnowskiego opracowana została na lata 2006 - 2016. Wskazano w niej 6 strategicznych obszarów działań:

- ☐ edukację i rozwój zasobów ludzkich,
 - ☐ przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy,
 - ☐ wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich,
 - ☐ infrastrukturę techniczną,
 - ☐ turystykę,
 - ☐ środowisko przyrodnicze i kulturowe,
- oraz wskazano 13 celów operacyjnych.

Misją Strategii Rozwoju Powiatu są:

wykształceni i zdrowi mieszkańcy, modernizująca się produkcja i przetwórstwo, turystyka oraz żywność ekologiczna, jako droga do wzrostu poziomu życia i konkurencyjności powiatu.

1.3.Program rozwoju gospodarczego gminy Wielgie

Program opracowany został na lata 2004 - 2008 i jest drugą częścią Strategii Rozwoju Gminy. Pierwszą częścią jest diagnoza sytuacji w gminie.

1.3.1.Program rozwoju gospodarczego gminy Wielgie

Program ten powstał w związku z nową sytuacją wynikającą z wejściem Polski do Unii Europejskiej i implikacji z tą zmianą. Celem opracowania są:

- ☐ studia nad lokalnym potencjałem gospodarczym i projektami inwestycyjnymi,
- ☐ identyfikacja celów rozwojowych służących wzrostowi zatrudnienia i rozwojowi przedsiębiorczości,

- wskazanie metod i działań prowadzących do realizacji celów rozwojowych, służących wzrostowi zatrudnienia i rozwojowi przedsiębiorczości,
- opracowanie wybranych projektów wdrażania z celów strategicznych.

Wizja rozwoju gminy Wielgie w perspektywie kilkunastu lat została określona dwuetapowo.

W pierwszym etapie uczestnicy zespołów roboczych określili najważniejsze elementy, składające się według nich na pożądany obraz przyszłości ich gminy.

W drugim etapie, badanie wzajemnych relacji czynników składających się na analizę SWOT i analiza tych czynników w kontekście określonych kluczowych problemów, pozwoliło zarysować wizję rozwoju gminy.

Główną przesłanką wizji rozwoju gminy jest:

poprawa sytuacji dochodowej mieszkańców, ograniczenie bezrobocia i ucieczki młodzieży.

Oznacza to konieczność tworzenia klimatu dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, pokazania pozarolniczych kierunków rozwoju gospodarki w warunkach tej gminy, rozwoju infrastruktury służącej gospodarce i mieszkańcom oraz dbałość o rozwój oświaty. Zwiększenie aktywności lokalnych przedsiębiorców obniży bezrobocie i zwiększy atrakcyjność gminy dla młodzieży i ludzi z zewnątrz, którzy chcieliby się tu osiedlić lub zainwestować.

1.3.2. Strategia Rozwoju Sołectwa Suradówek w Gminie Wielgie

Dodatkowo dla sołectwa Suradówek w 2004r., sporządzono **Strategię Rozwoju Sołectwa Suradówek w Gminie Wielgie**. Wizją opracowanej strategii jest to, aby:

moja wieś jest ostoją dla mieszkańców i podróżnych, domem, za którym się tęskni i chętnie do niego powraca, aby młodzi ludzie z naszej wsi (po osiągnięciu wykształcenia w miastach) wracali na ziemię ojców.

1.4. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wielgie

Studium opracowywane było w latach 2001 - 2002 dla całego obszaru gminy. Zadaniem studium jest stworzenie podstaw do koordynacji działań w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu sporządzone i wydawane bez planów muszą być spójne z polityką przestrzenną określoną w Studium.

Podstawą formułowania celów polityki przestrzennej są zidentyfikowane problemy.

W wyznaczonych celach dążyć się powinno do stopniowej likwidacji zagrożeń i wykorzystania szans jakimi gmina dysponuje. Do celów tych zalicza się:

- cel główny rozwoju gminy,
- cele przyrodnicze i kulturowe,
- cele społeczno – gospodarcze,
- cele z zakresu infrastruktury techniczne,
- cele przestrzenne.

Głównym celem zagospodarowania przestrzennego gminy jest:

kształtowanie struktur przestrzennych podnoszących konkurencyjność, atrakcyjność gminy i jakość życia mieszkańców.

Zakłada się, że podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności gminy uzyska się poprzez kształtowanie sieci osadniczej, koncentrację zabudowy, dobrą dostępność komunikacyjną zarówno zewnętrzną, jak i wewnętrzną, ukształtowany system ekologiczny i „czyste środowisko”.

Osiągnięcie zamierzonych celów wymaga instrumentów realizacji: planistycznych i poza planistycznych.

W studium dla gminy opracowano również strategiczne kierunki działania polegające na:

- współpracy między gminnej,
- współpracy z samorządem województwa, powiatu i administracją rządową.

1.5. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wielgie na lata 2007 – 2013

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem programowym, którego celem jest uzasadnienie konieczności realizacji poszczególnych projektów oraz ujęcie ich w spójną i logicznie realizowaną całość w formie wieloletniego planu inwestycyjnego. Plan Rozwoju Lokalnego jest „łącznikiem” między krajowymi programami operacyjnymi na lata 2007 – 2013 i Regionalnym Programem Operacyjnym, a postulowanymi do realizacji projektami na terenie gminy.

Projekty ujęte w Planie, ukierunkowane są na realizację misji gminy zdefiniowanej w Programie Rozwoju Gospodarczego Gminy Wielgie, jego celów strategicznych i operacyjnych, przyczynia się również do realizacji kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Głównymi partnerami w tworzeniu i wdrażaniu Planu są:

- radni, komisje Rady Gminy i Rada Gminy Wielgie,
- sołtysi, rady sołeckie i zebrania wiejskie,

- ☐ stowarzyszenia działające w gminie,
- ☐ przedsiębiorcy z terenu gminy.

1.6. Program Ochrony Środowiska Gminy Wielgie

Program Ochrony Środowiska Gminy Wielgie, opracowany został na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016” Uchwała Nr XXXVIII/251/10 z dnia 26.03.2010r. Program ten zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, określa w szczególności:

- ☐ cele ekologiczne,
- ☐ priorytety ekologiczne,
- ☐ rodzaj i harmonogram przedsięwzięć ekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

„Ochrona zasobów i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego gminy w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz zaktywizowanie rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju turystyki i rekreacji”,

jest przyjętym głównym celem ochrony środowiska w gminie. Mając to na uwadze, aktualny stan środowiska na obszarze gminy i identyfikację najważniejszych problemów ekologicznych, wydziela się następujące cele:

- ☐ ochronę wód powierzchniowych Jeziora Orłowskiego i walorów przyrodniczo –krajobrazowych jeziora i jego otoczenia,
- ☐ poprawę jakości pozostałych wód powierzchniowych,
- ☐ zachowanie jakości wód podziemnych i ich ochronę przed degradacją,
- ☐ wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarki odpadami,
- ☐ ochronę gruntów przed erozją i przeciwdziałanie degradacji gleb,
- ☐ zachowanie i kształtowanie różnorodności biologicznej,
- ☐ zwiększenie lesistości gminy,
- ☐ ochronę zasobów przyrodniczych ekosystemu Jeziora Tupadelskiego,
- ☐ przeciwdziałanie poważnym awariom,
- ☐ dalszą poprawę jakości powietrza atmosferycznego.

Podstawowym organem, który jest odpowiedzialny za realizację powyższych celów programu ochrony środowiska gminy jest organ wykonawczy gminy – wójt. Z realizacji programu co 2 lata wójt składa Radzie Gminy stosowne sprawozdania.

1.7. Plan gospodarki odpadami

Plan gospodarki odpadami dla Gminy Wielgie na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016” Uchwała Nr XXXVIII/251/10 z dnia 26.03.2010r. opracowany został dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa oraz realizacji określonych ustawą zasad gospodarki odpadami, a także stworzenie zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów, spełniających wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska.

Plan w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi zakłada:

- ☐ objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów,
- ☐ podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
- ☐ podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów w szczególności uwzględnieniem rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- ☐ rozwój selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych,
- ☐ rozwój selektywnej zbiórki odpadów budowlanych,
- ☐ rozwój selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w grupie odpadów komunalnych.

Nakłady na realizację Planu pochodzić będą z budżetu gminy, ze środków własnych podmiotów gospodarczych, z budżetu powiatu i państwa, funduszy ekologicznych i środków zewnętrznych.

Wymieniając wszystkie wyżej wymienione opracowania strategiczne i planistyczne, należy wspomnieć również o istniejącym w gminie **Stowarzyszeniu Rozwoju Gminy Wielgie „Przyszłość”**. Stowarzyszenie istnieje od 2003r. Członkowie Stowarzyszenia uczestniczą w szkoleniu i warsztatach związanych z rozwojem wsi, promocją, nauką pisania wniosków na pozyskanie grantów na statutowe cele Stowarzyszenia.

Gmina należy również do Stowarzyszenia Lokalnych Grup Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe. Swoim zasięgiem obejmuje 7 gmin, w tym 2 gminy miejsko – wiejskie.

Podstawowe oraz nadrzędne kierunki rozwoju gminy wytyczone w wyżej wymienionych opracowaniach wzajemnie się uzupełniają i formułują przyszłościową wizję gminy. Nakreślone cele ukazują do jakiego przyszłego stanu gmina chce dążyć wykorzystując atuty i ograniczając negatywny wpływ barier rozwoju oraz w jaki sposób zamierza osiągnąć pożądany stan i jaki potrzebny jest okres czasu do zrealizowania tych zamierzeń. W ten sposób kształtuje się wizja rozwoju, która powinna być

realistyczna i odważna. W opracowaniach tych dominujące miejsce muszą zająć również przedsięwzięcia i zadania, które gmina może podjąć sama lub we współdziałaniu z innymi podmiotami działającymi na jej terenie.

Pomocnym w realizacji powyższych celów, będzie opracowany plan urządzeniowo – rolny. Plan ten jest kolejnym etapem działań planistycznych, który przyczyni się do realizacji określonych celów szczegółowych, a te z kolei pozwolą osiągnąć cel główny wizji zrównoważonego rozwoju gminy.

2. CELE PUBLICZNE REALIZOWANE PRZEZ ZADANIA PONADLOKALNE

2.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego.

Uchwalony Uchwałą Nr XXI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. Sejmiku Województwa, sporządzony został na podstawie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 1996 r..

Współzależność pomiędzy ustaleniami planu województwa a studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy reguluje obowiązująca z dn. 27 lipca 2003r. ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z zapisami w/w ustawy Wójt sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju oraz ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

W studium określa się w szczególności obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego uwzględnia „Koncepcję polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” oraz opracowaną wcześniej strategię rozwoju naszego regionu, w związku z powyższym uwzględniając zasady określone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględniamy zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Nadrzędnym celem zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego jest „Budowa konkurencyjnych struktur funkcjonalno-przestrzennych podnoszących konkurencyjność regionu i jakość życia mieszkańców”. O konkurencyjności struktur przestrzennych decyduje przede wszystkim: stopień koncentracji potencjału ludzkiego i gospodarczego, atrakcyjność warunków życia i inwestowania oraz dobra dostępność komunikacyjna.

Przyjęty cel, z uwagi na zróżnicowane uwarunkowania lokalne poszczególnych obszarów i miejscowości, będzie w wieloraki sposób realizowany. Każdorazowo jednak przyjęte zasady i kierunki gospodarowania przestrzenią powinny skutkować zwiększeniem atrakcyjności obszaru w oparciu o lokalne wartości przyrodnicze i kulturowe, podwyższone standardy życia mieszkańców, wyposażenie w sprawne systemy infrastruktury technicznej i dogodne powiązania komunikacyjne.

W planie zagospodarowania przestrzennego, wzmocnienie koncentracji potencjału zamierza się uzyskać przez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego zostały określone dla całego województwa w układzie trzech stref: sieci osadniczej, środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz komunikacji i infrastruktury technicznej.

Gmina Wielgie leży w centralnej strefie polityki przestrzennej.

Podstawowe kierunki działań związane z rozwojem i kształtowaniem sieci osadniczej w województwie zakładają wzmocnienie jej potencjału, podniesienie jakości życia mieszkańców, wykorzystanie walorów turystycznych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego.

W hierarchii sieci osadniczej wieś Wielgie pełni rolę siedziby gminy o zasięgu obsługującym jej obszar, zapewniając obsługę mieszkańców w zakresie edukacji (na poziomie podstawowym i gimnazjalnym), służby zdrowia (podstawowej opieki zdrowotnej), pomocy społecznej i obsługi rolnictwa oraz stworzenie podstaw dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Kształtowanie sieci osadniczej w województwie będzie obejmować działania zmierzające do jej rozwoju poprzez wyposażenie miast poszczególnych poziomów hierarchicznych w instytucje obsługi mieszkańców, stosownie do ich pozycji w sieci i zasięgu oddziaływania.

Gospodarcze wykorzystanie walorów turystycznych jednostek osadniczych województwa wymaga wzmocnienia ich funkcji związanych z obsługą ruchu turystycznego oraz poprawy zagospodarowania turystycznego.

Plan zakłada ochronę dziedzictwa kulturowego jednostek osadniczych województwa.

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie dla przyszłych pokoleń. Dla ochrony zasobów i walorów przyrodniczych i krajobrazowych niezbędne jest gospodarowanie z

zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, co pozwoli na prawidłowe funkcjonowanie systemów przyrodniczych poprzez:

1. zachowanie terenów korytarzy ekologicznych - stanowiących łączniki między obszarami chronionymi,
2. utworzenie nowych obszarów chronionych między innymi Skępskiego Parku Krajobrazowego
3. ochronę zasobów wodnych przez opracowanie spójnego, kompleksowego programu ochrony wód powierzchniowych przed obszarowymi zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego, ze wskazaniem sposobów i metod tej ochrony,
4. likwidację punktowych źródeł zanieczyszczeń wód, modernizację istniejących oczyszczalni w kierunku chemicznego unieszkodliwiania ścieków oraz dostosowania przepustowości do przyszłych potrzeb, kontynuowanie rozbudowy systemów kanalizacji sanitarnej w celu dociążenia oczyszczalni ścieków a tym samym zwiększenia ich efektywności,
5. rozbudowę i odbudowę obiektów małej retencji wód,
6. rekultywację skażonych terenów po likwidowanych obiektach przemysłowo-składowych,
7. ochronę zasobów glebowych i leśnych przed przeznaczeniem na cele nierolnicze gleb wysokoprodukcyjnych,
8. prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej wg zasad powszechnej ochrony lasów, trwałości utrzymania lasów, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów i powiększenia zasobów leśnych,
9. zwiększenie zasobów zieleni na obszarach wykorzystywanych rolniczo (zalesienie i wprowadzenie zadrzewień) w szczególności w sąsiedztwie cieków,
10. wprowadzenie zadrzewień, zarówno szpalerowych wzdłuż dróg, cieków i na miedzach oraz kępowych np. w obniżeniach terenowych, na bezleśnych obszarach intensywnie użytkowanych rolniczo, na których przeważają gleby wysokich klas bonitacyjnych, co pozwoli na zwiększenie walorów krajobrazowych i przeciwdziałanie erozji gleb.

Dla podniesienia konkurencyjności i aktywizacji gospodarczej rejonu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do ochrony i wykorzystania zasobów przyrodniczych oraz prawidłowego zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:

1. rozwój instytucji obsługi rolnictwa w siedzibach gmin stosownie do wielkości i rangi obsługiwanego obszaru oraz ośrodków wiejskich w zależności od charakteru produkcji i potrzeb związanych z obsługą rolnictwa,
2. rozwój i modernizację przetwórstwa rolno-spożywczego, głównie mięsnego, mleczarskiego, zbożowo-młynarskiego, owocowo-warzywnego oraz rozwój małych przetwórni przetwarzających surowce lokalne pochodzące z gospodarstw ekologicznych.

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie dla przyszłych pokoleń. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców.

Kierunkiem działań planistycznych w zakresie komunikacji jest poprawa powiązań podnoszących atrakcyjność rejonu. Rozwój systemów gazowniczych i wodno-ściekowych wpłynie na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz poprawę czystości powietrza atmosferycznego i wód. Rozbudowa systemów energetycznych zapewni bezpieczeństwo energetyczne województwa jak również zagwarantuje odbiorcom dostawę energii elektrycznej zgodnej z wymogami, standardami i normami ogólnokrajowymi.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjęto funkcjonalny podział układu drogowego na nadrzędny i podstawowy.

Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania tej części województwa niezbędna jest modernizacja sieci komunikacyjnej obejmująca przebudowę dróg wojewódzkich nr 558 i 559 (zadanie nr 105 i 101). Przebudowa dróg obliguje do budowy obejść miejscowości i terenów zurbanizowanych wszędzie tam, gdzie nie ma możliwości uzyskania odpowiednich parametrów technicznych.

Najważniejsze kierunki działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej obejmują:

- rozbudowę i modernizację urządzeń gospodarki ściekowej poprzez między innymi rozbudowę sieci kanalizacyjnej w Wielgim,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w obszarze gmin wiejskich poprzez budowę czyszczalni i sieci kanalizacyjnych dla miejscowości o zwartej zabudowie,
- realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej,
- naprawa i odbudowa urządzeń przeciwpowodziowych w Dolinie Wisły (m.inn. wały przeciwpowodziowe Świętego Strumienia).

Najważniejsze kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami obejmują - budowę całostowego systemu gospodarki odpadami, którego podstawą realizacji będzie opracowany zgodnie z ustawą o odpadach „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W przypadku znacznego zapotrzebowania na energię elektryczną, który uzależniony jest od tempa rozwoju gospodarczego kraju, zakłada się budowę nowych źródeł energii elektrycznej produkowanej w oparciu o gaz ziemny. Do tych zamierzeń należy budowa elektrowni gazowej we Włocławku. Przy realizacji tej inwestycji będzie konieczna rozbudowa systemu o napięciu 400 kV o dwutorową linię 400 kV stanowiącą wprowadzenie istniejącej linii 400 kV Płock-Gdańsk do elektrowni. W dalszej perspektywie zakłada się budowę linii 400 kV na odcinku Włocławek-Mogilno. Realizacja tej linii jest ściśle związana z budową elektrowni gazowej Mogilno, co do której obecnie brak bliższych terminów realizacji (zamierzenie potencjalne).

Gazyfikacja miast i gmin prowadzona jest na podstawie opracowanych „konceptji” programowych gazyfikacji” byłych województw, które odpowiadają w pełni potrzebom województwa kujawsko-pomorskiego. Założenia rozwojowe określono jako poszczególne etapy bez podania horyzontów czasowych, gdyż realizacja zamierzeń inwestycyjnych uzależniona jest od:

- ekonomicznej efektywności inwestycji gazociągowych,
- pozyskania odbiorców strategicznych o dużym poborze gazu,
- zmiany paliwa grzewczego ze stałego na gazowy w kotłowniach osiedlowych i przemysłowych w ramach ochrony środowiska,
- zainteresowanie gazyfikacją samorządów, mieszkańców miast i gmin oraz ich przygotowanie do odbioru gazu,
- posiadaniem środków finansowych przeznaczonych na realizację gazociągów wysokoprężnych i stacji redukcyjnych wysokiego ciśnienia.

Uszczegółowieniem kierunków zagospodarowania przestrzennego całego województwa, w tym gminy jest spis zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne. Jest to jednocześnie konkretyzacja zamierzeń ogólnie zarysowanych w „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, a mających swoje odzwierciedlenie w przestrzeni fizycznej województwa. Większość zadań wynika z przyjętych, bądź zaakceptowanych dokumentów źródłowych o charakterze strategicznym i programowym, Kontraktu Wojewódzkiego, Programu Rozwoju Województwa do 2010 r. oraz ustaw szczególnych.

Rozmieszczenie tych zadań w przestrzeni wraz z podziałem na zadania o znaczeniu krajowym, wojewódzkim oraz służące obronności państwa, dotyczące gminy Wielgie i terenów przyległych, pokazano w tabeli pod tym samym tytułem.

Aktualnie obszar województwa został objęty projektem zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, zgodnie z Uchwałą Nr VII/91/07 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 kwietnia 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany w/w planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego.

2.2. Zadania ponadlokalne realizujące cele publiczne wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego:

2.2.1. Zadania o znaczeniu krajowym - rozumiane jako wnioski do koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju.

Środowisko przyrodnicze i kulturowe.

- ☐ Ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze.
- ☐ Utworzenie sieci rezerwatów i parków kulturowych. Samorządy lokalne we współpracy z Służbami Konserwatorskimi.

2.2.2. Zadania o znaczeniu wojewódzkim

1) Środowisko przyrodnicze i kulturowe

Opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego - **zadanie nr 39**.

Realizacja programu zwiększenia lesistości i zadrzewień województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2001-2020 - **zadanie nr 40**:

- Utworzenie Skępskiego Parku Krajobrazowego - **zadanie nr 42**,
- Modernizacja wadliwie funkcjonujących systemów melioracyjnych, w szczególności na Pojezierzu Chełmińsko-Dobrzyńskim i Kujawach- **zadanie nr 48**,

2) Komunikacja

- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 559 - **zadanie nr 101**,
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 558 - **zadanie nr 105**.

2.3.Strategia rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007 - 2020

W Strategii rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego założono realizację głównego nadrzędnego celu w zapisie:

➤ **poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad równoważonego rozwoju**

Wskazano również:

- trzy priorytetowe obszary działań strategicznych,
- działania strategiczne (cele strategiczne),
- główne kierunki działań strategicznych (cele operacyjne).

Do priorytetowych obszarów działań należą:

- Rozwój nowoczesnej gospodarki w województwie kujawsko-pomorskim.
- Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu województwa.
- Rozwój zasobów ludzkich województwa.

Przyjęto następujące działania strategiczne (cele strategiczne – długookresowe) dla rozwoju nowoczesnej gospodarki w województwie:

„Kreowanie warunków przedsiębiorczości i upowszechniania innowacji”.

1) Główne kierunki działań strategicznych:

- Rozwijanie postaw przedsiębiorczych.
- Rozwijanie instytucji otoczenia biznesu.
- Kształtowanie regionalnego systemu transferu innowacji i wymiany informacji.
- Rozwój potencjału naukowo-badawczego regionu.
- Wzmacnianie konkurencyjności regionalnej gospodarki rolnej, w tym Główne kierunki działań strategicznych poprzez:
 - Wspieranie adaptacji gospodarstw rolnych do funkcjonowania na współczesnych rynkach Rolnych.
 - Wzmacnianie konkurencyjności przetwórstwa rolno-spożywczego.
 - Promocja rozwoju turystyki, w tym główne kierunki działań strategicznych:
 - promocja walorów i produktów turystycznych,
 - promocja i rozwój sektora usług turystycznych.

2.3.1.Dla unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu województwa:

1) Wsparcie rozwoju sieci osadniczej.

Główne kierunki działań strategicznych:

- wspieranie procesów metropolizacji ośrodków stołecznych Bydgoszczy i Torunia,
- rewitalizacja miast i wsi regionu.

2) Rozwój infrastruktury technicznej.

Główne kierunki działań strategicznych:

- poprawa dostępności komunikacyjnej regionu,
- unowocześnienie układów transportowych wewnątrzregionalnych,
- rozwój i unowocześnienie pozostałej infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa.

3) Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego.

Główne kierunki działań strategicznych:

- rozwój infrastruktury teleinformatycznej,
- informatyzacja usług publicznych, zwłaszcza w administracji i zarządzaniu.

2) Rozwój infrastruktury społecznej.

Główne kierunki działań strategicznych:

- unowocześnianie infrastruktury usług społecznych,
- kształtowanie sieci usług publicznych z punktu widzenia ich dostępności.

3) Promocja dziedzictwa kulturowego.

Główne kierunki działań strategicznych:

- zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych.

4) Zachowanie i wzbogacanie zasobów środowiska przyrodniczego

Główne kierunki działań strategicznych:

- utrwalanie, wzbogacanie systemu ekologicznego regionu
- rewitalizacja środowiska przyrodniczego.

2.3.2. Dla rozwoju zasobów ludzkich:

1) Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy

Główne kierunki działań strategicznych:

- zwiększenie roli szkolnictwa wyższego w rozwoju regionu,
- poprawa efektywności kształcenia,

- dostępność edukacji dla dorosłych,
- wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży.

2) Budowa kapitału społecznego

Główne kierunki działań strategicznych:

- wspieranie rozwoju sektora organizacji pozarządowych,
- budowa partnerstwa publiczno-społecznego.

3) Promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą

Główne kierunki działań strategicznych:

- rozwój zatrudnienia osób bezrobotnych,
- przeciwdziałanie bezrobociu osób zagrożonych utratą pracy w rolnictwie oraz sektorach mających problemy z dostosowaniem się do potrzeb rynku pracy.

4) Promocja i profilaktyka zdrowia

Główne kierunki działań strategicznych:

- edukacja zdrowotna społeczeństwa,
- promocja aktywności sportowo-rekreacyjnej,
- powszechna, wczesna diagnostyka medyczna, profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.

5) Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności

Główne kierunki działań strategicznych:

- przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu,
- wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych,
- poprawa stanu bezpieczeństwa ludności.

ROZDZIAŁ IV

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY - POLITYKA PRZESTRZENNA

1.1. Ogólne zasady polityki przestrzennej

Dla sprecyzowania kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przeanalizowano stan obecnego zagospodarowania obszaru, warunki naturalne, w tym przyrodnicze, terenowe i klimatyczne, tendencje rozwojowe wynikające z uwarunkowań prawnych, rozwoju gospodarczego gminy, województwa i kraju. Przyjęto zadania ponadlokalne do zrealizowania na terenie gminy a zapisane w koncepcji zagospodarowania kraju oraz wynikające z planu województwa. Uszczegółowiono rozmieszczenie w przestrzeni poszczególnych elementów zagospodarowania zgodnie z predyspozycją poszczególnych terenów.

Rozwój przestrzenny gminy jest zdeterminowany warunkami naturalnymi oraz istniejącym zainwestowaniem. Istotne znaczenie ma również zainwestowanie poza granicami administracyjnymi, na obszarze gmin przyległych.

Rozwój gminy polegać będzie z jednej strony na przekształcaniach funkcjonalnych i przestrzennych oraz wypełnieniu istniejących struktur w ramach terenów już zurbanizowanych, z zachowaniem walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, z drugiej strony na przygotowaniu technicznym i planistycznym nowych terenów do inwestowania zarówno przez mieszkańców gminy jak i inwestorów z zewnątrz. Szczególnie ważni dla gminy są inwestorzy z zewnątrz, którzy umieszczają swój kapitał na terenie gminy, który będzie stanowił o rozwoju gminy i nowych miejscach pracy oraz podatkach wpływających do gminy, co stanowi o rozwoju ogólnym gminy, w tym o środkach na realizację zadań własnych gminy.

1.2. Strefy polityki przestrzennej oraz kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

W celu sformułowania kierunków przestrzennego rozwoju gminy przyjęto w „Studium...” podział terenu gminy o charakterze strukturalnym. Zaproponowano 3 modelowe warstwy podziałów wewnętrznych obszaru gminy, dokonanych według różnorodnych kryteriów. Są to następujące podziały:

1. **System zagospodarowania terenu** dzielący gminę na obszary otwarte i obszary zurbanizowane (z wyodrębnieniem obszarów predysponowanych do urbanizacji).
2. **Struktura przestrzenna** dzieląca gminę na 3 jednostki strukturalne (oznaczone cyframi rzymskimi I–III).
3. **Sfery polityki przestrzennej** wyróżniające:
 - Strefę wielofunkcyjną oznaczoną literą W,
 - sferę osadniczą, łączona zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa i usługowa oznaczoną literą MNU,
 - strefę produkcyjno – składową i usługową oznaczoną literą PU,
 - strefę rolniczej przestrzeni produkcyjnej oznaczoną literą R,
 - strefę mieszkaniowo - rezydencjalną - oznaczoną literą MNr,
 - strefę rekreacyjno - osadniczą - oznaczoną literą MNr/Tw,
 - strefę rekreacji indywidualnej i wypoczynku oznaczoną literą Tw,
 - strefę leśną oznaczoną literą L,
 - strefę ekologiczną – oznaczoną literą E.

Każda z wyżej wymienionych struktur posiada inny poziom uogólnienia kwalifikacyjnego i różny stopień szczegółowości zasad zagospodarowania przestrzennego.

W drugim i trzecim podziale wyodrębnionym terenom przypisano ustalenia, zalecenia i ukierunkowania. Dodatkowo w obrębie większości stref wyodrębniono charakterystyczne tereny polityki przestrzennej w celu uszczegółowienia zasad gospodarowania tymi terenami.

W celu ustalenia zasad gospodarowania przestrzenią poszczególnych działek (np. działek geodezyjnych) należy dokonać identyfikacji (umiejscowienia) analizowanej działki na tle poszczególnych podziałów strukturalnych tj. jednostek strukturalnych, stref i wyodrębnionych w obrębie stref terenów polityki przestrzennej (stanowiących rodzaj podstref) a następnie zsumowanie tych ustaleń i zaleceń. Suma ustaleń i zaleceń przyjętych dla danej: jednostki strukturalnej, strefy polityki przestrzennej i ewentualnie wyodrębnionego terenu, daje obraz kierunkowych wytycznych związanych z rozwojem przestrzennym.

Dopełnieniem tego obrazu są ustalenia związane z ochroną i kształtowaniem środowiska przyrodniczego oraz ochroną środowiska kulturowego, a także uwarunkowania wynikające z kierunków rozwoju systemów infrastruktury, zarówno komunikacyjnej jak i technicznej.

1.2.1 System zagospodarowania terenu – elementy struktury terenu

System zagospodarowania terenu tworzą dwa podstawowe elementy struktury terenu:

Obszary zurbanizowane, tj. zainwestowane i zabudowane – są to obszary koncentracji funkcji społecznych i gospodarczych, w tym mieszkaniowych, przemysłowych, usługowych i rekreacyjno-wypoczynkowych tworzących wspólne środowisko życia mieszkańców obszaru, wspieranych obszarami otwartymi.

Obszary otwarte, tj. niezabudowane – stanowią bazę funkcjonowania rolnictwa, terenów zadrzewionych i innych form użytkowania terenu.

Obszary urbanizacji stanowią propozycję, ofertę nowych kierunków rozwoju przestrzennego. Wyodrębniono je jako podgrupę głównie z obszarów otwartych. Stanowią one rodzaj kompromisu pomiędzy ochroną obszarów terenów otwartych a potrzebą udostępniania kolejnych terenów inwestycyjnych (zarówno dla funkcji społecznych jak i gospodarczych). Obsługiwane będą przez układ komunikacyjny wiążący te obszary wzajemnie ze sobą oraz wiążący poszczególne funkcje wraz z całym systemem w gminie i z przestrzenią zewnętrzną gminy.

1.2.2. Struktura przestrzenna gminy

Przestrzenne jednostki strukturalne. Gmina Wielgie posiada ukształtowaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną, zdeterminowaną warunkami naturalnymi i dotychczasowym zagospodarowaniem terenów. Biorąc pod uwagę obecne zagospodarowanie jak również uwarunkowania wpływające na przyszły rozwój gminy, wyodrębnia się **3 przestrzenne jednostki strukturalne** oznaczając je kolejnymi cyframi rzymskimi:

- a) I - jednostka urbanizacji,
- b) II - jednostka rolna,
- c) III - jednostka podwyższonej ochrony.

Podstawą wyznaczenia granicy jednostek strukturalnych jest analiza warunków przyrodniczych zagospodarowania terenu potrzeb oraz trendów inwestycyjnych.

1) Jednostka urbanizacji (I)

Położenie: Jednostka obejmuje tereny rozproszone w obrębie całej gminy. Największy z nich obejmuje środkową część gminy - generalnie miejscowość Wielgie, część Nowej Wsi (pas terenu w kierunku wsi Teodorowo). Pozostałe większe tereny to rejony wsi: Suradówek, Suszewo, Czerskie Rumunki, Szczepanki, Witkowo, Zaduszniki, Bętlewo, Płonczyn, Oleszno.

Zasady zagospodarowania przestrzeni:

Dominującą formą gospodarowania obszarem będzie kompleksowa urbanizacja. W obrębie jednostki ustala się możliwość realizacji różnorodnych funkcji.

Funkcją podstawową jednostki jest i będzie nadal zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa jednorodzinna i wielorodzinna niska, a także szeroko pojęta obsługa funkcji mieszkaniowych realizowana w strefie mieszkaniowo – usługowej. Na rysunku Studium załączniku nr 3 do uchwały oznaczono te tereny symbolem MN/U.

Kolejną formą gospodarowania obszarem będzie kompleksowa urbanizacja produkcyjno – składowo - usługowa. Podstawową funkcją będzie produkcja i inne usługi komercyjne, magazyny i składy w obiektach wbudowanych i wolnostojących o niewielkim stopniu uciążliwości dla środowiska (nie dopuszcza się lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. Dz. U. Nr 213, poz.1397 z późn. zm.), nie wykraczającej poza granice działki, na której są zlokalizowane - realizowane w tej strefie. Na rysunku Studium załączniku nr 3 do uchwały oznaczono te tereny symbolem PU.

Formą łączącą zabudowę mieszkaniową niskiej i średniej intensywności, zabudowę mieszkaniowo- usługową niskiej i średniej intensywności, istniejącą i projektowaną działalność produkcyjno – składową w tym szeroko rozumianych innych usług komercyjnych, urządzeń technicznych do zachowania i uzupełnień – realizowana w strefie wielofunkcyjnej. Na rysunku Studium załączniku nr 3 do uchwały oznaczono te tereny symbolem W.

Następną formą gospodarowania obszarem będzie urbanizacja usługowa. Podstawową funkcją będzie szeroko pojęta sfera usług wbudowanych i wolnostojących o niewielkim stopniu uciążliwości dla środowiska, nie wykraczającej poza granice działki, na której są zlokalizowane - realizowane w strefie produkcyjnej usługowej PU, MNU.

Nowe tereny wymagają kompleksowego zagospodarowania działki i rozwoju wszystkich systemów lokalnej infrastruktury technicznej.

Pozostałą formą gospodarowania obszarem będzie zabudowa turystyczno – rekreacyjna na terenach oznaczonych symbolem MNr/Tw.

2) Jednostka rolna (II)

Położenie: Jednostka stanowi obszar składający się z kilku części, usytuowana jest głównie w północnej, wschodniej i południowej części gminy.

Zasady zagospodarowania przestrzeni: Dominującą formą gospodarowania obszarem jest produkcja rolna w wyznaczonej strefie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, oznaczona na rysunku symbolem R.

3) Jednostka podwyższonej ochrony nr III

Położenie: Jednostka obejmuje głównie część wschodnią i środkową łącznie z jeziorami Orłowskim i Tupadłowskim oraz pasy ciągnące się przez obszar całej gminy w środkowej jej części.

Zasady zagospodarowania przestrzeni: Jednostka predysponowana do rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych i gospodarki leśnej. Obowiązuje tu ochrona terenów zalewowych oraz ciągów ekologicznych.

- W strefie leśnej – L zaleca się wprowadzanie zalesień i zadrzewień.
- W strefie ekologicznej – E ustala się ochronę terenów zalewowych oraz ciągów ekologicznych.
- W strefie MNr mieszkaniowo - rezydencjonalnej zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna willowa, rezydencjonalna na działkach o dużych powierzchniach, możliwe maksymalne ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz ochrona gruntów leśnych.
- W strefie MNr/Tw rekreacyjno - osadniczej dopuszcza się zabudowę mieszkaniową jednorodziną willową, rezydencjonalną na działkach o dużych powierzchniach oraz zabudowę rekreacyjną. Obowiązuje oraz ochrona gruntów leśnych. Należy w tej strefie ograniczyć stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo..

Obowiązuje na tych terenach o których wyżej:

- zakaz grodzenia działek siatką lub innym o pełnej zabudowie, dopuszcza się jedynie wyznaczenie terenu żerdziami w odległości 20 m nad ziemią do wysokości 50 m.,
- zachowanie pomiędzy terenami zabudowy mieszkaniowo – rezydencjonalnej (MNr), rekreacyjno - osadniczej (MNr/Tw) oraz wielofunkcyjnej (W) wolnej przestrzeni o min. szer. 300m dla przemieszczania się zwierzyny.

Tabela 14. Struktura przestrzenna. Strefy polityki przestrzennej.

nr	Przestrzenna jednostka strukturalna	Strefy polityki przestrzennej (S)		Charakterystyczne tereny polityki przestrzennej w obrębie stref
		oznaczenie	nazwa strefy	
I	Jednostka urbanizacji	W	Strefa wielofunkcyjna	przyjęta nazwa i cechy terenu Tereny zabudowy mieszkaniowej niskiej i średniej intensywności, tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej niskiej i średniej intensywności, tereny zabudowy usługowej. Tereny istniejącej działalności produkcyjno – składowej oraz innych usług komercyjnych, urządzeń technicznych do zachowania i uzupełnień. Tereny rezerw: zabudowy mieszkaniowej niskiej i średniej intensywności, zabudowy mieszkaniowo - usługowej niskiej i średniej intensywności, działalności produkcyjno - składowej oraz innych usług komercyjnych i urządzeń technicznych.
				Tereny rezerw zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, mieszkaniowo - usługowej niskiej i średniej intensywności, urządzeń technicznych do zachowania i uzupełnień oraz zabudowy usługowej wsi służącej obsłudze jej mieszkańców.
		MNU	Strefa osadnicza, łączona zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa i usługowa	Tereny zabudowy mieszkaniowej rezydencjalnej na działkach o dużych powierzchniach.
		MNr	Strefa mieszkaniowo - rezydencjalna	Tereny zabudowy mieszkaniowej rezydencjalnej na działkach o dużych powierzchniach
		MNr/Tw	Strefa rekreacyjno - osadnicza	Tereny zabudowy o charakterze sportowym, rekreacyjnym, turystycznym
II	Jednostka rolno	PU	Strefa produkcyjno – składowa i usługowa	Tereny predysponowane pod działalność produkcyjno – składową oraz innych usług komercyjnych do zmiany funkcji
		R	Strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej	Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Przestrzenna jednostka strukturalna		Strefy polityki przestrzennej (S)		Charakterystyczne tereny polityki przestrzennej w obrębie stref
nr	przyjęta nazwa	oznaczenie	nazwa strefy	przyjęta nazwa i cechy terenu
III	Jednostka podwyższonej ochrony	Tw	Strefa rekreacji indywidualnej i wypoczynku	Tereny proponowane pod zabudowę rekreacji indywidualnej. Tereny sportu i rekreacji
		L	Strefa leśna	Tereny zalesione
				Tereny proponowane do zalesień i zadrzewień
		E	Strefa ekologiczna	Tereny zalewowe
				Ciągi ekologiczne
		Razem: 3 jednostki		

1.2.3. Strefy polityki przestrzennej

Strefy funkcjonalne – to dające się wyróżnić w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy obszary, będące elementami tej struktury, w określeniu do których przyjęta być musi odpowiednia do stanu zagospodarowania i predyspozycji terenów, polityka przestrzenna. W strefach tych mogą być realizowane funkcje podstawowe lub uzupełniające. Mogą też wystąpić wykluczenia określonych funkcji.

Ze względu na zróżnicowaną politykę realizacyjną granice stref zamyka się w obrębie każdej z 3 jednostek strukturalnych. Łącznie wyróżniono 9 różnych stref polityki przestrzennej.

Należy podkreślić, że w opracowaniu wskazano jedynie predyspozycje przestrzenne. Strefowe określenie zasad rozwoju przestrzennego gminy jest formułą otwartą, elastyczną i dającą władzy samorządowej szeroki margines swobody w realizacji polityki przestrzennej kreowanej w niniejszym „Studium...”.

1) Strefa W - wielofunkcyjna – Jest to obszar o najbardziej zróżnicowanej strukturze funkcjonalnej. Przestrzeń zabudowana w różnym stopniu intensywności różnymi formami i funkcjami zabudowy. Scala w sobie przenikające się funkcje mieszkaniowe, usługowe, jak również drobny przemysł. W jej obrębie nastąpi adaptacja, porządkowanie zabudowy, niewielkie dogęszczenia.

W obrębie tej strefy ustala się realizację zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo – usługowej, przemysłowej, składowej (magazynowej), produkcyjnej, usługowej o uciążliwości nie wykraczającej poza granice własności z preferencją dla usług o charakterze publicznym (z wyłączeniem przedsięwzięć uciążliwych dla środowiska w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. (Dz. U. Nr 213, poz. 1397) z późn. zm. Dopuszcza się łączenie kilku funkcji na jednej działce lub terenie.

2) Strefa osadnicza MNU - teren zwartej zabudowy wsi, w tym: zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, mieszkaniowo – usługowej i usługowej – przestrzeń wolna od zabudowy zespołowej, z potencjalną rezerwą obszarów do urbanizacji w okresie kierunkowym.

3) Strefa MNr mieszkaniowo - rezydencjalna - oznaczona literą MNr - dopuszcza się zabudowę mieszkaniową jednorodzinną rezydencjalną na działkach o dużych powierzchniach, możliwe maksymalne ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo, ochrona gruntów leśnych.

4) Strefa MNr/Tw rekreacyjno - osadnicza - przestrzeń o walorach przyrodniczych.

W strefie MNr/Tw dopuszcza się zabudowę mieszkaniowo – rekreacyjną, zabudowę rekreacji indywidualnej i wypoczynkową; zagospodarowanie terenu o charakterze sportowym, rekreacyjnym, dopuszcza się zabudowę mieszkaniową jednorodzinną rezydencjalną na działkach o dużych powierzchniach. Na terenach strefy wprowadza się ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo, ochrona gruntów leśnych.

5) Strefa PU produkcyjno – składowa i usługowa

Obejmuje tereny proponowane do rozwoju funkcji produkcyjno - składowej i innych usług komercyjnych, np: zakładów produkcyjnych, baz magazynowych, składów, skupu, przetwórstwa, rzemiosła oraz tereny ośrodków produkcyjnych rolnictwa. W obrębie których nastąpi porządkowanie zabudowy oraz potencjalna realizacja nowej zabudowy produkcyjnej, składowej i usługowej, pod warunkiem nie naruszania funkcji stref otaczających.

6) Strefa R rolniczej przestrzeni produkcyjnej – z rozproszoną zabudową zagrodową. W strefie tej lokalizuje się dziesięć elektrowni wiatrowych, wskazanych na rysunku „Studium ...”, oraz dopuszcza się rozwój innych funkcji nie kolidujących z rolnictwem, przy jednoczesnym uwzględnieniu strefy uciążliwości hałasu od elektrowni.

7) Strefa Tw rekreacji indywidualnej i wypoczynku; przestrzeń o walorach rekreacyjno – ekologicznych. W strefie tej zlokalizowana jest zabudowa rekreacji indywidualnej o charakterze pobytowym i weekendowym. Zakłada się dalszy rozwój zabudowy rekreacji indywidualnej oraz dopuszcza się rozwój usług o charakterze bazy gastronomicznej, placów zabaw czy terenów sportowych. Pilnym zadaniem jest poprawa stanu czystości wód w jeziorach.

8) Strefa L - leśna - przestrzeń otwarta o dominujących walorach przyrodniczych, zalesiona. Tereny ostoi zwierząt i ptactwa. Tereny generalnie wolne od zabudowy, chronione przed nową zabudową, o ważnym znaczeniu dla zachowania naturalnej równowagi w przyrodzie.

9) Strefa E - ekologiczna. Strefa o wysokim reżimie ochrony o szczególnych walorach ekologicznych, wielorakich funkcjach w środowisku, korytarz ekologiczny wzdłuż dolin rzek, obejmuje takie zasoby genowe i typy środowisk jak: torfowiska, oczka wodne, itp..

1.2.4. Sposoby oddziaływania na zagospodarowanie

1) Strefa W – wielofunkcyjna- dzieli się na dwa obszary:

a) **Obszar W1** - obejmuje miejscowość gminną Wielgie oraz część wsi Nowa Wieś. W jej obrębie następować będzie adaptacja, porządkowanie i uzupełnianie zabudowy. Utrzymuje się istniejące rozplanowanie w zakresie wytyczonych ulic i podziałów geodezyjnych oraz związanych z nimi funkcji przemysłowych, usługowych, obsługi rolnictwa, komunikacji i infrastruktury.

Tereny rolne włączone w obszar strefy, przeznacza się częściowo pod zabudowę usługową, usługowo – mieszkaniową i mieszkaniową o niskiej intensywności. Dopuszcza się nową zabudowę pod funkcje produkcyjne, składowe i usługowe.

Strefa adaptacji wymagająca porządkowania, modernizacji, rewaloryzacji z preferencją dla usług o charakterze publicznym.

W obrębie tej strefy ustala się realizację zabudowy usługowej, produkcyjnej, przemysłowej oraz składowej o uciążliwości nie wykraczającej poza granice własności:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej średniej i niskiej intensywności oraz tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej niskiej intensywności,
- tereny usług - w przewadze o charakterze usług publicznych,
- tereny przemysłowo – produkcyjno – usługowe o niewielkiej uciążliwości nie wykraczającej poza granice własności,
- sieci i urządzenia infrastruktury technicznej – dopuszcza się inwestycje celu publicznego z zakresu łączności, których uciążliwość jest dozwolona na podstawie przepisów odrębnych), komunalnej (budowę oczyszczalni ścieków),
- trasy i urządzenia komunikacji lokalnej.

b) **Obszar W2** - Obejmuje wsie Zaduszniki i Płonczyn. .

W obrębie tej strefy ustala się realizację głównie zabudowy mieszkaniowo – usługowej z dopuszczeniem uzupełnień zabudowy przemysłowo – produkcyjno jako terenów sąsiadujących z istniejącą zabudową przemysłowo – produkcyjną o uciążliwości nie wykraczającej poza granice własności:

- tereny zabudowy mieszkaniowo – usługowej,
- tereny przemysłowo – produkcyjno – usługowe o niewielkiej uciążliwości nie wykraczającej poza granice własności,
- tereny usług i rzemiosła nieuciążliwego wolnostojących i wbudowanych w budynki mieszkalne,
- sieci i urządzenia infrastruktury technicznej – dopuszcza się inwestycje celu publicznego z zakresu łączności, których uciążliwość jest dozwolona na podstawie przepisów odrębnych), komunalnej (budowę oczyszczalni ścieków),
- trasy i urządzenia komunikacji lokalnej.

c) **Strefa MNU - osadnicza, łączona zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa i usługowa.**

Przeznaczenie terenów:

Realizacja głównie zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej średniej i niskiej intensywności, usług o charakterze publicznym oraz usług komercyjnych – wolnostojących i wbudowanych w budynki mieszkalne.

Realizacja zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej niskiej intensywności, usług – głównie wbudowanych w budynki mieszkalne wielorodzinne.

Realizacja terenów rekreacyjnych dla wszystkich grup wiekowych, przestrzeni publicznych oraz małej architektury.

Polityka zagospodarowania

Wszystkie nowo wyznaczone tereny inwestycyjne wymagają rozwiązań projektowych w zakresie podziałów geodezyjnych, wydzielenia ulic dla obsługi komunikacyjnej i uzbrojenia terenu.

W strefie tej dopuszcza się:

- różne formy mieszkalnictwa,
- realizację obiektów publicznych w zakresie usług: handlu, gastronomii, oświaty, kultury, zdrowia,
- inne usługi i produkcja w obiektach wbudowanych i wolnostojących nie powodująca uciążliwości dla środowiska, wykraczających poza granice działki, na której są zlokalizowane,
- usługi sportu, turystyki i rekreacji w obiektach wbudowanych i wolnostojących,
- zieleni parkowa, leśna,
- sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, komunalnej o znaczeniu lokalnym

➤ trasy i urządzenia komunikacji lokalnej.

d) Strefa MNr – mieszkaniowo - rezydencjalna. Przeznaczenie terenów:

Oznaczona literą MNr - dopuszcza się zabudowę mieszkaniową jednorodzinną rezydencjalną na działkach o dużych powierzchniach, możliwe maksymalne ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo, ochrona gruntów leśnych.

Polityka przestrzenna

Zagospodarowanie terenów o charakterze rekreacyjnym. Co najmniej 80 % powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię biologicznie czynną. Zaleca się wprowadzenia obowiązku zagospodarowywania działek ozdobnymi gatunkami o wyszukanej, indywidualnej formie architektonicznej.

Mieszkalnictwo jednorodzinne o charakterze willowym i rekreacyjnym z wykluczeniem funkcji uciążliwych. Zalecana zabudowa o wysokości do 2 kondygnacji. Optymalna wielkość działek 1.500 m².

Budowa niezbędnej infrastruktury technicznej.

e) Strefa PU - produkcyjno – składowa i usługowa. W ramach tej strefy wyznacza się:

PU - tereny predysponowane pod działalność produkcyjną – składową oraz innych usług komercyjnych do zmiany funkcji. Przeznaczenie terenów:

- realizacja zakładów produkcyjnych (usług), w tym przetwórstwa spożywczego,
- realizacja baz, składów, hurtowni,
- realizacja działalności o charakterze rzemieślniczym,
- realizacja usług,
- realizacja urządzeń obsługi rolnictwa i leśnictwa oraz innych,
- realizacja urządzeń komunikacji i infrastruktury technicznej – dopuszcza się inwestycje celu publicznego z zakresu łączności, których uciążliwość jest dozwolona na podstawie przepisów odrębnych,
- realizacja zieleni izolacyjnej.

Polityka zagospodarowania:

Wszystkie nowo wyznaczone tereny inwestycyjne wymagają rozwiązań projektowych w zakresie podziałów geodezyjnych, wydzielenia ulic dla obsługi komunikacyjnej i uzbrojenia terenu poprzez sukcesywne sporządzanie planów miejscowych w obrębie strefy, wg przyjętego harmonogramu lub występujących potrzeb, które wielobranżowo ustaliłyby zasady:

- obsługi komunikacyjnej obszaru,
- obsługi w zakresie infrastruktury technicznej,
- geodezyjnego podziału terenu dla działalności komercyjnej,
- zabudowy terenów przemysłowo - składowych,
- ochrony środowiska,
- egzekwowanie estetycznych, nowoczesnych form zabudowy zespołów przemysłowych,
- współdziałanie z inwestorami na rzecz powstania nowych miejsc pracy w sferze produkcyjno-gospodarczych i usługowych,
- pozyskiwanie na rzecz miasta terenów wskazanych do rozwoju w tym szczególnie terenów od drogi i infrastrukturę techniczną.

Uciążliwość obiektów winna mieścić się w granicy własności działki.

f) Strefa R - rolnicza przestrzeń produkcyjna. Przeznaczenie terenów.

Strefa produkcji rolnej z dopuszczeniem do rozwoju innych działań gospodarczych. W pierwszej kolejności należy budować na terenach gleb słabych, nie podlegających ochronie. W ten sposób pozostałe tereny rolne podlegać będą, jak można najdłużej, ochronie.

Polityka zagospodarowania

Strefa R obejmuje grunty rolne z rozproszoną zabudową zagrodową i mieszkaniową. W obszarze tym wiodącą funkcją jest rolnictwo. Na terenie strefy znajdują się usługi służące zaspokojeniu potrzeb własnych mieszkańców oraz obsługi rolnictwa.

- Utrzymuje się dotychczasową funkcję rolniczo – osadniczą obszaru.
- W zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną ustala się ochronę gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych wraz z urządzeniami melioracji podstawowych i szczegółowych przed wyłączeniem z produkcji rolnej.
- Utrzymuje się istniejące rozplanowanie w zakresie podziałów geodezyjnych związanych z funkcjami mieszkalnymi, zabudową zagrodową oraz komunikacją.

- Dopuszcza się wprowadzanie nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielofunkcyjnej wyznaczoną na rysunku „Studium”, w odpowiedniej odległości od lokalizacji funkcji produkcyjnych, lokalizacji elektrowni wiatrowych a także w zgodzie z ochroną środowiska przyrodniczego.
- Wyznacza się minimalną wielkość nowo wydzielonej działki budowlanej 1500 m² oraz maksymalną wysokość zabudowy – 2 kondygnacje łącznie z poddaszem użytkowym.
- Należy opracować szczegółowe kryteria wprowadzania nowej zabudowy w zakresie gabarytów, geometrii i pokrycia połąci dachowych, dopuszczalnych do stosowania materiałów budowlanych, kolorystyki itp.
- Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla środowiska, związanych z istniejącą i planowaną zabudową mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową.
- Zaleca się zalesianie i zadrzewianie gruntów niskich klas bonitacyjnych, z zachowaniem istniejących siedlisk i ekosystemów, pozostawiając tereny podmokłe i przyrodniczo cenne w ich naturalnym stanie, co pokazano na rysunku „Studium ...”.
- Wyznacza się tereny dla lokalizacji dziesięciu elektrowni wiatrowych pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych ze wskazaniem ich lokalizacji z dala od siedlisk ludzkich, leśnych i terenów cennych przyrodniczo, które posiadają ostateczną decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach.
- Zabudowa gruntów zmeliorowanych musi zapewniać ochronę urządzeń melioracyjnych na terenach sąsiednich gruntów rolnych.
- Dopuszcza się lokalizację elektrowni słonecznych (fotowoltaika) na terenach rolnych o niskiej bonitacji gleb.
- Utrzymuje się istniejący układ dróg publicznych zakładając ich przebudowę do właściwych parametrów technicznych i użytkowych przypisanych klasom dróg oraz zakłada się budowę nowych dróg publicznych i wewnętrznych związanych z planowaną nową zabudową.

W obrębie strefy rolnej ustala się następujące rodzaje działalności:

- wysokotowarowe rolnictwo z promocją produkcji rolnej przyjaznej środowisku,
- rolnictwo ekologiczne,
- zabudowa zagrodowa,
- składy, magazyny i obiekty przechowalnicze,
- rozwój przemysłu rolno – spożywczego,
- prowadzenie działalności gospodarczej w ramach gospodarstw rolnych i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- komunikacja i infrastruktura techniczna – dopuszcza się inwestycje celu publicznego z zakresu łączności, których uciążliwość jest dozwolona na podstawie przepisów odrębnych),
- ochrona środowiska przyrodniczego,
- dopuszczenie przeznaczenia terenów rolnych dla lokalizacji obiektów do produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii,
- Dopuszcza się realizację sieci, linii, urządzeń i budowli infrastruktury technicznej.

Ze względu na istotne zróżnicowanie przestrzenne uwarunkowań przyrodniczych wyodrębnia się w strefie rolnej dwa obszary:

(a) Obszar wzmocnienia funkcji rolniczej. Obejmuje południową część gminy, sołectwa: Wielgie, Zaduszniki, Złowody, Oleszno, Bętlewo, Płonczyn, częściowo Nową Wieś, Zakrzewo, Witkowo, głównie o gruntach klasy bonitacyjnej IVa - IVb z udziałem mozaikowo występujących kompleksów gruntów klasy IIIa - IIIb. Dla aktywizacji gospodarczej obszaru zakłada się:

- rozwój gospodarstw towarowych o wykształconej specjalizacji produkcji, z tendencją do wzrostu obszarowego gospodarstw do powierzchni minimum 20 ha użytków rolnych,
- ochrona gruntów rolnych głównie trzecich klas bonitacyjnych przed zainwestowaniem, w tym głównie nie związanego z produkcją rolną. Najbardziej zwarte ich kompleksy występują w sołectwach: Wielgie i Złowody,
- utrzymanie wykształconego kierunku produkcji rolnej - zbożowego z udziałem roślin przemysłowych oraz chowu bydła i trzody chlewnej przy ograniczeniu udziału zbóż w strukturze zasiewów do około 50 - 55% głównie w sołectwach: Nowa Wieś, Zaduszniki, Złowody, Oleszno, Płonczyn,
- rozwój produkcji rolnej specjalistycznej jak warzywnictwo, sadownictwo, zielarstwo, innej, głównie w gospodarstwach o małym areale gruntów,

- zalesienie enklaw gruntów mało przydatnych dla rolnictwa klasy VI i V oraz wprowadzenie zadrzewień wzdłuż dróg i cieków wodnych, z zachowaniem istniejących siedlisk i ekosystemów.

(b) Obszar aktywizacji działań pozarolniczych. Obszar obejmuje pozostałe sołectwa w północnej części gminy. Z uwagi na niekorzystne uwarunkowania przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa ograniczone są w obszarze możliwości produkcji rolnej, która stanowiłaby jedyne źródło utrzymania. Dla aktywizacji gospodarczej obszaru zakłada się:

- zmianę sposobu użytkowania gruntów o niskiej przydatności dla produkcji rolnej,
- wprowadzanie rolnictwa niekonwencjonalnego, szczególnie na obszarach prawnie chronionych obejmujących Obszar Chronionego Krajobrazu „Jezioro Skępskie”, Zespół Przyrodniczo - Krajobrazowy „Jezioro Piaseczeńskie”, inne cenne przyrodniczo obszary,
- rozwój lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym przetwarzającego surowce pochodzące z gospodarstw ekologicznych,
- rozwój bazy obsługi rolnictwa w zakresie skupu i przechowywania surowców rolniczych, instytucji doradczych, informacyjnych, szkoleniowych,
- rozwój gospodarstw agroturystycznych o wysokim standardzie bazy noclegowej oraz usług gastronomii, kultury, sportu i innych dla obsługi ruchu turystycznego głównie, we wschodniej i północnej części gminy, w sołectwach: Rumunki Tupadelskie, Tupadły, Piaseczno, Czarne, Czerskie Rumunki,
- możliwość wprowadzenia innych funkcji niż działalność rolnicza w zagrodach gospodarskich gdzie brak następcy w tzw. „wypadających” np. usługi.

g) MNr/Tw - rekreacyjno – osadnicza. Wyznaczona w miejscowościach: Czarne, Piaseczno, Teodorowo, Tupadły.

Przeznaczenie terenów: tereny zabudowy mieszkaniowo – rekreacyjnej, zabudowy rekreacji indywidualnej i wypoczynkowej.

Polityka przestrzenna

- adaptacja istniejącej infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej oraz zabudowy mieszkaniowej,
- sportowy i rekreacyjny charakter zagospodarowania terenu, z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rezydencjalnej na działkach o dużych powierzchniach,
- zachowanie strefy ograniczonego użytkowania - od linii brzegowej J. Piaseczeńskiego (Orłowskiego) zgodnie z przepisami odrębnymi (odstępstwa na podstawie planu miejscowego i opracowanej ekofizjografii),
- realizacja dróg, sieci i urządzeń infrastruktury technicznej o znaczeniu lokalnym.

h) Strefa Tw - rekreacji indywidualnej i wypoczynku. Wyznaczona w miejscowościach: Czerskie Rumunki, Suszewo. Przeznaczenie terenów:

Tereny o charakterze rekreacyjnym – głównie rekreacja indywidualna oraz wypoczynkowym.

Polityka przestrzenna

- adaptacja istniejącej infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej,
- realizacja programu rekreacyjno - sportowego jak: plaże, kąpieliska, boiska sportowe, ścieżki pieszo-rowerowo-konne itp.,
- możliwość lokalizacji ośrodków rekreacyjnych ogólnodostępnych np. stadnina koni,
- realizacja zabudowy agroturystycznej, letniskowej,
- realizacja dróg, sieci i urządzeń infrastruktury technicznej o znaczeniu lokalnym.

Co najmniej 90 % powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię biologicznie czynną. Zaleca się wprowadzenia obowiązku zagospodarowywania działek ozdobnymi gatunkami (zgodnymi z warunkami glebowymi) o wyszukanej, indywidualnej formie architektonicznej.

Wspieranie inicjatyw zmierzających do realizacji inwestycji z zakresu sportu rekreacji oraz bazy turystycznej.

i) Strefa L – leśna. Przeznaczenie terenów:

Strefa leśna obejmuje zasoby leśne gminy oraz grunty rolne wskazane do zalesień i położona jest głównie w środkowo- i północno-wschodniej oraz północno-zachodniej części gminy. Wyróżnia się dwa obszary:

(a) Obszar leśny oznaczony symbolem L. Obejmuje zasoby leśne gminy o powierzchni 2282 ha, co stanowi 17,1 % powierzchni ogólnej gminy. Są to tzw. lasy gospodarcze,

które występują na terenie gminy Wielgie głównie w czterech kompleksach: Piaseczno - Rumunki Tupadelskie, Wielgie - Czerskie Rumunki, Czarne, Suszewo. Ustalenia:

- prowadzenie gospodarki w lasach zgodnie z planami urządzeniowymi gospodarki leśnej ze szczególnym zachowaniem wielkości pozysku drewna, wielkość zasobów nie powinna ulegać zmniejszaniu,
- wyklucza się wszelkie działania inwestycyjne, poza niezbędnymi dla obsługi gospodarki leśnej,
- bez względu na grupę, do jakiej są zaliczane drzewostany, należy pozostawiać wszystkie oczka wodne, torfowiska i bagna, aby nie dopuścić do odwodnienia lasu (poprzez ich melioracje i zalesienie),
- niezbędne jest wzbogacanie struktury gatunkowej drzewostanów,
- obowiązuje ochrona przed zmianą użytkowania.

(b) Obszar wskazany do zalesień (z wyłączeniem istniejących siedlisk i ekosystemów) oznaczony na rysunku studium graficznie. Obejmuje grunty o powierzchni około 1200 ha. Ponadto do zalesienia można przeznaczyć inne grunty rolne nieprzydatne dla produkcji rolnej klasy VI lub V, położone na stokach o nachyleniu powyżej 15%, zdegradowane lub okresowo zalewane. Planuje się:

- tworzenie preferencji do zalesień głównie dla prywatnych właścicieli gruntów, dotyczy to szczególnie sołectw: Rumunki Tupadelskie, Piaseczno, Czerskie Rumunki, Suszewo, gdzie do zalesień kwalifikuje się więcej niż po 100 ha gruntów,
- **możliwość lokalizowania działalności rekreacyjnej, wypoczynkowej i turystycznej jako działalności uzupełniającej,**
- ograniczanie lokalizowania nowej zabudowy nie związanej z gospodarką leśną i w/w funkcjami.

j) Strefa E – ekologiczna. Przeznaczenie terenu:

Strefa o wysokim reżimie ochrony, o szczególnych walorach ekologicznych, wielorakich funkcjach w środowisku.

Celem ochrony jest zabezpieczenie układów przyrodniczych dla zachowania ciągłości przestrzennej systemu ekologicznego, utrzymania dostatecznych funkcji wentylacyjnych. Położenie ważniejszych obszarów:

- północna część gminy - sołectwa Piaseczno, Suradówek, Czarne,
- wzdłuż rzeki Chełmiczanki przepływającej w północno - zachodniej części gminy – sołectwa: Czarne, Czerskie Rumunki, Suszewo,
- wzdłuż rzeki Święty Strumień w południowo - zachodniej części gminy – sołectwa: Zaduszniki, Złowody, Witkowo,
- przebiegu południkowym w zachodniej części gminy wzdłuż cieków bez nazwy – sołectwa: Suszewo, Witkowo, Czeskie Rumunki, Nowa Wieś, Oleszno, Wielgie, Bettlewo.
- Obejmują one przede wszystkim zbiorniki, ciek wodne, kępy drzew, krzewów, bagna, torfowiska itp. stanowiące tereny siedliskowe i lęgowe dla dzikiego ptactwa. Celem ochrony jest zachowanie zasobów genowych i typów środowisk j.w. Stanowią one naturalne zbiorniki retencyjne (sezonowe wahania wody). Są niezbędne dla utrzymania równowagi hydrologicznej obszaru.

Polityka przestrzenna

- Ograniczenie rozwoju funkcji osadniczych z zasadą adaptacji istniejącej zabudowy oraz z dopuszczeniem plombowych uzupełnień na wyznaczonych obszarach.
- Adaptacja istniejących tras i urządzeń komunikacji i infrastruktury technicznej, ich uzupełnianie.
- Zakaz wydobywania torfów.
- Zakaz odprowadzania ścieków zanieczyszczających wody.
- Zakaz przegradzania przeszkodami tworzącymi bariery w obrębie dna dolin (zwarta zabudowa kubaturowa, zwarta zieleń wysoka).
- Zakaz lokalizacji obiektów degradujących środowisko.
- Likwidacja istniejących zagrożeń i uciążliwości dla środowiska.

k) Tereny o innych funkcjach:

Tereny usług sportu – utrzymuje się dotychczasowe funkcje sportowo – rekreacyjne z wyposażeniem w nowe obiekty sportowe oraz dostosowanie terenów do szerokiej oferty sportowej.

Tereny cmentarzy ZC – utrzymuje się tereny istniejących cmentarzy czynnych i nieczynnych w pasie szerokości 50m od terenu cmentarza wprowadza się zakaz zabudowy obiektami związanymi z obrotem artykułami spożywczymi.

Tereny lasów – utrzymuje się istniejące tereny leśne, zachowanie powierzchni lasów przed wyłączeniem ich z produkcji leśnej.

Tereny dolesień – grunty rolne słabych klas bonitacji, głównie V i VI, z wyjątkiem terenów podmokłych i cennych przyrodniczo, wyznacza się jako tereny predysponowane do dolesień, dolesienia składem gatunkowym powinny nawiązywać do warunków siedliskowych obszaru.

Realizacja dolesień, zgodnie z jednym z celów operacyjnych „Krajowej Strategii Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej oraz Programu Działań na lata 2007 – 2013”, uwarunkowana musi być ochroną cennych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych i ekosystemów, w tym dolin rzecznych, obszarów wodno – błotnych i leśnych.

Ponadto zgodnie z „Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009 – 2012 z Perspektywą do 2016, zalesienia nie mogą zagrozić utrzymaniu ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk, będących cennym siedliskiem dla rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

l) Podstawowe zasady kształtowania środowiska przyrodniczego:

Prawidłowa polityka przestrzenna realizowana na obszarze gminy, bazująca na zidentyfikowanych problemach ekologicznych oraz imperatywie rozwoju zrównoważonego musi uwzględniać zasady, które powinny:

- ✓ zapewnić możliwości stałego wzbogacania zasobów środowiska biotycznego, w tym zwłaszcza powiększania powierzchni terenów biologicznie czynnych (zalesienia, zadrzewienie itp.),
- ✓ kształtować przestrzeń w sposób umożliwiający wzbogacenie walorów przyrodniczych oraz estetyczno krajobrazowych,
- ✓ wykazywać stałą dbałość o zachowanie jakości i czystości wód podziemnych i powierzchniowych,
- ✓ dążyć do stałej poprawy higieny powietrza atmosferycznego, zanieczyszczeń związkami ołowiu oraz klimatu akustycznego szczególnie wzdłuż dróg kołowych o dużym natężeniu ruchu obsadzając je podwójnym szpalerem drzew, w tym w 50% zimozielonych,
- ✓ uwzględnić potrzebę ochrony gruntów ornych przed erozją wodną i eoliczną,
- ✓ uwzględnić potrzebę ochrony przeciwpowodziowej, w tym zwłaszcza wprowadzić zakazy inwestowania i zagospodarowywania terenów narażonych na wylewy.

m) Podstawowe zasady polityki przestrzennej w odniesieniu do systemów infrastruktury technicznej:

- ✓ Stworzenie sprawnego gminnego systemu zaopatrzenia w wodę w oparciu o istniejące ujęcia wody wraz z przebudową i rozbudową miejskich i gminnych sieci wodociągowych, gwarantujących nieprzerwane dostawy wody dobrej jakości.
- ✓ Rozwiązanie gospodarki ściekowej w oparciu o istniejące mechaniczno – biologiczne, oczyszczalnie ścieków i rozbudowany rozdzielczy system sieci kanalizacyjnych oraz budowę lokalnych oczyszczalni wraz z siecią kanalizacyjną dla zabudowy zwartej i przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej.
- ✓ Stworzenie możliwości dla realizacji lokalnych i indywidualnych źródeł ogrzewania w oparciu o paliwa ekologiczne o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń.
- ✓ Wykorzystanie dobrych warunków wietrznych na terenach rolnych poza zabudową wsi do rozwoju energetyki opartej o źródła odnawialne.
- ✓ Budowę nowych stacji transformatorowych, rozbudowę i modernizację w zależności od potrzeb linii średniego i niskiego napięcia ze szczególnym uwzględnieniem kierunków rozwoju gminy.

Tabela 15. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów.

Przeznaczenie, funkcja terenu	Wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu	Zasady kształtowania ładu przestrzennego	Zasady kształtowania środowiska przyrodniczego
Tereny zabudowy jednorodzinnej: • mieszkaniowej, • mieszkaniowo – usługowej.	<u>Maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy:</u> • 0,5 dla zabudowy wielorodzinnej niskiej • 0,4 dla zabudowy jednorodzinnej • 0,3 dla zabudowy rezydencjonalnej • 0,5 dla zabudowy mieszkaniowo – usługowej.	<u>Maksymalna wysokość zabudowy:</u> • Budynki jednorodzinne i zagrodowe 10,5 m • Budynki rezydencjalne 12,5 m • Budynki usługowe maksimum 3 kondygnacje, do 12 m, dopuszcza się wprowadzenie obiektów wyższych do wysokości 15m, jako dominant stanowiących obudowę przestrzeni i terenów publicznych oraz jako akcentów uatrakcyjnających zabudowę, nie dotyczy części budynków mieszczących urzędzenia technologiczne - dla których maksymalnej wysokości wynosić może do 20m (nie dotyczy części budynków mieszczących urzędzenia technologiczne, masztów telefonii komórkowej - dla których maksymalnej wysokości nie ustala się).	Ochrona stref brzegowych zbiorników wodnych i cieków przed zabudową. W strefie brzegowej jezior na obszarach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zachowanie zabudowy zgodnie z ustaleniami planów. Na obszarach nie objętych miejscowymi planami ochrona stref brzegowych przed zabudową zgodnie z ustaleniami odrębnymi.
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (niskiej intens. od 4 do 5 kondygnacji).	<u>Minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie:</u> • 60% terenu działki budowlanej dla zabudowy jednorodzinnej i mieszkaniowo usługowej • 80% terenu działki budowlanej dla zabudowy rezydencjonalnej • 90% terenu działki budowlanej dla zabudowy rekreacyjnej • 50% dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (niskiej intensywności od 4 do 5 kondygnacji).	Powierzchnia całkowita lokalu usługowego wbudowanego w budynek jednorodzinny nie może przekraczać 30% powierzchni całkowitej budynku. Każdy teren przeznaczony do zabudowy musi mieć zapewniony dostęp do drogi publicznej minimalne wymagania (wskaźniki) co do ilości miejsc postojowych (parkingowych) dla samochodów osobowych w przypadku nowej zabudowy: - budynki mieszkalne wielorodzinne – 1 miejsce/na każdy lokal mieszkalny, - budynki mieszkalne jednorodzinne – 1 miejsce na jedno mieszkanie, - budynki usługowe, handel detaliczny – min. 2 stanowiska postojowe na każde 100 m² powierzchni użytkowej, lecz nie mniej niż 2 stanowiska. - szerokości pasów drogowych pod drogi wewnętrzne prowadzące do więcej niż jednej nieruchomości w przypadku nowej zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 10,0 m.	Konieczność takiego zagospodarowania terenu, która zapewni zgodność z obowiązującymi normami w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu. Konieczność dostosowania zagospodarowania terenu do obowiązujących przepisów dotyczących ochrony zespólów i obiektów o wartościach przyrodniczych i kulturowych.
Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej	<u>Powierzchnia działek budowlanych – min.:</u> • dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej: - wolnostojącej - 700 m² - szeregowej - 500 m² - bliźniaczej - 350 m² • dla zabudowy rezydencjonalnej 1500m² • dla zabudowy rekreacyjnej 800-1000m² • dla zabudowy zagrodowej 3000 m² • dla zabudowy mieszkaniowo - usługowej 1000 - 1500m².		Dążenie do maksymalnej koncentracji dopuszczonej zabudowy, a w przypadkach terenów łęgowych ptaków ograniczenie budownictwa i terenów rekreacji. Zakaz odzysku i unieszkodliwiania odpadów a także zakaz gromadzenia i składowania odpadów toksycznych poza miejscami do tego celu wyznaczonymi. Zakaz odprowadzania do gruntu nieoczyszczonych ścieków bytowych i komunalnych. Stosowanie łagodnej rekreacji oznaczającej zgodność z warunkami przyrodniczymi: ochrona krajobrazów, wody, gruntu, flory i fauny, a także środowiska przyrodniczego jako całości. Ograniczenie rekreacji wodnej w okresie łęgowym ptaków wraz z wyznaczeniem stref rekreacji wodnej uwzględniającej ochronę stanowisk łęgowych ptaków. Tworzenie małej retencji wodnej.
Tereny zabudowy rezydencjonalnej			

Tereny zabudowy produkcyjnej	Maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy 1,2; Minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie 20%.	Maksymalna wysokość obiektów 15 m z dopuszczeniem obiektów wyższych jeśli wymaga tego technologia prowadzonej działalności gospodarczej dopuszcza się wprowadzenie obiektów wyższych do jako dominant stanowiących obudowę przestrzeni i terenów publicznych oraz jako akcentów uatrakcyjnających zabudowę, nie dotyczy części budynków mieszczących urządzenia technologiczne - dla których maksymalnej wysokości wynosić może do 20m (nie dotyczy części budynków mieszczących urządzenia technologiczne, masztów telefonii komórkowej - dla których maksymalnej wysokości nie ustala się). Każdy teren przeznaczony do zabudowy musi mieć zapewniony dostęp do drogi publicznej Minimalne wymagania (wskaźniki) co do ilości miejsc postojowych (parkingowych) dla samochodów osobowych w przypadku nowej zabudowy: 2 stanowiska postojowe na każde 100 m² powierzchni użytkowej, lecz nie mniej niż 2 stanowiska.	Prowadzona działalność nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego prowadzący działalność posiada tytuł prawny - emisja substancji, energii i hałasu nie może przekraczać standardów emisyjnych określonych w przepisach odrębnych Zakaz odprowadzania do gruntu nieoczyszczonych ścieków bytowych i komunalnych
Tereny zabudowy usługowej	Maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy - 0,5. Minimalna powierzchnia terenów czynnych biologicznie - 20%. Minimalna powierzchnia działki- 1500m²	Maksymalna wysokość zabudowy: maksimum 3 kondygnacje, do 12 m, dopuszcza się wprowadzenie obiektów wyższych do wysokości 15m, jako dominant stanowiących obudowę przestrzeni i terenów publicznych oraz jako akcentów uatrakcyjnających zabudowę, nie dotyczy części budynków mieszczących urządzenia technologiczne - dla których maksymalnej wysokości wynosić może do 20m (nie dotyczy części budynków mieszczących urządzenia technologiczne, masztów telefonii komórkowej - dla których maksymalnej wysokości nie ustala się). Każdy teren przeznaczony do zabudowy musi mieć zapewniony dostęp do drogi publicznej minimalne wymagania (wskaźniki) co do ilości miejsc postojowych (parkingowych) dla samochodów osobowych w przypadku nowej	Prowadzona działalność nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego prowadzący działalność posiada tytuł prawny - emisja substancji, energii i hałasu nie może przekraczać standardów emisyjnych określonych w przepisach odrębnych Konieczność dostosowania zagospodarowania terenu do obowiązujących przepisów dotyczących ochrony zespółów i obiektów o wartościach przyrodniczych i kulturowych Zakaz odzysku i unieszkodliwiania odpadów a także zakaz gromadzenia i składowania odpadów toksycznych poza miejscami do tego celu wyznaczonymi Zakaz odprowadzania do gruntu nieoczyszczonych ścieków bytowych i komunalnych

Obszar gminy -- budowa infrastruktury technicznej, w tym sieci elektroenergetycznych, telekomunikacyjnych, światłowodowych, wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowych itp.	Nie ustala się.	zabudowy, w tym: a) budynki usługowe, handel detaliczny – 2-3 stanowiska stojące na każde 100 m ² b) powierzchni użytkowej, lecz nie mniej niż 2 stanowiska. Dopuszcza się lokalizację sieci i linii infrastruktury technicznej oraz urządzeń, budowli i obiektów związanych z ich funkcjonowaniem na obszarze gminy zgodnie z przepisami odrębnymi. Nie ogranicza się wysokości budowli i obiektów związanych z funkcjonowaniem infrastruktury technicznej. Dla obiektów i budowli o wysokości wyższej niż 50,0 m npt obowiązuje, na każdym etapie opracowania, uzgodnienie z Szefostwem Sił Powietrznych.	Obowiązuje zachowanie odległości lokalizacji sieci, linii i urządzeń infrastruktury technicznej od zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi.
Tereny wyznaczone pod lokalizację budowli i urządzeń pozyskujących energię elektryczną ze źródeł odnawialnych o mocy pow. 100 kW	Nie ustala się.	Maksymalna wysokość budowli – 200 m npt.	Minimalna odległość od terenu: • Natura 2000 – 2000,0m; • OCHK – 300,0 m, • Granicy kompleksów leśnych – 200,0m • Pozostałe odległości zgodnie z przyjętym rozdziałem urządzeń oraz zastosowaniem przepisów odrębnych

2.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy.

2.2.1. Tereny inwestycyjne

2.2.1.1. Tereny inwestycyjne rozwoju budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego i wielorodzinnego niskiej intensywności z możliwością realizacji usług nieuciążliwych i wielorodzinnego oraz zabudowy mieszkaniowo – usługowej wyznaczono w miejscowościach lub częściach miejscowości (patrz rysunek Studium...):

Wielgie, Suradówek, Bałdowo, Czarne, Czerskie Rumunki, Suszewo, Szczepanki, Witkowo, Oleszno, Bętlewo.

Tereny inwestycyjne rozwoju zabudowy rekreacyjnej i rezydencjalnej wyznaczono w miejscowościach lub części miejscowości (patrz rysunek Studium...):

Czarne, Orłowo, Piaseczno, Teodorowo, Rumunki Tupadelskie.

2.2.1.2. Tereny inwestycyjne techniczno – produkcyjne dla rozwoju działalności przemysłowo - produkcyjno - usługowej (zakłady przemysłowe, produkcyjno – usługowe, magazyny, składy) PU wyznaczono w miejscowościach lub częściach miejscowości (patrz rysunek Studium...):

Czarne Rumunki, Czerskie Rumunki, Piaseczno, Zaduszniki.

2.2.1.3. Tereny inwestycyjne rozwoju działalności usługowej:

Wyznaczono we wszystkich obszarach MNU, oraz PU.

2.2.1.4. Tereny inwestycyjne rozwoju działalności wielofunkcyjnej wyznaczono w miejscowościach lub częściach miejscowości (patrz rysunek Studium...): **Wielgie, Nowa Wieś, Zaduszniki, Płonczyn.**

2.2.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Wskaźniki dotyczące zabudowy i zagospodarowania terenu umieszczono w tabeli Nr 15.

2.2.3. Tereny wyłączone z zabudowy

W skład terenów wyłączonych z zabudowy wchodzi:

- 1) Tereny lasów dla których nie dokonano zmiany przeznaczenia na cele inne niż leśne (dopuszcza się odstępstwa na podstawie planów miejscowych); obszary gruntów rolnych o wysokiej klasie bonitacyjnej, zadrzewień, torfowisk, tereny łąkowo - bagienne i pastwiska (dopuszcza się odstępstwa na podstawie planów miejscowych); tereny rolne – pozostające w dotychczasowym użytkowaniu (dopuszcza się odstępstwa na podstawie planów miejscowych); teren korytarza ekologicznego (dopuszcza się odstępstwa na podstawie studium i planów miejscowych), obszary ogrodów działkowych (dopuszcza się odstępstwa na podstawie planów miejscowych); kompleksy zieleni parkowej w terenach zainwestowania miasta (dopuszcza się odstępstwa na podstawie planów miejscowych); wody otwarte, rowy, oczka wodne.
- 2) Wykluczeń nie dotyczą tereny pod sieci, linie i urządzenia infrastruktury technicznej, które dotyczyć będą wyłączeń czasowych związanych z budową.
- 3) Od przebiegów liniowych jak:
 - a) gazociąg wysokiego ciśnienia Rosja - Europa Zach. w odległości 100 m od nitki gazociągu w obie strony, ustalenia:
 - zakaz realizacji zabudowy zwartej, osiedli mieszkaniowych, zakładów przemysłowych, składów materiałów łatwopalnych, obiektów użyteczności publicznej,
 - każda lokalizacja kubaturowa i liniowa projektowanych inwestycji oraz planowane roboty ziemne w odległości mniejszej niż obszar wyznaczony od rurociągu muszą być zaopiniowane przez zarządcę gazociągu.
 - b) linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV - 7,5 m w każdą stronę (łącznie 15 m). Ustalenia:
 - w pasie tym nie mogą być lokalizowane budynki przeznaczone na stały pobyt ludzi,
 - sytuowanie innych obiektów budowlanych lub zagospodarowanie terenu może nastąpić na warunkach oraz w uzgodnieniu z zarządcą sieci,
 - obowiązuje zakaz nasadzeń zieleni wysokiej.
 - c) Od pozostałej sieci infrastruktury technicznej zgodnie z odrębnymi przepisami prawa.
- 4) Od pasów drogowych dróg publicznych i wewnętrznych zgodnie z przepisami odrębnymi.

2.3. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

2.3.1. Tereny wymagające przekształceń

Na terenie gminy nie występują tereny, które należy poddać przekształceniom.

2.3.2. Tereny wymagające rehabilitacji

Na terenie gminy nie występują tereny, które należy poddać rehabilitacji.

2.3.3. Tereny przeznaczone do rekultywacji

Tereny poeksploatacyjne do rekultywacji obejmują wyrobiska, głównie po eksploatacji piasków i żwirów (istniejące i przewidywane). Większe występują w sołectwach: Czerskie Rumunki, Suradówek, Orłowo, Tupadły, Witkowo.

Ustalenia:

- a) wydobywanie powinno odbywać się ze złóż udokumentowanych i na podstawie koncesji zgodnie z zasadami techniki górniczej i ochrony środowiska,
- b) określenie szczególnych zasad gospodarowania dla poszczególnych terenów przyszłych eksploatacji w granicach stref ochronnych nastąpi w dalszym procesie dokumentacyjno - planistycznym,
- c) rekultywacja terenów spoczywa na przedsiębiorcy prowadzącym eksploatację,
- d) sposób rekultywacji wyrobisk winien minimalizować ujemne skutki eksploatacji.

2.4. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne

Na terenie gminy Wielgie nie wyznacza się granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

2.5. Obszary problemowe

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszar problemowy należy rozumieć jako obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych.

Na terenie gminy Wielgie jako obszary problemowe wyznaczono:

- 1) Obszary narażone na wzmożoną erozję wody.
- 2) Tereny podmokłe (lokalne węzły hydrologiczne).
- 3) Obszary ograniczonego użytkowania związane z przebiegiem sieci i linii infrastruktury technicznej (napowietrzne linie elektroenergetyczne, gazociąg). Stwarzają one ograniczenia inwestycyjne dla lokalizacji zabudowy.

2.6. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania mas ziemnych

2.6.1. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Na terenie gminy Wielgie nie występują obszary, na których istnieje szczególne zagrożenie powodzią oraz nie występują obszary znaczącego ryzyka powodzi zwane dalej „obszarami narażonymi na niebezpieczeństwo powodzi”.

2.6.2. Obszary osuwania mas ziemnych

Na terenie gminy nie występują obszary erozyjne narażone na osuwanie mas ziemnych z przyczyn geologicznych, związanych z budową geologiczną i rzeźbą terenu (duże spadki i krawędzie) bądź położonych na terenach przybrzeżnych.

2.7. Obiekty i obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na obszarze gminy Wielgie nie wyznacza się obiektów i obszarów, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny.

2.8. Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Nie wyznacza się obszarów, dla których ustala się obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2001r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (jednolity tekst Dz. U. z 2012 r. poz 647 z późn. zm.).

2.8.1. Tereny wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości

Nie wyznacza się terenów przewidzianych do scaleń i podziałów w rozumieniu art. 102 ust. 1 i 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

2.8.2. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400m².

Na terenie gminy nie wyznacza się terenów pod lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m².

2.8.3. Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Do obszarów inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wskazanych w planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego należą wg numeracji w tabeli zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne:

- Opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru Województwa Kujawsko- Pomorskiego - **zadanie nr 39 - wykonane**,
- Realizacja programu zwiększenia lesistości i zadrzewień Województwa Kujawsko- Pomorskiego w latach 2001-2020 - **zadanie nr 40**,
- Utworzenie Skępskiego Parku Krajobrazowego - **zadanie nr 42**,
- Modernizacja wadliwie funkcjonujących systemów melioracyjnych, w szczególności na Pojezierzu Chełmińsko-Dobrzyńskim i Kujawach- **zadanie nr 48**,
- Komunikacja, w tym:
 - przebudowa drogi wojewódzkiej nr DW559 - **zadanie nr 101**,
 - przebudowa drogi wojewódzkiej nr DW558 - **zadanie nr 105**.

2.8.4. Obszary przestrzeni publicznej o znaczeniu lokalnym.

Obszar przestrzeni publicznej to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – definicja zawarta w Ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (jednolity tekst Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.).

Do obszarów przestrzeni publicznej należą:

- 1) lasy komunalne, parki podworskie, skwery i tereny zieleni – stanowiące urządzone enklawy zieleni towarzyszącej terenom zurbanizowanym,
- 2) tereny cmentarze - stanowią duży procent zieleni i są wliczane do terenów zieleni, drzewostan jest w pełni wykształcony i spełnia funkcje ochronne,
- 3) tereny sportu i rekreacji,
- 4) drogi publiczne - sieć dróg publicznych na terenie miasta i gminy stanowią drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, ciągi piesze – zlokalizowane przeważnie razem z drogami dla pojazdów w pasie drogowym oraz ścieżki rowerowe.
- 5) Do obszarów przestrzeni publicznych należą również tereny lokalizacji obiektów użyteczności publicznej:
 - obiekty zdrowia – przychodnie rejonowe, prywatne gabinety lekarskie,
 - obiekty kultu religijnego – kościoły, kaplice, domy parafialne, itp.,
 - obiekty sportowe,
 - obiekty kultury,
 - obiekty administracji lokalnej,
 - obiekty przedszkoli, szkół.
- 6) Za obszary przestrzeni publicznej uznaje się obszary silnie identyfikowane przez mieszkańców jako miejsca kształtujące tożsamość gminy, sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na swoje położenie, charakter i świadomość mieszkańców.

Przestrzenie publiczne kreują wizerunek gminy, stanowią charakterystyczne i łatwo rozpoznawalne tło dla organizowanych imprez masowych, ich jakość zależy od wyposażenia w elementy zagospodarowania wyróżniające je spośród innych.

Należy dążyć do rehabilitacji zdegradowanej zabudowy towarzyszącej przestrzeniom publicznym, eliminować zagrożenia bezpieczeństwa publicznego i patologie społeczne.

Na terenie gminy nie przewiduje się konieczności sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla w/w obszarów.

2.9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić mpzp, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nie leśne

- a) Dla terenu gminy obecnie sporządzane są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów gminy Wielgie w miejscowościach: Wielgie, Teodorowo, Czerskie Rumunki-Piaseczno, Nowa Wieś - oznaczonych na rysunku studium linią koloru niebieskiego,
- b) Dla obszarów wyznaczonych pod lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, wraz z ich strefą związaną z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

2.9.1. Obszary, dla których wskazane jest opracowanie planów miejscowych. uporządkowania istniejącego zainwestowania.

- 1) Są to obszary dotyczące:
 - a) rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo - usługowej w obrębie istniejących osiedli,
 - b) realizację nowych zespołów mieszkaniowych, z dopuszczeniem usług lokalnych
 - c) kształtowania aktywności gospodarczej (zakłady przemysłowe, obiekty produkcyjne, usługowe, magazyny, składy)
 - d) kształtowania obszarów aktywności rekreacyjno – sportowej,
 - e) lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz ze strefą ograniczeń w zabudowie i zagospodarowaniu terenu.
- 2) Ponadto sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest możliwe wszędzie tam, gdzie realizowana będzie nowa zabudowa lub zagospodarowanie terenu nie naruszających ustaleń studium.

2.10. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne wymagają wszystkie tereny wyznaczone do zmiany sposobu użytkowania z produkcji rolniczej pod funkcje zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej, mieszkaniowo – usługowej, usługowej, produkcyjno – usługowej i przemysłowej nie posiadające zgody na wyłączenie gruntów rolnych z produkcji rolniczej. Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne może nastąpić na etapie sporządzania planu miejscowego.

2.11. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych

W granicach administracyjnych gminy nie występują pomniki zagłady i ich strefy ochronne, w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1997 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 z późn. zm.).

3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1. Przyrodnicze kierunki rozwoju gminy

Obszary, tereny, obiekty prawnie chronione:

1) Obszar Chronionego Krajobrazu „Jezioro Skępskie”- granica obszaru oznaczona na rysunku studium symbolem graficznym

Obejmuje północną część gminy Wielgie. Łączna powierzchnia wynosi 10405 ha, w tym fragment na terenie gminy Wielgie 84 ha - Uchwała WRN Nr XX/92/83 z dnia 15.06.1983 r., w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu (Dziennik Urzędowy WRN Nr 3, poz. 22 z dnia 25.07.1983 r., Dz. Urz. Woj. Włocł. z 1992 r. Nr 12, poz. 52), potwierdzona Rozporządzeniem nr 46/99 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 marca 1999r. (Dz. Urz. Woj. Kuj. Pom. Nr 19 z dnia 26 marca 1999r. poz. 117, zał. nr 3). potwierdzony **Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie kujawsko –pomorskim - Uchwała Nr VI/106/11 z dnia 21 marca 2011r.:**

Na obszarze **Chronionego Krajobrazu „Jezioro Skępskie”** obowiązują następujące zakazy:

- a) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- b) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- c) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- d) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- e) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- f) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalnej gospodarki wodnej lub rybackiej;
- g) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- h) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

2) Pomniki przyrody wpisane do rejestru Woj. Konserwatora Przyrody oznaczone na rysunku symbolem graficznym

Obejmują drzewa wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody (nie potwierdzone obecnie Rozporządzeniem nr 46/99 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 marca 1999r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 19 z dnia 26 marca 1999r. poz. 117, zał. nr 3):

- a) Wielgie jesion wyniosły w parku o wysokości 22 m i obwodzie 430 cm - nr rej. 57,
- b) Zakrzewo wiąz górski o wysokości 28 cm i obwodzie 500 cm - nr rej. 56,
- c) Orłowo dąb (posiada tablicę informacyjną).

Pomniki przyrody podlegają szczególnej ochronie polegającej m.in. na zakazie:

- zmiany stosunków wodnych - w ich otoczeniu mogące mieć wpływ na stan drzewa,
- w zasięgu rzutu korony drzewa oraz w promieniu nie mniejszym niż 15 m licząc od pnia drzewa zakazuje się również:
 - wznoszenia, budowy lub rozbudowy jakichkolwiek obiektów budowlanych, urządzeń do instalacji a także prowadzenia prac ziemnych,
 - zanieczyszczania terenu lub wód,
 - wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów.

3) Lasy ochronne

Ustanowione zostały Zarządzeniem Nr 52 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 30 kwietnia 1996 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Skrwilno. Wg danych Nadleśnictwa Skrwilno ogólna powierzchnia lasów ochronnych wynosi 196 ha, w tym lasy wodochronne 189 ha, lasy wodochronne stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej 7 ha. Ustalenia:

- zakaz zmiany sposobu użytkowania,
- zakaz lokalizowania jakichkolwiek obiektów i inwestycji nie związanych z podstawową funkcją tych terenów.

3.2. Kierunki rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku

Północna część gminy charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i kulturowymi, tworzącymi warunki do rozwoju różnych form wypoczynku i turystyki. Malowniczy krajobraz tworzy tutaj zespół jezior Orłowskiego i Teodorowskiego. Tereny te stanowią rejon koncentracji zabudowy letniskowej o charakterze pobytowym oraz rekreacyjno-wypoczynkowym typu świąteczno-weekendowego. Ponadto ta część gminy posiada dobre warunki do rozwoju agroturystyki.

Powyższe założenia winny być realizowane poprzez następujące ogólne kierunki rozwoju uwzględniające:

- rozwój agroturystyki jednej z coraz popularniejszych form turystyki, która zdobywa znaczącą rzeszę zwolenników. Jednocześnie jest ona formą przedsiębiorczości mieszkańców wsi prowadzących działalność agroturystyczną,
- zagospodarowanie turystyczne Jeziora Orłowskiego i Czerskiego, w tym infrastruktury turystycznej o charakterze ogólnodostępnym (pomosty, plaże, kąpieliska, boiska do gier sportowych, parkingi itp.),
- wyznaczaniu i zagospodarowaniu szlaków turystycznych dla turystyki krajoznawczej w oparciu o istniejące zasoby przyrodniczo – kulturowe w powiązaniu ze szlakami ponadregionalnymi przebiegającymi w sąsiednich gminach,
- uregulowaniu gospodarki wodno – ściekowej na terenach o funkcji turystycznej w celu poprawy czystości wód powierzchniowych,
- realizacji zabudowy rezydencjalnej w obszarze sołectwa Rumunki Tupadelskie,
- wzmocnienie wsi gminnej Wielgie i wsi Czarne, jako ośrodków obsługi ruchu
- turystycznego w zakresie informacji, kultury, sportu i gastronomii.

Obszarami szczególnej aktywizacji funkcji turystycznej, rekreacyjnej i budownictwa rezydencjonalnego stają się tereny wsi: Teodorowo, Tupadły, Będzień.

3.3. Obszary, obiekty i zasady ochrony krajobrazu kulturowego.

- 1) Na terenie gminy znajduje się fragment obszaru chronionego krajobrazu „Jezioro Skępskie”. Obejmuje północną część gminy na terenie wsi Suradówek i Bałdowo o powierzchni 84 ha. Utworzony Uchwałą Nr XX/92/83 WRN we Włocławku z dnia 15 czerwca 1983 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dziennik Urzędowy WRN nr 3, poz. 22, potwierdzony w Dzienniku Urzędowym Województwa Włocławskiego nr 12 z 1992 roku, poz. 52). Potwierdzony Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko - Pomorskiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie kujawsko – pomorskim - Uchwała Nr VII/106/11z dnia 21 marca 2011r.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego zakłada utworzenie Skępskiego Parku Krajobrazowego w miejscu obszaru chronionego krajobrazu „Jezioro Skępskie”.

Gospodarowanie na obszarach chronionego krajobrazu nie podlega szczególnie rygorystycznym reżimom ochronnym, jednak ww. akt prawny ustala zestaw zasad gospodarowania, które należy uwzględniać w pracach planistycznych w zakresie zagospodarowania przestrzennego oraz w bieżącej działalności gospodarczej. Należy tu wymienić m.in. zakaz lokalizowania obiektów powodujących zanieczyszczenia powietrza, wody i gleby lub uciążliwych dla otoczenia jako źródła hałasu i wydzielania uciążliwych woni, konieczność zaopatrzenia w urządzenia zapobiegające zanieczyszczeniu środowiska przez wszystkie zakłady i obiekty, dążenie do nadania wszelkim budynkom, obiektom

komunikacyjnym i technicznym estetycznego wyglądu harmonizującego z otaczającym krajobrazem.

- 2) Otoczenie Jeziora Piaseczeńskiego (Orłowskiego) zostało objęte ochroną prawną jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Jezioro Piaseczeńskie”. Podstawę prawną stanowi Uchwała Rady Gminy Wielgie nr VIII/45/07 z dnia 18 maja 2007 r w sprawie utworzenia na terenie gminy zespołu przyrodniczo – krajobrazowego.

Ochroną objęto wody jezior Orłowskiego (Piaseczeńskiego) i Czarne wraz z otoczeniem. W skład zespołu weszły: Jezioro Orłowskie (Piaseczeńskie) 97,8 ha, Jezioro Czarne 10,1 ha, grunty wsi Piaseczno 97,0 ha, grunty wsi Orłowo 76,0 ha, grunty wsi Teodorowo 58,7 ha i grunty wsi Czerskie Rumunki 13,5 ha. Ogółem powierzchnia zespołu wynosi 353,1 ha.

3.4.Obszary, obiekty i zasady ochrony uzdrowisk

Na terenie gminy nie występują uzdrowiska.

4.OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1.Kierunki kształtowania polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego

4.1.1.Strefa kulturowa polityki ponadlokalnej

Za główne kierunki kształtowania ponadlokalnej polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego przyjęto ścisłą ochronę konserwatorską obiektów wpisanych do rejestru zabytków zamieszczonych w uwarunkowaniach: tabela 8 – Obiekty wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Wielgie .

Wobec w/w obiektów i zespołów obiektów należy przestrzegać nadzorów i uzgodnień z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Toruniu, delegatura we Włocławku przy realizacji następujących działań:

- prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku,
- prowadzenie badań konserwatorskich,
- prowadzenie badań architektonicznych,
- dokonywanie podziału zabytku,
- zmiana przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku,

4.1.2. Strefa kulturowa polityki wewnętrznej

Za główne kierunki kształtowania wewnętrznej polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego przyjęto:

- Ochronę konserwatorską obiektów, uznanych za dobra kultury, znajdujących się w ewidencji Urzędu tabela 8.
- Ochronę zabytków wyszczególnionych w uwarunkowaniach tabela 9.

Wobec w/w obiektów wszelkie prace podlegające zgłoszeniu, pozwoleniu na budowę lub rozbiórkę należy uzgodnić z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Toruniu, delegatura we Włocławku.

Ponadto przewiduje się ochronę stanowisk archeologicznych wymienionych w uwarunkowaniach tabela 10.

Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarze gminy Wielgie, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) wraz z poszerzoną strefą „AR” ochrony archeologicznej - przedstawiono na mapie studium. W obrębie tych stanowisk w przypadku działalności inwestycyjnej muszą być ustalone warunki ochrony konserwatorskiej, a wszelkie prace ziemne prowadzone mogą być jedynie po nadzorem archeologicznym. W razie stwierdzenia relikwów kultury materialnej teren powinien być udostępniony do badań archeologicznych.

4.2.Obszary, obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej.

1) Kierunki kształtowania polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego

Zasady ochrony i utrzymania zewidencjonowanych zabytków architektury i budownictwa o lokalnych walorach zabytkowych oraz obiekty figurujące w gminnej ewidencji zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków (wymienionych w Tabeli nr 8 i 9). wymagają:

- utrzymania historycznej formy architektonicznej obiektu (gabaryty, forma dachu i rodzaj pokrycia, kompozycja i wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej),
- zapewnienia zachowania walorów funkcjonalnych i użytkowych obiektu,
- zagospodarowania na nowe funkcje przy utrzymaniu walorów zabytkowych,
- opracowania dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki,
- współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

2) Zasady ochrony i utrzymania historycznej struktury przestrzennej w miejscowościach Wielgie, Czarne, Zaduszniki. Ustalenia:

- ochrona historycznych podziałów parcelacyjnych, linii dróg, linii historycznej zabudowy, osi kompozycyjnych, powiązań widokowych, dominant przestrzennych, ukształtowania siedlisk (zagród) itp.,
- kontynuacja miejscowej tradycji budowlanej przy wprowadzaniu nowej zabudowy. Pozostałe ustalenia dotyczą:

a) **Zasady ochrony i utrzymania terenów objętych strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”.** Dotyczy obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymienionych w punkcie a) według granic widocznych na rys. studium. Na obszarach objętych strefą ochrony konserwatorskiej „A” wszelkie remonty, modernizacje i adaptacje należy uzgadniać ze służbą ochrony zabytków.

b) **Zasady ochrony i utrzymania terenów objętych strefą ochrony ekspozycji „E”.** Dotyczy obszarów według granic widocznych na rys. Studium bezpośrednio przyległych do obiektów i zespołów zabytkowych:

- obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków
- obiektów planowanych do wpisu do rejestru
- pozostałości parku dworskiego w Zakrzewie
- pozostałości parku dworskiego w Olesznie.

c) Na obszarach objętych strefą ochrony ekspozycji „E” obowiązuje zakaz wznoszenia obiektów kubaturowych i przysłon zieleni wysokiej na osiach widokowych.

3) Zasady ochrony stanowisk archeologicznych – strefa ochrony konserwatorskiej zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych (wymienionych w Tabeli nr 10) wymagają:

- a) w przypadku prowadzenia inwestycji w obrębie stanowisk archeologicznych istnieje konieczność zapewnienia inwestorskiego nadzoru archeologicznego lub wyprzedzających badań wykopaliskowych, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.
- b) ww. nadzór i badania wymagają uprzedniego uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków w formie decyzji administracyjnej, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.
- c) w przypadku odkrycia na terenie objętym sporządzaniem niniejszego planu, w trakcie prac ziemnych nieujawnionych relikwów kultury materialnej, należy wstrzymać prace, a teren winien być udostępniony do inwestorskich badań archeologicznych, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

5.KIERUNKI ROZWOJU I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

5.1.Kierunki rozwoju i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej

Uwzględniając aspekty ekologiczne i ekonomiczne grunty rolne słabych klas bonitacji głównie V i VI należy zaprzestać użytkować rolniczo i przeznaczyć je pod inne funkcje, zwłaszcza pod dolesienia i zadrzewienie; dolesienia składem gatunkowym powinny nawiązywać do warunków siedliskowych danego obszaru.

Podstawowe kierunki kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej dotyczą ochrony i zachowania istniejących powierzchni lasów przed wyłączeniami ich z produkcji leśnej.

W stosunku do powierzchni leśnych lasów komunalnych i państwowych jako kierunek kształtowania przestrzeni leśnej należy przyjąć szerokie ich otwarcie na zwiększenie wykorzystania dla celów rekreacji.

Wymienione ogólne kierunki działań winny być realizowane przez:

- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z zasadami określonymi w planach urządzenia lasów (zarówno państwowych jak i komunalnych);

- racjonalne i zasadne przeznaczanie obszarów leśnych na cele nieleśne;
- zachowanie i ochronę istniejących leśnych użytków ekologicznych,
- przebudowę drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych przez zanieczyszczenia;
- podniesienie walorów krajobrazowo-estetycznych lasów dla celów szeroko rozumianej rekreacji, sportu i wypoczynku.

5.2. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Utrzymanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego oraz prawidłowe gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną, prowadzić będą do wzrostu aktywności gospodarczej, konkurencyjności produkcji ekologicznego dostosowaniu do wymogów obowiązujących w UE. Kierunki produkcji rolnej realizowane będą poprzez:

- rozwój instytucji obsługi rolnictwa głównie ekologicznego zakresie doradztwa i informacji, ekologicznego w tym szczególnie dotyczących przepisów i wymogów unijnych obrotu produktami rolnymi,
- tworzenie warunków dla przekształceń wielkościowych struktury agrarnej w kierunku tworzenia gospodarstw powyżej 20 ha,
- tworzenie warunków dla rozwoju rolnictwa niekonwencjonalnego, w tym przetwórstwa surowców pochodzących ekologicznego gospodarstw ekologicznych,
- ograniczenie produkcji rolnej na gruntach rolnych ekologicznego niskiej wartości rolniczej ze wskazaniem sposobu użytkowania,
- ograniczenie wprowadzania nowej zabudowy na terenach rolnych wysokiej wartości rolnej, głównie klasy bonitacyjnej III a i III b oraz na gruntach pochodzenia organicznego.

Z ekologicznego punktu widzenia, w prawidłowym gospodarowaniu ziemią, należy dążyć do kształtowania zróżnicowanego krajobrazu rolniczego, stosując ochronę istniejących lub wprowadzanie nowych zadrzewień, zakrzewień i zadarnień śródpolnych.

Szczególną ochroną należy objąć śródpolne zbiorniki wodne i podmokłości, a strukturę użytkowania ziemi dostosować do warunków glebowych, klimatycznych i morfologicznych.

Przedstawione powyżej warunki, określają pewne ograniczenia w rozszerzaniu gatunków uprawianych roślin. Ziemia, stanowiąca rolniczą przestrzeń produkcyjną na obszarze gminy wykorzystywana jest głównie do uprawy roślin podstawowych, tj. zbóż (żyta), ziemniaków i roślin pastewnych. Dlatego też w produkcji roślinnej nadal dominować winien przedstawiony kierunek produkcji roślinnej.

Położenie gminy (niedaleko od tras krajowych) oraz połączenie gminy z miastami: Lipnem, Włocławkiem czy Płockiem, spowodują wykorzystanie ich, jako czynnika dla zróżnicowania bazy gospodarczej. W miastach tych następować będzie wzrost aktywności gospodarczej i wzrost liczby mieszkańców. Przyczyni się do wzrostu zapotrzebowania na warzywa, zwłaszcza uprawiane pod folią. Dlatego też, kierunek upraw warzyw powinien być bezwzględnie rozwijany, a przesłanką do rozszerzenia tych upraw są sprzyjające warunki glebowe i występujący poziom skażenia metalami ciężkimi i innymi toksynami, uznawany za stan naturalny, bezpieczny dla środowiska. Z tego powodu, należy wspierać gospodarstwa zamierzające specjalizować się w produkcji ekologicznej, owoców i warzyw, ziół oraz roślin energetycznych. Korzystne byłoby również, gdyby producenci warzyw i owoców lub ich grupy producenckie były udziałowcami zakładów przetwórczych i przechowalni.

W produkcji zwierzęcej zdecydowanie powinien rozwijać się kierunek chowu bydła, przy uzupełniającym chowie trzody chlewnej. Kierunki te mają zapewniony zbyt swoich produktów. Docelową wielkość produkcji zwierzęcej jest trudno ustalić. Zależać ona będzie od jej opłacalności, sposobu organizacji zbytu i promocji. Rozwój produkcji zwierzęcej nie dokona się, bez zewnętrznej pomocy dla rolników. Powinno się przede wszystkim dążyć do wypracowania właściwych modeli gospodarstwa rolno – hodowlanego mającego na celu nie tylko produkt końcowy, ale także towarzyszące jego powstawaniu produkty i zjawiska uboczne.

Do czasu ustabilizowania rynku płodów rolnych należy sugerować rolnikom prowadzenie co najmniej dwóch kierunków produkcji rolniczej. W takim przypadku skutki gwałtownego załamania jednego z nich (np. tzw. „świński dołek”) byłyby łagodzone przez kierunek drugi, w danym momencie stabilny.

Mając powyższe na uwadze, w gminie Wielgie rozwój gospodarstw rolniczych to:

- rozwój gospodarstw rolniczych ekonomicznie silnych z typową produkcją rolniczą,
- rozwój gospodarstw rolniczych ze specjalistyczną produkcją,
- przekształcenie gospodarstw rolnych położonych na glebach słabych, w gospodarstwa leśne i leśno – turystyczne,
- różnicowanie źródeł dochodów gospodarstw niepełnoetatowych.

Wymienione czynniki rozwoju gospodarstw rolniczych przyczynią się do zaktywizowania obszarów wiejskich dla wielofunkcyjnego rozwoju wsi.

Rozwój wielofunkcyjny spowoduje przebudowę terenów wiejskich, który przyczyni się do odchodzenia od mono – funkcyjności na rzecz wielofunkcyjności, polegającej na umiejętnym wkomponowaniu w wiejską przestrzeń nowych funkcji poza rolniczych.

Wielofunkcyjny rozwój wsi polegać powinien na:

- tworzeniu nowych miejsc pracy, łagodząc przez to jawne i ukryte bezrobocie,
- rozwoju edukacji, dostosowując profil nauczania do potrzeb gminy i regionu,
- konkurencyjności pierwotnej produkcji rolnej,
- rozwoju różnych form turystyki i agroturystyki,
- promowaniu walorów gminy na zewnątrz, celem przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych (krajowych i zagranicznych),
- rozwoju infrastruktury technicznej.

W wielofunkcyjnym rozwoju wsi, produkcja rolnicza to nie tylko procesy techniczne, lecz przede wszystkim biologiczne. Takie podejście do rolnictwa zdecydowało o tworzeniu gospodarstw rolniczych wykorzystujących nowe metody produkcji, zwane ogólnie biologicznymi lub ekologicznymi. Są to naturalne formy gospodarowania polegające na stwarzaniu warunków do lepszego wykorzystania przez rośliny i zwierzęta swego potencjału biologicznego oraz wprowadzaniu zamiast technicznych metod uprawy, metod biologicznych w celu poprawy zdrowotności gleb.

Gospodarka rolnicza (zwana też biodynamiczną, biologiczną lub organiczną) zgodna z ekologiczną i społeczną funkcją rolnictwa powinna polegać na:

- powiązaniu produkcji roślinnej ze zwierzęcą w wyniku czego stworzy się, obieg zamknięty materii i energii, warunkujący swoistą równowagę ekologiczną,
- rezygnacji z nawozów sztucznych, a oparcie się na nawozach organicznych,
- stosowaniu odpowiedniego płodozmianu,
- rezygnacji z forsowania tzw. gospodarki intensywnej i wąskiej specjalizacji.

Przy produkcji ekologicznej główny nacisk położony jest na jakość produktów, ich wpływ na zdrowie konsumenta, a także na stan środowiska przyrodniczego, w którym dany produkt powstał. Uzyskuje się przez to mniejszą masę towarową, więc ceny na produkty pochodzące z rolnictwa naturalnego muszą być wyższe. Jest to przeciwieństwo rolnictwa towarowego, gdzie gospodarstwa rolne dążą do zapewnienia sobie opłacalności przy maksymalizacji produkcji.

W gminie występują również korzystne warunki do produkcji metodami ekologicznymi, ze względu na dopuszczalne skażenie środowiska naturalnego, szczególnie dla gospodarstw małych, chcących zmienić profil swojego gospodarstwa. W czasach kiedy społeczeństwo coraz większą uwagę zwraca na jakość produktów, wzrasta zapotrzebowanie na produkty zdrowsze od tych wyprodukowanych metodami konwencjonalnymi.

Rozwój rolnictwa ekologicznego jest ważnym czynnikiem wpływającym na wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich, ponieważ dostarcza nowych miejsc pracy i zapewnia dodatkowe źródło dochodów dla rolnictwa. Obecnie jest najlepszy czas na przejście na rolnictwo ekologiczne, gdyż decydujący się na przestawienie na taki sposób gospodarowania może liczyć na wyższe dotacje Unii Europejskiej.

Walory przyrodniczo – krajobrazowe gminy, umożliwiać powinny również rozwój agroturystyki, jako kolejnej formy rozwoju wielofunkcyjnego wsi w gminie. Agroturystyka jest ściśle związana z propagowaniem gospodarstw prowadzących gospodarkę biodynamiczną, polegającą na zrównoważonym rozwoju w symbiozie ze środowiskiem przyrodniczym.

6.KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

Zakłada się, że istniejący system obsługi komunikacyjnej gminy Wielgie, na który składa się komunikacja drogowa, nie ulegnie w najbliższej przyszłości diametralnej zmianie wzbogacającej system o nowe rodzaje transportu.

Wygoda i bezpieczeństwo jazdy zależna jest od stanu technicznego dróg oraz od parametrów technicznych a w szczególności szerokości jezdni i jej poboczy. Wpływ na jakość dróg mogli by mieć inwestorzy, dzięki którym wpływ na infrastrukturę może być znaczny.

6.1.Komunikacja drogowa

Przyjmuje się następujące ustalenia:

Drogi publiczne na terenie gminy Wielgie ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się na następujące kategorie:

- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Ulice leżące w ciągu dróg publicznych należą do tej samej kategorii co te drogi.

Zarządcą dróg publicznych na terenie gminy Wielgie jest:

- drogi wojewódzkie – Zarząd Dróg Wojew. w Bydgoszczy, Rejon Dróg Wojew. we Włocławku,
- drogi powiatowe – Powiatowy Zarząd Dróg w Lipnie,
- drogi gminne – Urząd Gminy Wielgie.

W celu określenia wymagań technicznych i użytkowych wprowadza się następujące klasy dróg i ulic na terenie gminy:

- główne, oznaczone symbolem **G**,
- zbiorcze, oznaczone symbolem **Z**,
- lokalne, oznaczone symbolem **L**,
- dojazdowe, oznaczone symbolem **D**.

Szerokość dróg w liniach rozgraniczających powinna wynosić co najmniej:

- ☐ dla drogi klasy **G**:
 - przekroju jednojezdniowym - 25 m
 - przekroju dwujezdniowym - 35 m
- ☐ dla drogi klasy **Z**:
 - przekroju jednojezdniowym - 20 m
 - przekroju dwujezdniowym - 30 m

- ☐ dla drogi klasy **L** - 15 m
- ☐ dla drogi klasy **D** - 15 m

Szerokość ulic w liniach rozgraniczających powinna wynosić co najmniej:

- ☐ ulice klasy **G**:
 - przekroju jednojezdniowym - 25 m
 - przekroju dwujezdniowym - 35 m
- ☐ ulice klasy **Z**:
 - przekroju jednojezdniowym - 20 m
 - przekroju dwujezdniowym - 30 m
- ☐ ulice klasy **L** – min. 12 m
- ☐ ulice klasy **D** – min. 10 m.

6.2. Elementy układu komunikacji drogowej wymagające rozbudowy i przebudowy oraz usprawnienia

Na terenie gminy przewiduje się

- przebudowę dróg wojewódzkich w zakresie dostosowania parametrów technicznych i użytkowych przypisanych do klasy dróg.
- przebudowę dróg powiatowych w zakresie dostosowania parametrów technicznych i użytkowych przypisanych do klasy dróg,
- przebudowę i rozbudowę układu dróg gminnych, w tym utwardzenie nawierzchni wszystkich dróg – do wymagań technicznych i użytkowych przypisanych klasom tych dróg.
- utwardzenie istniejących ulic lokalnych i dojazdowych, które aktualnie posiadają nawierzchnię gruntową, urządzenie ulic (budowa chodników, zatok postojowych, systemu odwodnienia i oświetlenia).
- realizację – w miarę potrzeb – nowych ulic obsługujących tereny rozwojowe gminy z zachowaniem odpowiednich parametrów przekroju poprzecznego umożliwiających lokalizację pasów zieleni oddzielających chodniki od jezdni, a tym samym ograniczających negatywny wpływ ruchu pojazdów na tereny otaczające.

Zakłada się sukcesywną realizację spójnej sieci ścieżek rowerowych; dotyczy to zarówno szlaków turystycznych jak i dojazdów do szkół, obiektów usługowych, miejsc pracy.

Istniejące zagospodarowanie przestrzenne w wielu miejscach uniemożliwia wydzielenie niezależnych dróg rowerowych, dlatego w celu stworzenia układu rowerowego niezbędna będzie elastyczność w wykorzystaniu wszystkich możliwości:

- rower może być traktowany jako wolny pojazd i wtedy urządzenia drogowe i organizacja ruchu na drogach i ulicach muszą być odpowiednio przystosowane – np. wydzielenie pasów rowerowych do przyjęcia tego ruchu,
- ruch rowerowy może być traktowany jako zbliżony do ruchu pieszego i wtedy układ tras pieszych i rowerowych musi ulec dostosowaniu do wspólnych wymagań ruchu,

- ruch rowerowy może być traktowany jako niezależny i wtedy należy go wydzielić w formie niezależnych dróg rowerowych, prowadzonych równolegle lub z dala od istniejących dróg i ulic.

Wyznaczone na terenie gminy trasy powinny stanowić przedłużenie szlaków turystycznych wyznaczonych w terenach sąsiednich.

Wraz ze wzrostem motoryzacji na terenie gminy Wielgie potrzeby zapewnienia odpowiedniej ilości miejsc parkingowych będą nabierały znaczenia.

W miarę rozbudowy poszczególnych obiektów oraz budowy nowych – już na etapie sporządzania projektu – należy każdorazowo dokonywać analizy potrzebnej ilości miejsc parkingowych i rezerwować odpowiedniej wielkości tereny.

Niezbędne jest zwracanie uwagi na ochronę środowiska przyrodniczego oraz życia człowieka przed negatywnym oddziaływaniem ruchu ulicznego i drogowego, wprowadzając tam gdzie jest to konieczne ograniczenia bądź odpowiednie zabezpieczenia.

Należy dążyć do stosowania prawidłowych rozwiązań urbanistycznych, zachowując wymagane przepisami szczegółowymi odległości linii zabudowy od elementów układu komunikacyjnego.

6.3. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Wielgie nie przebiega żadna linia kolejowa.

6.4. Komunikacja zbiorowa

Należy z dużym prawdopodobieństwem założyć, że podstawowym środkiem komunikacji zbiorowej na terenie gminy Wielgie pozostanie nadal autobus.

Zakłada się, że kierunkowym działaniem powinno być objęcie komunikacją zbiorową wszystkich miejscowości w gminie.

7. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Podstawowym celem z zakresu infrastruktury technicznej jest dalszy rozwój poszczególnych mediów infrastruktury technicznej jako czynnika powodującego wzrost poziomu życia ludności i rozwoju społeczno-gospodarczego, jak również osiągnięcia odpowiedniej jakości środowiska przyrodniczego. Cel ten można osiągnąć poprzez:

- zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy dostępu do centralnego zaopatrzenia w wodę poprzez rozbudowę i przebudowę rozdzielczej sieci wodociągowej,
- rozbudowę systemu kanalizacji rozdzielczej w oparciu o istniejące mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków w celu skanalizowania obszaru zwartej zabudowy gminy
- stosowanie do celów grzewczych paliw ekologicznych (np. gaz, energia elektryczna itp.) o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń.

7.1. Zaopatrzenie w wodę

Jednym z celów polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do wody o jakości odpowiadającej normom wody do spożycia oraz niezbędnej ilości na potrzeby socjalno – bytowe. Zakłada się 100% zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę z wodociągów. W tym celu konieczna jest realizacja następujących przedsięwzięć:

- dalsza rozbudowa sieci wodociągowej w zależności od potrzeb, umożliwiających bezawaryjną dostawę wody do nowych odbiorców,
- remont starych sieci wodociągowych,
- wymiana sieci wodociągowych wykonanych z rur azbestowo – cementowych,
- remont i rozbudowa istniejących ujęć wody: Orłowo, Zaduszniki, Czarne.

Przebudowa i rozbudowa sieci wodociągowej zagwarantuje nieprzerwaną dostawę wody mieszkańcom gminy, zmniejszy ilość występujących awarii sieci wodociągowych oraz wpłynie na obniżenie kosztów eksploatacji sieci i zapewni poprawę jakości wody.

Dla istniejących ujęć wody wyznaczono strefy ochrony bezpośredniej w obrębie istniejących ogrodzeń ujęć. Zaleca się wykonanie opracowania hydrogeologicznego w celu ustanowienia stref ochronnych pośrednich wewnętrznych i zewnętrznych, bądź odstąpienia od ich określenia.

7.2. Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków

W zakresie systemu kanalizacji głównym kierunkiem rozwoju jest objęcie systemem kanalizacji sanitarnej całego obszaru gminy o zwartej zabudowie.

zakłada się:

- utrzymanie i rozbudowę w zależności od potrzeb istniejących mechaniczno – biologicznych oczyszczalni ścieków,

- budowę sieci kanalizacji sanitarnej w obszarach jeszcze nie skanalizowanych,
- doprowadzenie sieci kanalizacyjnych do terenów zurbanizowanych (zabudowa zwarta) na terenie gminy oraz planowanych do zagospodarowania zgodnie z wyznaczonymi kierunkami rozwoju w studium,
- bieżący remont sieci, w celu zmniejszenia dopływu wód infiltracyjnych i przypadkowych, głównie poprzez likwidację podłączeń kanałów deszczowych do sanitarnych i uszczelnianie sieci.

7.3. Gospodarka energetyczna

7.3.1. Gospodarka elektroenergetyczna

Jednostką zaopatrującą miasto w energię elektryczną jest Koncern Energetyczny ENERGA S.A. Oddział Zakład Energetyczny Toruń.

W zakresie rozwoju elektroenergetyki:

- dopuszcza się odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejących linii oraz linii, które zostaną ewentualnie wybudowane na ich miejscu,
- dla istniejących jak i dla nowych linii elektroenergetycznych musi być zapewniony dostęp w celu wykonania prac eksploatacyjnych.

W zakresie zadań lokalnych elektroenergetyki zakłada się:

- przebudowę starych linii energetycznych w celu zwiększenia pewności i jakości zasilania jak również sukcesywne wprowadzanie sieci kablowych w obszarach zabudowanych
- rozbudowę sieci rozdzielczej 15 kV związanej z rozwojem gminy,
- realizację stacji transformatorowych na terenach zainwestowanych, bądź przewidzianych pod zainwestowanie ze względu na zwiększone zapotrzebowanie mocy.

Dla linii napowietrznych 110 kV wynikają konsekwencje przestrzenne w postaci zajęcia terenu – pas ograniczonego użytkowania terenu (pas techniczny) – 40 m (po 20 m od osi linii w obu kierunkach).

Dla linii napowietrznych SN wynikają konsekwencje przestrzenne w postaci zajęcia terenu – pas ograniczonego użytkowania terenu (pas techniczny) – 13 m (po 6,50 m od osi linii w obu kierunkach).

Wszelka działalność inwestycyjna oraz nasadzenia zieleni wysokiej na terenie pasa technicznego podlega uzgodnieniu z gestorem sieci.

Przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących w/w urządzenia energetyczne, należy uwzględniać tereny pod budowę i rozbudowę tych obiektów.

7.3.2. Rozwój energii przyjaznej środowisku.

Walka ze zmianami klimatycznymi, wywołanymi nagromadzeniem gazów cieplarnianych w atmosferze, stała się jedną z kluczowych doktryn polityczno – gospodarczych Unii Europejskiej. Podczas Szczytu Europejskiego w marcu 2007r. przyjęty został tzw. pakiet 3 x 20, którego wdrożenie ma spowodować ograniczenie presji energetyki konwencjonalnej na środowisko. Jednym z trzech kluczowych elementów polityki klimatycznej, obok energooszczędności i ograniczenia emisji CO₂ do atmosfery, ma być znaczący wzrost udziału produkcji energii w odnawialnych źródłach.

Polska do roku 2020 zobowiązała się do 15 procentowego udziału krajowego zużycia energii elektrycznej brutto pochodzącej z odnawialnych źródeł energii (OZE).

Z punktu widzenia systemu energetycznego korzystne jest działanie w kierunku istotnego zwiększenia skojarzonej produkcji energii elektrycznej i energii cieplnej opartej na odnawialnych nośnikach energii, co jest to zgodne z aktualnymi trendami w energetyce krajowej, zmierzającymi do minimalizacji udziału węgla kamiennego i brunatnego w produkcji energii elektrycznej. Ogromne znaczenie dla realizacji tego celu będzie miało wykorzystanie bezemisyjnych technologii wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. Polska jako kraj członkowski UE, ma obowiązek włączenia się w działania zmierzające do zatrzymania negatywnych zmian klimatycznych.

Dążyć więc należy do wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii, do których zalicza się: energetyka wiatrowa, małe elektrownie wodne, energetyka geotermalna, fotowoltaika, itp.. Rozwój inwestycji wytwarzających energię elektryczną z naturalnych, odnawialnych źródeł energii, pozwoli na zmniejszenie produkcji energii metodą spalania węgla oraz importu energii wysokiej mocy napowietrznymi liniami przesyłowymi, pozwoli na obniżenie kosztów zakupu tej energii.

Nie bez znaczenia jest wpływ słupów energetycznych i linii przesyłowych wysokiej mocy na krajobraz kulturowy i przyrodniczy obszaru.

Z uwagi na powyższe na etapie opracowania dokumentu „Studium..” każda gmina powinna przeprowadzić analizę możliwości pozyskiwania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych oraz jeżeli jest taka możliwość oraz złożone w tym zakresie wnioski - wskazanie na obszarze gminy obszarów lokalizacji urządzeń do produkcji energii elektrycznej o mocy większej 100 kW.

Jeżeli wskazana jest na terenie gminy realizacja urządzeń i obiektów wykorzystujących odnawialne, naturalne źródła energii.

Po analizie uwarunkowań występujących na obszarze gminy oraz ze względu na zobowiązania

Na rysunku „Studium ... Kierunki zagospodarowania przestrzennego” załączniku nr 3 do uchwały wyznaczono obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię elektryczną ze źródeł odnawialnych, a także wyznaczono strefy ochronne, związane z ograniczeniami w zabudowie mieszkaniowej oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Lokalizacja urządzeń do pozyskania prądu ze źródeł odnawialnych, nie może powodować przekroczenia obowiązujących norm hałasu i zanieczyszczenia środowiska dla konkretnych typów obiektów budowlanych i typów terenów chronionych, dla których parametry np. hałasu podane jest w odrębnych przepisach prawa.

Na etapie studiów lokalizacyjnych na potrzeby procedur sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, należy przeprowadzić analizy oddziaływania urządzeń wytwarzających prąd na życie i zdrowie mieszkańców znajdujących się w sąsiedztwie wyznaczonych terenów, oddziaływania na walory przyrodnicze (w tym na awifaunę) a także walory krajobrazowe w kontekście warunków zamieszkania i funkcji turystycznej.

Przed przystąpieniem do opracowania planów miejscowych należy przeprowadzić analizę wskazanego, w niniejszym dokumencie, terenu dla lokalizacji urządzeń i budowli służących do wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych oraz wykluczenie oddziaływania na tereny mieszkaniowe i rekreacyjne ze strefą uwzględniającą oddziaływanie uciążliwości. Właściwa odległość lokalizacji winna uwzględniać rodzaj projektowanego urządzenia, jego parametry techniczne oraz uwzględniać w terenach zabudowanych zachowanie dopuszczalnego poziomu hałasu, stosownie do funkcji obiektu, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi. Należy zachować bezpieczne odległości lokalizacji od terenów leśnych i zbiorników wodnych.

A przede wszystkim należy zachować kulturę użytkowania przestrzeni.

Przy wyborze urządzeń do produkcji prądu ze źródeł odnawialnych należy wziąć pod uwagę niżej wymienione wytyczne:

- a) rozwój energetycznych systemów rozproszonych w oparciu o źródła odnawialne, przede wszystkim biomasę, słońce, wiatr;
- b) rozwój zawodowych systemów energetycznych opartych na dostępnych źródłach biogazu z odpadów organicznych na składowiskach odpadów;
- c) rozwój zintegrowanych systemów energetycznych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii;
- d) rozwój kogeneracyjnych systemów energetycznych (jednoczesne wytwarzanie ciepła i energii elektrycznej) z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii;
- e) przy lokalizacji urządzeń fotowoltaiki wyłączenie z lokalizacji chronionych terenów rolnych,
- f) przy lokalizacji elektrowni wiatrowych wyłączenie z lokalizacji elektrowni wiatrowych obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

Obsługa komunikacyjna inwestycji poprzez istniejące drogi publiczne pod warunkiem otrzymania zgody od zarządcy drogi na przewóz ładunków ponadnormatywnych oraz drogi wewnętrzne realizowane na potrzeby obsługi planowanych inwestycji; pod warunkiem ich przebudowy do obowiązującej normatywnej nośności konstrukcji jezdni, wraz z przebudową skrzyżowań na koszt inwestora planowanego zagospodarowania terenu oraz drogi wewnętrzne i technologiczne realizowane wraz z budową niekonwencjonalnych źródeł pozyskania energii.

Dla przesyłu wytworzonej energii elektrycznej przez urządzenia pozyskujące prąd przez siły natury (wodę, słońce, ciepło z głębi ziemi, wiatr) niezbędna jest budowa stacji energetycznych, oraz budowa sieci elektroenergetycznych wysokiej mocy przesyłających wytworzoną energię do operatora. Lokalizacje poszczególnych obiektów realizowanych do pozyskania energii oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne i sieci do przesyłu energii do operatora wraz ze strefą uciążliwości należy uszczegółowić na etapie planu miejscowego.

7.3.3. Gospodarka gazowa

Gazyfikacja gminy uzależniona jest od warunków ekonomicznych i technicznych uzasadniających rozbudowę systemu, a wynikających z tempa wielofunkcyjnego rozwoju gminy. Występujący na rynku brak stabilności cen gazu skutkuje spadkiem zainteresowania wykorzystaniem go jako ekologicznego źródła energii.

7.3.4. Gospodarka ciepła

W zakresie ciepłownictwa zakłada się:

- sukcesywną przebudowę urządzeń grzewczych w celu zastosowania paliw o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz instalowaniu sprawnych urządzeń zmniejszających emisję szkodliwych substancji do atmosfery,
- opracowanie i sukcesywne wdrażanie programu restrukturyzacji gospodarki ciepłej, szczególnie na terenie wsi Wielgie (likwidacja indywidualnego ogrzewania piecami węglowymi).

7.4. Telekomunikacja

Rozwijająca się sieć telekomunikacyjna, poza wykorzystaniem istniejącej infrastruktury w postaci sieci, urządzeń i przyłączy niezbędnych do prowadzenia rozmów, musi również umożliwiać korzystanie z wachlarza nowoczesnych usług telekomunikacyjnych i informatycznych. Do nich należą sieci ISDN oraz DSL, które zaspakajają potrzeby użytkowników telefonów i jednocześnie komputerów. Pozwala to na szybkie przesyłanie danych komputerowych oraz gwarantuje na całym obszarze gminy szybki dostęp do internetu.

7.4.1. Ustala się następujące zasady zaopatrzenia w sieć teletechniczną z istniejącej sieci telekomunikacyjnej.

Planowaną sieć telekomunikacyjną należy wykonać jako kablową; dopuszcza się jej prowadzenie w obrębie pasów drogowych istniejących i projektowanych dróg, za zgodą właściwego zarządcy drogi.

- Dopuszcza się przebudowę i rozbudowę istniejących linii napowietrznych oraz ich wymianę na sieć kablową, oraz jej rozbudowę wraz z masztami i antenami dostępu radiowego.
- Przy opracowywaniu projektów budowlanych należy uwzględnić istniejącą infrastrukturę telekomunikacyjną podziemną i nadziemną, od której należy zachować normatywne odległości w stosunku do nowej zabudowy.
- Przebudowa istniejącej sieci telekomunikacyjnej, która koliduje z projektowanym zagospodarowaniem terenu i układem komunikacyjnym, może być realizowana na warunkach określonych przez operatora sieci zgodnie z przepisami odrębnymi.
- W zakresie ochrony przed polem elektromagnetycznym związanym z obiektami elektroenergetycznymi i telekomunikacyjnymi obowiązują zasady dotyczące budowy i lokalizacji urządzeń i sieci infrastruktury określone w wymaganiach przepisów odrębnych.

7.4.2. Kierunki rozwoju telekomunikacji.

Spośród nośników infrastruktury technicznej, telekomunikacja oparta do niedawna na sieciowych połączeniach napowietrznych i kablowych nie powodowała większych uwarunkowań w gospodarce przestrzennej gminy. Rozwój telekomunikacji polegający na telefonizacji jak największej liczby jednostek osadniczych i jak największej dostępności do telefonu był jednym ze strategicznych celów w społeczno - gospodarczym rozwoju gminy wyrażonym wskaźnikiem ilości zainstalowanych telefonów na 1000 mieszkańców. W dobie telefonii komórkowej telefonia przewodowa nadal będzie elementem ucywilizowania społecznego, ale już nie jedynym. Cała gmina objęta jest siecią szerokopasmową.

- 1) W decyzjach i gospodarce przestrzennej nadal będą wspierane działania inwestorów w zakresie telefonii przewodowej i komórkowej jak np. lokalizacja dalszych stacji bazowych tego typu.
- 2) Na terenie objętym granicami planu dopuszcza się lokalizację stacji bazowych telefonii komórkowej realizowanych zgodnie z przepisami odrębnymi.
- 3) Zadaniem samorządu gminy jest zapewnienie szybkiego kontaktu telefonicznego w sytuacjach zagrożenia życia lub mienia mieszkańców, przedsiębiorców czy turystów, ale to już jest zadanie operacyjne.
- 4) Wskazana jest na terenie gminy rozbudowa urządzeń komunikacji poprzez modernizację istniejących oraz budowę nowych linii przesyłowych w tym szerokopasmowych a także urządzeń i budowli z nimi związanych.
- 5) Lokalizacja nowych inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej w rozumieniu przepisów odrębnych jest niesprzeczna z ustaleniami studium.

7.5. Gospodarka odpadami

Głównym kierunkiem rozwoju gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy na najbliższe lata będzie doskonalenie systemu selektywnej zbiórki i segregacji odpadów. Gospodarka odpadami gminy Wielgie jest przedmiotem Programu ochrony środowiska wraz z Planem gospodarki odpadami dla Gminy Wielgie na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016” Uchwała Nr XXXVIII/251/10 z dnia 26.03.2010r.

Zgodnie z programem ochrony środowiska i planem gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego (2010r) utworzono Międzygminny Kompleks Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Lipnie. MKUOK ma za zadanie:

- mechaniczno – biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni,
- składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych,
- kompostowanie odpadów zielonych,
- sortownie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (opcjonalnie)
- zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych (opcjonalnie),
- zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (opcjonalny).

7.6. Melioracje

Ustala się następujące kierunki oraz zasady w zakresie melioracji:

- utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji podstawowej należy do Skarbu Państwa, w imieniu którego działa Marszałek Województwa,
- utrzymanie i eksploatacja rowów i urządzeń melioracji szczegółowej należy do rolników i użytkowników indywidualnych,
- urządzenia techniczne służące melioracji wymagają stałej konserwacji, rozbudowy, unowocześniania,
- wszystkie ciekły, rowy i urządzenia melioracyjne należy utrzymywać we właściwym stanie technicznym,
- dopuszcza się przebudowę i rozbudowę sieci melioracji oraz urządzeń służących nawadnianiu i odwadnianiu.

8. ZASADY DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OBRONY CYWILNEJ.

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej:

- 1) We wszystkich projektowanych budynkach z funkcją usługową lub produkcyjną wymagającą zatrudnienia powyżej 15 osób należy przewidzieć możliwość wykonania ukryć w okresie podwyższonej gotowości obronnej RP,
- 2) Stacje transformatorowe należy dostosować do systemu wygaszania oświetlenia zewnętrznego, bez względu na typ zabudowy należy zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę) i promieniu dojścia do budynków mieszkalnych nie większym niż 800 m.
- 3) Istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych.
- 4) Należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m..
- 5) W zakresie ochrony przeciwpożarowej przy projektowaniu i realizacji obiektów budowlanych zaliczanych do kategorii zagrożenia ludzi należy spełnić wymagania określone w przepisach szczególnych m. in. w zakresie dojazdów pożarowych oraz zaopatrzenia w wodę do celów przeciwpożarowych.
- 6) Wszelkie projektowane na obszarze gminy obiekty o wysokości równej i większej od 50 m npt. każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę należy zgłaszać do Sił Powietrznych RP.
- 7) Wszelkie projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy, przed ich uchwaleniem przez Radę Gminy, uzgadniać z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego Kujawsko – Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego.

9. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Niniejszy dokument jest drugą edycją Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie.

Pierwsza edycja sporządzona została zgodnie z przepisami nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.), która w bardzo ograniczonym zakresie określała formę studium oraz tok prac nad jego sporządzeniem. Koncentrowała się przede wszystkim na zakresie problematyki studium nakładając równocześnie obowiązek badania, przez zarząd gminy „spójności rozwiązań projektowych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „z polityką przestrzenną gminy” określoną w studium.

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.), a następnie wydane na jej podstawie Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 poz. 1233), w odmienny od dotychczasowego sposób zdefiniowały wymagany zakres ustaleń oraz formę opracowania studium.

Celem niniejszego opracowania było dostosowanie problematyki i procedury sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wielgie do wymogów obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W praktyce w/w uwarunkowania spowodowały potrzebę aktualizacji obowiązującego studium, a w zasadzie – sporządzenie nowego dokumentu – ze względu na zawartość opracowania dotychczas obowiązującego studium, zmianę wielu uwarunkowań związanych z rozwojem gminy oraz nowelizację przepisów szczególnych, które należy uwzględnić w planowaniu przestrzennym.

Nowa edycja studium uwzględnia wyżej określone uwarunkowania, zarówno w zakresie formy jak i treści ustaleń. Do najistotniejszych zmian wprowadzonych przez ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym rzutujących na treść niniejszego studium należy:

- Wymóg uwzględnienia ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego uchwalonego Uchwałą Nr XXI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. Sejmiku Województwa, sporządzonego również zgodnie z nieobowiązującą już ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym (w trakcie sporządzania pierwszej edycji studium takiego dokumentu jeszcze nie było, obecnie podjęta została już uchwała o przystąpieniu do aktualizacji obecnie obowiązującego planu województwa).
- Wyznaczenie obszarów, które będą objęte planami miejscowymi, ze względu na przepisy szczególne lub istniejące uwarunkowania.
- Wyznaczenie obszarów na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.
- Określenie obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², zarazem wymagając aby granice tych obszarów były określone w miejscowych planach (na terenie gminy nie wyznaczono takich terenów).
- Określenie obszarów wymagających sporządzenia planów miejscowych; w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.
- Określenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.
- Wyznaczenie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania i użytkowania terenów.
- Określenie granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych (na terenie gminy nie występują tereny zamknięte).

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadziła obowiązek prognozowania skutków finansowych uchwalenia miejscowego planu, w szczególności sposób traktując obowiązki gmin w zakresie budowy infrastruktury technicznej.

Na potrzeby studium sporządzone zostało opracowanie ekofizjograficzne dla obszaru całej gminy, wyodrębniając między innymi obszary wymagające szczególnej ochrony w nawiązaniu do polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 oraz projektu polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010, obszary zagrożeń naturalnych spowodowanych działalnością człowieka, a także obszary zdegradowane wymagające przywrócenia ich do właściwego stanu.

Studium zostało sporządzone w formie wymaganej przez rozporządzenie w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, z zachowaniem procedury określonej w art. 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Analizy planistyczne sporządzane w trakcie opracowania studium oraz wszystkie dokumenty związane z poszczególnymi fazami procedury formalno – prawnej sporządzania studium zawiera dokumentacja planistyczna.